

Alte Drucke

Antiqvissima Theologia Positiva Primi Theologi, Adami Protoplasti, Juxta Revelationem Paradisiacam Jehovæ Elohim, Ex Genes. III. Per Dei Gratiam, ...

Deutschmann, Johann

Wittebergæ, [1694]

TRACTATUS SECUNDUS

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-174445

TRACTATUS SECUNDUS
DE SUBJECTO THEOLOGIE ADAMICÆ
DE SUBJECTO THEOLOGIE IN GENERE.

CAP. I.

Post doctrinam de *Fine Theologiae*, Deo Glorioso vid. nunc ordine sequitur doctrina de *Subjecto Theologiae Adamicæ*, tum quia subjectum cognitu maxime dicitur esse necessarium; tum quia finis est subjecti finis, & primum quidem intenditur, sed quoad subjectum maxime semper attenditur; tum quia finis communiter in subjectum introducitur: tum quia media finis subjectum præsupponere dicuntur. dum finis in subjectum introducunt. *Adamus* tanquam *perpetuus, Præcticus*, hoc *subjectum* accurate cognovit, & ad illud in Theologia sua perpetuo respexit.

2. Observandum autem, quod vulgo non unum, sed geminum in Theologia subjectum notetur, & explicetur, nimirum alterum *indirectum*, quod est *Angelus*, alterum vero *directum*, quod est *Homo Peccator*; prius jã superius inter *Opera Dei Creatoris* consideravimus, adeoque nihil ejus hic repetimus, cum *Angeli* tantummodo *subjectum indirectum* dicantur: *posterius*, vel *absolute*, vel *relate* spectatur: *absolute*, quoad *naturalem statum*, prout est *Creatura*; sic *Homo* pariter inter *Opera Dei* recensitus, at ab *Adamo* cognitus est; *relate* vero, quoad *statum præternaturalem*, quatenus est *Peccator*, & ad *Gratiam Dei* per *Messiam* in Theologia reducendus; ita præsentis est explicationis.

3. Quod autem *Homo peccator* *subjectum* sit Theologiae *Viatorum*, facile patet, (1) quia *Viator* *Homo* vere peccator dicitur; nisi fuisset *Adamus* *Lapsus*, nec è *Paradiso* relegatus, nec ad *Exilium Viatorum*, vel peregrinantium, ablegatus fuisset, Gen. III. 23. (2) quia cuncta, quæ communiter in Theologia viatorum proponuntur, potissimum ad *Hominem peccatorem* referuntur, & circa restitutionem ejus versari deprehenduntur. (3) quia tota

Hh

Scri

Dis. xxvi.
Resp. M.
Johann.
Henrico
Feust-
kingio,
Holfat.
Subjectum
Theologia.

Aliud
Angelus.

Homo
Peccator.

Scriptura nihil aliud est, quam ejus modi spiritualis officina, quæ curæ peccatoris divinitus est consecrata. (4) quia tota Christianorum Ecclesia veros complectitur peccatores, quos ex Regno gratiæ, per mediorum divinitus constitutorum usum, ad Regnū Gloriæ deducere contendit. (5) quia Prophetæ cum Apostolis, & omnes pariter Theologi, circa Peccatores ex gratia Dei justificandos, & salvandos, sunt occupati.

*Subiectum
Mirabile.*

4. *Mirabile* vero dicitur hoc *subiectum*, tum ratione Dei, quia Deus ex mera Gratia Peccatoris Lapsi misertus est; tum ratione Christi, dum hic, tanquam unigenitus Dei Filius, propter servum nequam, & Apostatam, in carnē missus, & morti verē traditus est; tum ratione sui, quia prorsus homo corruptus est: & in peccatis totaliter mortuus Ephes. II. 1. & tamen per *Oeconomiam mirabilem* bonis omnibus restitutus; tum ratione oppositi, quia finis est optimus, *subiectum* est pessimum, finis est summus, *subiectum* est imum, finis est vita, *subiectum* mors; finis est perfectus, *subiectum* maxime dicitur imperfectum &c. tum ratione *vinculi*, quia maxime *mirabile vinculum* illud dicitur, per quod Deus, & Homo peccator juxta Theologiam orthodoxam conjunguntur, & unum admirabili concursu fieri dicuntur. Hæc, & alia, bene cognovit Adamus, cum post Lapsum in summa versaretur consternatione, tanquā inferni, vel æternæ mortis Candidatus, cum Gen. III. 9. post Lapsum Deus, tanquam Pater misericordiarum II. Cor. I. 3. ad ipsū veniret, ut per verbum, & pœnitentiæ remedium cum eodem fieret unum, Gen. III. 9.

*Tripliciter
consideratur.*

5. Homo Peccator vero tripliciter consideratur: (1) à priori, vel ante peccatum, quoad statum Creationis, & Integritatis. (2) à formali, vel circa peccatum, quoad statum prævaricationis, & deformitatis. (3) à posteriori, post peccatum, quoad statum spiritualis conversionis, & ad Deum reductionis consideratur. Hos omnes status in Adamo cernimus, & jure veram statuum istorum notitiam Adamo tribuimus, quia quoad primum à Deo creatus, ad imaginem Creatoris pulcherrimam formatus, & ad omne bonum destinatus erat, Gen.

Gen. I. & II. quoad *secundum*, à Diabolo depravatus, per peccata corruptus, & æterni morti mancipatus erat, Gen. III. 1. quoad *tertium*, per *Gratiam* à Deo revocatus, à *Messia* reconciliatus, per verbum regeneratus, & per remissionem peccatorum, seu justificationem æternæ salutis consecratus, cap. III. 8. seqq.

CAPUT II.

DE STATU INTEGRITATIS.

1. *Primus* igitur *Hominis status primæ* dicitur *Integritatis*, *Status Integritatis*. vel *perfectionis*, quia primum in hoc statu fuit à Deo Creatore productus. Et certe status hic non modo primus Adamo fuit, sed etiam *proprius*, (1) quoad *proprietatem fiendi*, quia Deus Hominem ad imaginem suam formavit, Gen. I. 27. (2) quoad *proprietatem Essendi*, quia non tantum Adamus ad imaginem Dei factus, sed etiam, quoad naturam integram, revera fuit *imago*, vel *Gloria Dei*, 1. Cor. XI. 7. (3) quoad *proprietatem Existendi*, quia, per temporis aliquod spatium, Adamus in statu perfectionis realiter extitit. (4) quoad *proprietatem inessendi*, dum imago Dei naturalis, & interna, fuit hominis creati prærogativa, vel Excellentia, quæ tamē amitti potuit, (5) quoad *proprietatem operandi*, quia si statum integritatis homo retinisset, secundum imaginis divinæ ductum, omnes operationes instituisset. (6) quoad *proprietatem propagandi*, quia, si stetit Adam in hac integritate, divinam imaginem per propagationem etiam ad omnes posteros traduxisset.

2. *Adamus* autem hæc omnia non tantum *intime*, sed etiam *optime* cognovit, dum partim *scripturam*, vel *revelationem divinam*, habuit *Magistram*; partim secundum *Imaginem divinam* perfectam habuit *sapientiam*, non tantum, quoad *γῶσι θεόν*: partim quoad *γῶσι τοῦ ἰσχυροῦ*; partim quoad *γῶσι πάντα*, & sic quoad *statum integritatis* *Adami Theologia* longe planior, longe plenior, longe certior, longe firmior, extitit, quam ulla *Viatorum Theologia*. Notum enim, quod hodie, propter mentis nostræ caliginem, & imbecil-

becillitatem pauca de *statu perfectionis*, & quidem satis languide cognoscamus, & ex brevissimis scripturæ Verbis colligamus, quæ primus Theologus Adamus præsentissime vidit, patentissimis auribus audivit, perfectissime cognovit, & in usum suum constantissime, quamdiu fuit integer, paratissime convertit.

7. Cum igitur hæc, & alia sint extra Controversiam omnem posita, simulq; penes orthodoxos Theologos communiter approbata, breviter summa tantum capita nunc annotabimus, sicut illa, vel *explicite*, vel *implicite*, nobis Adami Theologia communicat. Notamus ea de causa, consveta methodo, primo *Onomatologiam*, secundo *Pragmatologiam*.

Onomato-
logia.
Etymolo-
gia.

Homonymia.

8. Quoad *Onomatologiam* terminus, *Status integritatis* complexus est, satis autem accuratus, quia conceptum communem, & proprium indigitat; communem in voce Status, dum Nomen hoc, & *integritatis*, & *corruptionis*, & *restorationis*, Statui commode comperit. Integritatis autem dicitur, quia secundum hanc voculam, & à statu *corruptionis*, & à statu *restorationis*, revera distinguitur, & esse primi Status proprium complectitur. Nec terminus hic *homonymia* caret, (a) quia datur *status integritatis Angelicus*, qui cunctis Angelis, juxta Creationem perfectissimam, fuit communis; & datur *Status integritatis humanus*, qui tantum primis Hominibus ante lapsum competeat. (b) datur *Status integritatis absolutus*, qui citra corruptionem omnem per creationem communicabatur, & in Esse suo proprio considerabatur sine respectu corruptionis; & *relatus*, qui respicit antecedentem corruptionem, & postliminio ponit omnium amissorum restitutionem, qua ratione status æterna vitæ quoque status integritatis, quia tempus ἀποκατάστασις πάντων, restitutionis omnium, Act. III. 21. siquidē perfecte redintegrabitur Imago Dei, quoad Gloriæ Regnum, in æterna vita. Denique nec deficit *Synonymia*, quia *status integritatis* dicitur alias, (a) *status Creationis*; à Deo Creatore vero nihil nisi bonum, integrum, & perfectum, Gen. I. 31. (b) *status perfectionis*

tionis, ratione materialium perfectionum, Imaginis divinæ beneficio nobis collatarum, siquidem Homo per creationē nihil aliud fuit, quā Sphæra perfectionum, Officina perfectionum, &c. (c) status felicitatis, status felicitatis finis, dum Homo perfectus, & integer, per suas perfectiones ad omnem felicitatem tendebat.

9. Quoad Pragmatologiam notamus (1) in *Genere, naturam statū integritatis, partim quoad definitionem, sic dicitur, quod status integritatis, sit verus hominis status ante Lapsū, longē felicissimus, quoad imaginem Dei conditus, summa voluptate Deum colens Gratiōsa Inhabitatione Dei, & pulcherrima Paradisi sede gaudebat, donec ad æternæ vitæ beatitudinem transferretur.* Definitio.

10. Status integritatis simpliciter opponitur statui non integritatis, cū integritas, & non integritas in terrimis contradictoriis opponantur; secundum quid, vel statui deformitatis, seu corruptionis, vel statui restorationis, cum in restoratione neutiquam ad primavā integritatem peccatores ascendere valeant, dum non ex assē, sed ex parte, saltem reparamur, 1. Cor. XIII. 12. Fuit autem hic status, (1) status verus, & realis, non autem fictus, & mentalis, qua ratione nonnulli statum purorum naturalium fingunt, & Orthodoxis obtrudere contendunt, sed absq; fundamento. Hic autem status realiter in Adamo post creationem ante Lapsū extitit. Hinc etiam dicitur etiam status Hominis ante Lapsū, quia suam integritatē (2) ex creatione communicatam, Adam⁹ ante Lapsū, verē possedit, sed per ipsum lapsū perdidit, (3) status longē felicissimus, cum fuerit expers omnis miseriæ, tum καλ' εἶς, tum καλ' εἶς, juxta divinam providentiam, quia Deus est Provisor summus, optimus, & Maximus, & in omnibus Creaturæ suæ largissime prospexit. Qualis Provisor, talis proviso, (4) ratione causæ, sic status hic est à Dei pendet ex Creatione Dei, Gen. I. 26. 27. 31. dum valde bonus extitit, melior esse non potuit (5) ratione materiæ saltem Homini creato, non corrupto, competere status hic poterat, sicut luculenter ex Adamicæ vitæ, tum ante tum post lapsū consideratione deducitur. (6)

Hh 3

ratione

254 DE SUBJECTO THEOLOGIE, IN GENERE,

ratione *forma*, quæ vel *totalis*, consistens in imagine Dei: cū n. Deus sit omnium felicissimus, omnium integerrimus, ejus *Imago* nequitiam alius conditionis esse potest; vel *partialis*, tum *æta*, tum *æta*, sic forma consistere dicitur *absolute*, partim in summa voluptate; partim *relate*, ingratiola Dei in habitatione: tum *æta*, tum *æta*, partim *ratione Dei*, quia Deum Adamus perfecte cognoscebat, possidebat, & colebat; partim *ratione Loci*, quia pulcherrima sede Paradisi gaudebat. (7) *Ratione Finis*, qui dicitur æternæ vitæ beatitudo, ad quam homo suo tempore transferri debebat. Hæc omnia fuerunt Adamo, quoad *existentiam*, præsentissima, quoad *notitiam* evidentissima, quoad *considerationem*, vel *Theoriam* familiarissima, quoad *praxin* utilissima.

Realis.

11. Partim quoad *definitionis* *explicationem*, tum quoad *objectum*, vid. ipsam *integritatem*, tum quoad *statum*, tum quoad *subiectum*, vel *Hominem*, de quibus respectibus prolixius non agemus, sed potius ad ipsam *integritatem* respiciemus. Dicitur illa (1) *magis relativa* (1) *ratione partium* *Hominis* (2) *ratione totius* *Hominis*.

12. *Ratione partium*, dicitur alia *mentis*, vel *intellectus*, ubi notamus *privative*, tam *dubitationum*, quam *aberrationum* omnium *absentiam*, quia Gen. I. II. nullius *dubitationis*, sit *mentio*, nec ullum earum *Vestigium* *conspicitur*; *positive*, perfectam *sapientiam*, & *concreatam* per *imaginem* *divinam* c. I. 26. 27. & *comparatam*, quoad *perfectam* *Theoriam*, & *Experientiam* c. II. 15. 19. &c. Alia *ratione voluntatis*, sic *Homo* primus erat *præditus*, tum *perfecta* *sanctitate*, qua, secundum *exemplum* *Dei*, sanctissime juxta *legem* *vivebat*: tum *perfecta* *libertate*, qua cuncta bona libere volebat: tum *naturali* ad bonum *proclivitate*, qua bonum saltem eligebat: tum *liberrima* *propensionis* illius *executione*, qua bonum tantummodo faciebat. Alia *sensibilis* *appetitus*, quia pendebat hic, tum à *ratione recta*, quæ bona cognoscebat, mala non attendebat; tum à *voluntate* bona, qua bona saltem volebat, mala semper fugiebat; tum *cupiditatum*,

tum, & affectum *εὐνομία* & *ἀρετή*, propter quam appetendo non deficiebat; & hinc omnis in Adamo; tum puritas: tum castitas, tum *ἀνδρεία* luculenter effulgebat. Quoad *Corpus* integritas illa, tum in optima partium *συμμετρία*, tum in pulcherrima partium *ζούγυια*, tum in eleganti partium *ἀναλογία*, tum in temperamenti convenientis *ἁρμονία*, & sic in corporis totius, tum immortalitate, tum impassibilitate, tum incorruptibilitate, &c. consistebat, quæ singula prodit status *Integritatis* historia, vel *Adami βιογραφία*.

13. *Integritas* vero, ratione totius hominis, Adamo cognita fuit, n. tum *Integritatem* vitæ, dum ambo primi parentes nudi fuerunt, nuditate gloriosa, non ignominiosa: tum quoad *Integritatem* *Energia*, quoad quia tunc hortu Paradisu Adæ colebat, & custodiebat, c. II. 8. 15. tum quoad *integritatem* conscientia, quia neutriquam erubescibat, v. 25. sicut c. III. 5. dum expertes mali, tanquam operatores boni, secundum Deum vivebant; tum quoad *integritatem* potestatis, quia cuncta prorsus animalia sub potestate sua videbat Adam, v. 19. tum quoad *integritatem* Dominii actualis, quando nomina convenientia cunctis animalibus imponebat, v. 20.

14. II. Alia magis absoluta, quoad ipsa bona, quæ ratione pertinebant ad felicitatem hominis integri tum bona spiritualia, quoad præsentiam, & Gratiā, siquidē ex hac gaudebat peculiari Dei benevolentia, peculiari Dei præsentia, peculiari Dei eminentia, peculiari in Deo læticia, peculiari in Deo *ἀνδρεία*, tum bona caelestia, quoad futuram, & Adamo non ignotam Gloriam, quæ maximam in Adamo, certissimamque spem æternæ vitæ, vel Gloriæ, semper excitabat: tum bona corporalia, vel terrestria, vel mundana, quæ fuissent *mutua animorum consensio*, sicut ex *Adæ* & *Eve* patet exemplis; *mutua voluntatum conjunctio*, quia tum in hominibus idemerat velle; indivisa bonorum communio, Paradisi pulcherrimi possessio, fructuum Paradisi, delicatissimorum comestio.

15. *Finis integritatis primæ* non unius Generis est, (i) alius respectu Dei, nim. *Gloria divina manifestatio*; nam ad Gloriam Creatoris

Finis.

atoris

256 DE SUBJECTO THEOLOGICÆ, IN GENERE,
atoris Adamus omnia dirigebat, & semper divinæ bonitatis
sapientia, potentia, gloriam intendebat. (2) respectu suo, sic apud
se meram beatitudinem conspiciebat, & externam, tum supra se,
tum circa se, tum infra se, tum intra se, media felicitatis deprehen-
debat, quæ meram beatitudinem ostendebant, promovebant,
augebant: & internam, quoad vitam internam, vid. felicitis in-
habitationis Dei, vel etiam communionis cum Deo, & æternam,
quoad firmam æternæ Gloriæ spem, quam ipsa certitudine certius ti-
bi firmiter promittere poterat.

16. Subjectum integritatis non modo fuit Adam, & cum eo-
dem, ex posteritate Sexus omnis Masculinus; sed etiam Eva,
quam Deus ex Adami costa mirabiliter ædificaverat, & in vitæ so-
ciam Adamo prudenter adjunxerat, cum omnibus ex posterita-
te semellis; adeoque subjectum integritatis fuit omnis Homo, quoad
utrumque sexum, quod probatur, tum à priori quia Deus ad ima-
ginem suam Masculum, & Fœminam creavit, Gen. I. 27. tum à
posteriori, quoniam ambo nudi erant, & non erubescerant c. II. 25.

17. Quod autem Mulier etiam fuerit subjectum imaginis divinæ facile
probatur. (1) ex divina consultatione, dum propter eam omnis homo fuit ad
imaginem Dei creandus Gen. I. 26. autē omnis mulier naturalis est verus
Homo. (2) ex divina creationis executione, quia disertis verbis dicitur, quod
Deus ad imaginem suam Masculum & Fœminam creavit, v. 27. (3) ex
mulieris creatione, quia mulier est ex Adami costa creata: jam qualis
causa, tale causatum: qualis materia, tale materiatum. (4) ex Adami te-
stificatione, quia disertis Adæ verbis testatur, quod mulier sit caro de carne
sua, simul os ex ossibus suis Gen. II. 23. jam certum est, quod fuerit costa
carne vestita, quæ vestimenta non fuerunt artificialia, sed naturalia, quæ sunt
constantissima, & pius etiā prorsus immutabilia. (5) ex mulieris connubiali
respectu viri copulatione (6) ex utrisque sexus, ratione naturæ, & speciei, con-
sensione (7) ex essentialis causalitatis cooperatione, (8) Ex posterorum
productione, quia tam masculi, quam femellæ, per natu-
ræ eusdem ordinem, à mulieribus
produciuntur, &c.

IN NOMINE JESU !
DISPUTATIO THEOLOGICÆ ADAMICO-POSITIVÆ,
DE IMAGINE DEI.

CAP. III.

I.

D. XXVII.
Resp. M.
CHRISTO-
PHORO
HEINSIO,
Naum-
burgensi.

HActenus vidimus *Statum Integritatis totaliter*, vel in *Ge-
nere*, nunc in *specie*, de Bonis hujus status agendum
esset : nos autem juxta *Theologiam Adamicam* hæc bo-
na status integritatis potissimum ad causas referemus.

2. Si vero bona status hujus inter se conferimus, non incon-
venienter alia respiciunt (1) *Causam efficientem*, tum *primariam*, De- Bona statu
um vid. & *secundariam*, nim. Hominem, (licet hic alias etiam *Sub- Causarum*
jectum dicatur, ad quod imago præfens, juxta Creationis Histori-
am refertur,) quæ bona communiter per Imaginem divi-
nam, & justitiâ originalem, significantur, quia perfectus Homo
statum hunc Imaginis divinæ, vel originalis justitiæ, beneficio
possidere, promovere simul, & exercere debebat. Alia bona re-
spiciunt *materiam*, nim. *legem divinam*, circa quam integer Homo
suis operationibus semper occupatus esse debebat. Alia respi-
ciunt *modum*, seu *formam*, quia per liberum arbitrium perfectum, & o-
mnia bene facturum erat, & Deo placitum homo, siquidem propterea
liber, & *felix*, & habebatur, & dicebatur. Alia respiciunt *causam fi-
nalem*, nim. veram perfecti hominis, in statu primæ creationis, &
felicitatis, justificationem. Hæc omnia Patrem Adamum minime la-
tebant, siquidem & noverat, Deum esse solitariū Imaginis divi-
næ Collatorem, & Datorem ; item se, quoad omnes cogitationes,
sermocinationes, & operationes, ad legem divinam obligatum,
& ex hac sola toti suæ vitæ formam, Deo placentem, obtinere posse
se. Nec liberum arbitrium ignorare poterat, sed, tanquam illustre
quoddam Dei privilegiū, illud apud se conspiciebat, & omnibus
vitæ rationibus adhibebat, ceu *normam*, & *formam*. Et sic finaliter

258 DE IMAGINE DEI, ET JUSTITIA ORIGINALI,
inde veram juxta legem justificationem sperabat, & vitam æternam indefinenter expectabat.

Onomatologia.
Etymologia.
Homonymia.

3. Imago Dei cognita fuit Adamo (1) quoad Onomatologian, quatione dicitur apud Hebræos אֱלֹהִים cognoscebat, quoad Etymologiam, juxta nonnullos אֱלֹהִים deducitur, adumbrare, obumbrare, assimilare; quoad Homonymiam nim. quod Imago Dei vel sit Generalis, quæ competit omnibus creaturis, cum omnis effectus generat Imaginē suæ causæ, vel omnis creatura suū repræsentet Creatorem, & quoad Esse, & quoad inesse, vel Affectiones, & quoad operari: vel Specialis, quæ competit Homini in mundanis; vel singularis, vel essentialis, quæ soli competit Filio Dei. Quoad Synonymiam, דמות vel similitudo cum imagine divina conjungitur, Gen. I. 26. & immediate sequenti v. 27. quoad repetitionē, statim bis per אֱלֹהִים exponitur, Cap. V. 1. per דמות immediate a repetitione, sicut & Cap. IX. 6. per אֱלֹהִים rursus exprimitur. Ex quibus luculenter apparet, quod Adam vocum istarum æquipollentiam sine difficultate, juxta linguam authenticam, colligere potuerit.

Pragmatologia.

4. Quoad Pragmatologian Imago Dei pariter notanda venit, & εἰδικὸς, in Definitione, & πρακτικὸς, vel ἐργατικὸς, in causis, attributis, & Operibus.

5. Definitionem quod concernit, notamus eam ex B. Calovii Theolog. Posit. p. 261. quod Imago Dei in primis Parentibus sit excellens cum Deo Archetypo conformitas, quoad virium omnium naturalem integritatem, intellectus sapientiam, appetitus sanctitatem, corporis immortalitatem, & Dominium in creaturas, à Deo in creatione impressa, ad sui Gloriam, & ipsorum beatitudinem.

Gen9 Conformitas.

6. Ratione Generis dicitur conformitas Dei, non Identitas, cum Homo neutiquam sit ὁμογενὴς Deo; nec æqualitas, cum ἰσότης Dei, æqualitas, non cadat in creaturam, vel Hominis naturam; adeoque saltem ὁμοιότης, vel similitudo, siue conformitas intelligenda venit. Unde Gen. I. 26. אֱלֹהִים per דמות Imago per similitudinem declaratur, cum jamdudum probatum sit, hæc nomina, per Synonymiam ex-

ex-

explicanda, neque diversæ, sed ejusdem esse significationis. Ex quo patet, quod Imago Filio Dei quidditative, vel essentialiter, in sphaera Deitatis attribuitur, Homini saltem qualitative, vel accidentaliter conveniat. Et dum varia datur conformitas, ideo non absque causa loco Generis in Imaginis definitione ponitur.

7. *Differentia* varia complectitur membra, siquidem desumitur (1) à propria, quod sit excellens conformitas, adeoque sic distinctio constituitur inter Excellentem, & inter communem conformitatem; communis conformitas creaturis omnibus adscribitur, dū effectus quadantenus imaginē suæ causæ repræsentare perhibetur, siquidē verò Effectus revera causæ dicitur Effectus, & sic aliquid similitudinis respectu causæ referre deprehenditur; sed in Homine non tantum communis quadam similitudo, respectu Dei reperitur verum insignis & excellens conformitas, respectu creaturarum mundanarum omnium, ei tribuitur, quarum etiam Dominus propter hanc Eminentiam ab ipso Deo constituitur, Gen. I. 26. 27. 28.

*Differentia.
Proprium.*

8. (2) à Causis. Sic *Efficiens* causa dicitur Deus, nim. *Trinus*, qui vocatur Elohim, Gen. I. 26. 27. cap. V. 1. & *Uniterinus*, quia vocatur Jehova Elohim, c. II. 7. 21. nec ad aliam causam Imaginis divinæ communicatio per totam scripturam refertur. Tituli vero jam allegati facile demonstrant, quod Imago Dei causaliter refertur ad Deum, τὸ θεοειδὲς, τὸ ὁμοειδὲς, τὸ ἰσοειδὲς, quæ pluribus exposita sunt in Theol. Bibl. p. 53. & seqq. Et Adam exacte causam hanc imaginis perspectam habuit, tum ex ipsa appellatione, quia vocatur Imago Dei, quæ nec est, nec aliunde potest esse, quam ab ipso Deo; tum ex perspicua conformatione, quā Adam apud semetipsum respectu Dei conspexit, adeoque nihil aliud colligere potuit, quam Deum ipsū hujus excellentiæ verissimū Autorem esse; tum ex divina revelatione, quæ legitur Gen. I. 26. nec Adamo fuit incognita; tum ex Dei continuā conversatione, dum propter hanc similitudinem excellentem Deus magis cum Homine, quā cum alia quadam creatura mundana, conversationem instituit.

Efficiens.

*Materia.
Ex qua.*

In qua.

Circa quā.

*Forma Ge-
neralis.
Specialis.*

9. *Materialis causa* suas hic admittit differentias, nim. differentiam (1) *ex qua* siquidem imago divina potissimum ex veris & meris constabat virtutibus, atque perfectionibus, quæ tum generaliter indicantur per virium omnium naturalem integritatem, & specialiter enumerantur per intellectus sapientiam, appetitus sanctitatem, corporis immortalitatem, & Dominium in creaturas: siquidem hæc omnia definitio notata recenset. (2) *Differentiam in qua*, quæ vocatur aliàs subiectum, & hoc indicatur nomine Primorum parentum, siquidem & sexus masculinus, & foemininus, imagine divina fuit præditus. (3) *Differentiam circa quam*, sic imago Dei versabatur circa Deum, ejus cognitionem, contemplationem, obsequium, & cultum, *ἐκείνους*; *δευτέρους* etiam circa Creaturas, & ea, quæ sunt Creaturarum, occupata fuit, sicut Adami creati, vel perfecti vita clare satis indicat Gen. 11. 8. & sq. Et certè, cum *Lex Dei* quoque referatur ad hanc Imaginem, ex eo facile patet, quod tam late sit objectum imaginis hujus extendendum, quam late communiter divinæ Legis objectum, juxta generalem verborum sensum, extendi consuevit.

10. *Formalis causa* pariter exhibetur (1) *Generaliter*, quoad totalem Imaginem, nomine divinæ conformitatis, & naturalis integritatis, utpote quæ dedit huic Imagini, tum esse, tum distinguvi, tum operari. (2) *Specialiter*, & *partialiter*, quoad conformitates, tum absolutas, partim ratione mentis, ad quam refertur intellectus perfecta sapientia, & ratione voluntatis, *appetitus perfecta sanctitas*; ratione corporis, naturalis Immortalitas; tum relativa, sic perfectum creaturarum Dominium Homini per, & propter imaginem adscribitur. Et hæc longe rectius, & perfectius cognita fuerunt Adamo, quam ulli posterorum, quia speculum hoc imaginis non modo divinitus accepit, sed etiam intimè possedit, & secundum eam omnes vitæ perfectas actiones instituit.

11. *Finis Geminus in definitione* producitur, *alter* respectu Dei, vid. Dei Creatoris Gloria, cum Deus, & olim, cuncta fecerit

cerit ad Gloriam suam, & adhuc hodie nullum alium operatio-
num suarum finem ultimum, præter Gloriam suam, respiciat.
Alter respectu Hominis, *beatitudo*, cū *Imago Dei* necessario veram
beatitudinem præ se ferat. Nam quale dicitur *Exemplar*, talis et-
iam *Imago*. Exemplar Deus est, sed hic καὶ θεὸς ἡμεῖς Beatus, 1. Tim. I. II.
Imago proinde, quæ summū hoc Exemplar sequitur, *beatitudine*
vera carere nequit. Et sic *Deus beatus* fecit, per & propter creationē
in imagine sua, ut *Homo* quoq; *beatus* esset, unde plenā, & perfectā
in altero seculo *beatitudinem* possidere debebat, quando plenig ad
Imaginem Dei reformabitur. Psalm. XVI. XVII. 15. Vid. Theol.
Bibl. in Anthropolog. p. 49. & seqq. ubi pluribus de his cau-
sis doctrinam orthodoxam proposuimus.

21. *Affectiones* quod concernit, illæ maximi sunt ponderis,
maximæ dignitatis, siquidem *imago Dei dicitur* (1) *Una*, sensu vid.
totali, non partiali, quando complexus omnium virtutum, &
perfectionum insinuatur. (2) *vera*, quia non est ficta, sed in ve-
ritate Dei, vel perfectionum divinarum, fundata, unde, quoad re-
parationem Imaginis divinæ Veritatis quoque fit mentio Eph. IV.
24. (3) *bona*, siquidem voluntati divinæ maximè fuit consenta-
nea, & bonitatis Elogium, vel ex eo, quod legitur Gen. I. 31. con-
sequitur; certum itidem, quod ea, quæ Dei sunt, vera bonitate
gaudeant. Et hæc *Imago communiter imago Dei* nuncupa-
tur. (4) *perfecta*, quia est à Deo, Gen. I. 27. est in Deo, siquidem
quamdiu Homo secundum Creationem in Deo manebat, tam-
diu quoque divinam imaginem retinebat; est secundum Deum
Eph. IV. 24. est propter Deum, ejusque perpetuam Imitationem;
est ad Deum, quia tendit ad divinæ voluntatis observationem,
divinique cultus exhibitionem. Omnia vero, quæ vel Dei sunt,
vel ad Deum referuntur, suam perfectionem habere dicuntur,
quia Deus ipse perfectus, Gen. XVII. 1. (5) *divina*, quia, respectibus
omnibus, Deum unicè respicit. (6) *iusta*, quia reparatur in Justi-
cia, Eph. IV. 24. (7) *sancta*, quia ter Sancti Dei Esa. VI. 3. *Imago*
nunc

Affectiones

Una.

Vera.

Bona.

Perfecta.

Divina.

Iusta.

Sancta.

Catholica. nuncupatur, & ad sanctitatem hæc imago spiritualiter reparatur, ut pariter ipse Paulus monet d.l. (8) *Catholica*, vel *universalis*, quia toti Generi Humano, tum quoad speciem totam, tum quoad sexum omnem, tum quoad individua cuncta, divinitus erat destinata. (9) *Perpetua*, vid. ratione creationis, divinæque conservationis, vel etiam de jure, quia juxta Creationem suam Homo perpetuo divinam imaginem servare debuisset: licet ratione subiecti, turpiter miserū per Lapsū pulcherrimam istam Imaginem amisit. (10) *necessaria*, tum ex decreti divini conditione, tum ex ejus Executione, tum ex Dei Creatoris intentione; tum ex humanæ naturæ creatione, &c. (11) *Jucunda*, quia meras hæc Imago Dei complectitur jucunditates, & tandem meras delicias in dextra Dei sumus habituri, Psalm. XVI. 11. quando perfecte reparabimur ad hanc imaginem in resurrectione mortuorum, Psalm. XVII. 15. (12) *Utilissima*, quia maximas parit utilitates, tum quoad vitam externam, tum quoad vitam internam, tum quoad æternam, (13) *convenientissima*; quia hæc imago Dei maximè conveniens erat Humanæ naturæ, juxta sapientiam divinam, unde nec aliter Homo juxta decretum divinum creari debuit, Gen. I. 26. nec aliter actu creatus fuit, v. 27. quam secundum imaginem divinam, (14) *naturalis*, quia maxime naturæ rationali consentanea fuit: ubi tamen observandū, quod id naturale non accipiatur vel in sensu constitutivo, dum neutiquam ad partes essentielles, hominem constituentes referenda venit: vel in sensu consecutivo, dum nullatenus inter essentialia consequentia humanæ naturæ numerari vel potuisset, vel debuisset, siquidem hac ratione Homo divinam Imaginem non amisisset, sed retinisset, cum essentialia constituentia, & consequentia, sint imutabilia, semperq; naturæ necessaria: sed potius naturalis fuit tum in sensu subiectivo, dū penitissimè protoplastis hæc imago Dei, secundum naturam à Deo creatam, tanquā perfectio naturalis inhaesit, & tanquā decus aliquod naturale, tū animæ, tū corpori firmiter adhaesit, tum in sensu perfectivo, dum ipsam

naturam per suam Excellentiam hæc Imago maxime perfecit, & pulcherrimè, tanquam naturale quoddam ornamentum, juxta divinum beneplacitum, respectu variarum virtutum, exornavit; denique *sensu transitivo*, quia si creatus Homo sine Diaboli seductione, sine naturæ corruptione, sine Diabolicæ Imaginis admissione, permanisset, naturam perfectam, & in eadem naturales Imaginis divinæ perfectiones, retinisset, &c. (15) *amissibilia*, quia per peccatum Homo divinam Imaginem, cum primis quoad perfectiones omnes, totaliter amisit, non equidem ratione divinæ creationis, quasi Deus peculiarem affectionem amissibilitatis per creationem Imagini divinæ contulisset; neque ratione conditionis naturæ, quasi conditio naturalis, aut constitutio naturæ, talem amissionem requisivisset, aut propter materię habitudinem, ex necessitate quadam, intulisset: sed potius ratione serpentis tentationis, & seductionis, & humanæ persuasionis, ac malitiöse Electionis. (16) *reparabilia*; quia hæc divina Imago, per Lapsum amissa, reparari potuit, non equidem naturaliter ratione sui: nec etiam communiter ratione Voluntatis, & Potestatis Angelicæ, vel humanæ: sed potius supernaturaliter, per Omnipotentiam divinam, secundum Dei misericordiam, in certa quadam alterius satisfactione sufficienti fundatam.

13. Tandem ad *Operationes* descendimus, tum quia hæc Imago Dei non fuit *Speculativa*, sed *præctica*; tum quia consistebat in variis Virtutibus, quæ non sunt *otiosæ*, sed *operosæ*; tum quia meritis in perfectionibus hærebat, quæ perfectiones suas post se requirunt Energias; tum quia dicitur Imago Dei: Deus autem Actus purus est, & in perpetua suarum perfectionum operatione deprehenditur; tum quia Imago Dei supremi Numinis obsequium, & cultum, & respectu Hominis omnis Generis Ornamenta vitæ, etiam alia præctica continebat.

14. Tales *Operationes* igitur imaginis divinæ respiciebant (1) Deum ipsum, sic Homo sua mente deum perfecte cognoscere, de

Amisibilia

Reparabilia.

*Operationes.
Ratione
Dei.*

de Creatore perpetuas cogitationes, & meditationes suscipere, potissimasque mentis delicias in hoc summo Bono quærere debebat; sua voluntate divinam voluntatem attendere, quævis ejus placita studiosè, vel indefinenter intendere, & ad observationem illius viribus omnibus juxta legem contendere volebat; appetitu suo nihil aliud, nisi summum Bonum, & ejus fruitionem expetere, & in eo, per veram *αὐτάφκων* acquiescere debebat. Sic etiam aures ad audiendum Dei verbum, oculos ad contemplationem divinorum, in mundo collocatorum Operum, manus ad expeditionem bonorum operum &c. convertere debebat, ut in his omnibus & esset, & maneret Imago vera Dei. (2)

R. *Hominis*

Hominē ipsū, quia tot *Adami* apud se deprehendere poterat divina Privilegia, vel Axiomata, quæ perpetuam contemplationem admirationem, venerationem, Gratiarum actionem, &c. requirebant, ut Homo vitæ totius tempus in his consumere potuisset. Præterea per imaginem divinam Homo quoque labores vocationis perfecte tam suscipere, quam perficere valuisset. (3)

R. *Bonorum
& malorum
Angelorum.*

bonos, quos ex imaginis divinæ sapientia longè, rectius, clariù & perfectius cognovisset, iisque ratione divini Cultus, ut & ratione divinæ voluntatis, observationis, & perpetuæ Glorificationis, se conjunxisset. (4) ratione malorum Angelorum, quos per Imaginem divinam aversari, detestari, vel etiam in omnibus mendaciis, fallaciis, & aliis malis actionibus cane pejus & angue vitare potuisset. (5) *totam universitatem*, & omnes in mundo creaturas, in quibus, imaginis divinæ beneficio, Homo perpetuo studio divinæ sapientiæ, potentiæ, bonitatis, symbola vidisset, & cuncta tum ad Glorificationem Autoris, tum ad legitimam suā usurpationē direxisset. Hæc omnia, quæ de *propriatibus*, & *operationibus imaginis*, monita sunt, sicut & alia plurima, longe rectius, & perfectius Adamo Theologo cognita fuerunt, quam à nobis vel observari, vel explicari possent. Et certe multis id ex Mose demonstrare, promptissimum foret, nisi res omnis in vado versaretur.

(265)
IN NOMINE JESU!
DE SUBJECTO THEOLOGICÆ ADAMICÆ,
DE IMAGINIS DIVINÆ DOTIBUS
IN SPECIE.

CAP. IV.

I.

D. XXIX.

Resp.
Johann
Gottlieb
Erolze
Pirnâ
Mifn.

Confideravimus *Imaginem Dei*, potissimum *ἀνακ*, & qua-
si totū quoddam, id quod nō una ratione dicitur, (1) tan-
quam totum *Causale*, quod per varias perfectiones
operatur, (2) tanquā totū *materiale*, vel *subjectum*, in quo
varia partes, vel perfectiones, ad *Operationē* destinatare, periuntur.
Hoc pacto suo modo causam *Efficientem*, & *Materiam* in qua,
vel *Subjectum*, jam notavimus.

*Speciales
Dotes per-
fectionis.*

2. Quoad *Materiam ex qua*, constat hæc *Imago*, cum *Dei* sit,
ex meris perfectionibus, quas prolixius in *Theol. Bibl. Antropolo-*
gia p. 65. & seqq. exposuimus, hic breviter nonnulla de talibus
expediemus. ea vel adjiciendo, vel breviter repetendo.

3. Constat igitur *Imago divina*, (1) ex *primæva mentis humane*
perfectione. Nam, quia *mens* est præcipua *Virtus* *Hominis*, ejus
etiam *perfectio*, per creationem data, vel collata, præcipuum in *I-*
magine DEI meretur locum. Vid. *Antropol. d. l. p. 65. & seqq.*

4. Hanc perfectionem *mentis Primævam* in *Adamo* conspicio,
(1) ex ipsa *immagine divina*, quæ non potest laborare quadam im-
perfectione, quatenus talis est. Nam, quæ *Dei* sunt, perfecta cen-
senda veniunt: jam *Adam* factus ad *Imaginē divinā*, Gen. I. 27. (2)
ex *Spiritus rationalis communicatione divina*, quia *Deus* formato
corpore, spiraculum vitæ inspiravit in faciem, Gen. II. 7. hoc
autem spiraculum erat rationale, vel intellectuale, non irratio-
nale; rationalis autem *Spiritus* vero gaudet intellectu, & quidem,
juxta statum creationis, non imperfecto, sed valdè perfecto, seu
bono, Gen. I. 31. (3) ex *Creaturarum contemplatione*, & cognitione

*Perfectio
mentis.*

Kk

ubi-

subitanea, siquidem creatus Homo, quam primum existere cœpit, vidit cœlum, & in eo, Solem, Lunam, & alia; simul per respirationē attraxit aërem, notavit aquam, & flumina cum aliis simplicibus Creaturis, ut & mixtis inanimatis; nec opus habuit Doctore, vel informatore, sed primo statim intuitu, naturam istarum Creaturarum per mentis suæ sapientiam, cognoscere valuit, (4) *Ex vegetabilium omnium cognitione perfecta*; Deus enim plantavit hortum, varietate florum, fruticum, arborum, & aliorum vegetabilium admirabilem, & Hominem ad culturam ejus introduxit, qui per mentis suæ perfectam intelligentiam, & horum omnium naturam, & practicam eorum culturam, & proficuum ipsorū usum, sine manu ductione, citra solitam informationem, plenissime cognovit, (5) *ex sensibilibus cognitione adequata*; nam cum Homo specimen accuratum in Regno vegetabilium edidisset, mox eum ad Regnum sensibilem, vel animalium deduxit, ut in eo, pariter suam in animalibus scientiam experiretur, & specimen aliquod in iis lustrandis, denominandis, & explicandis persequeretur: quæ ratione sub primo statim accessu quævis animalia Homo cognoscere, naturam eorū perspicere, proprietates insuper videre, conveniens cuilibet nomen imponere, & perfectissimam in Zoologia scientiam Physiologicam prodere valuit, (6) *ex consideratione Hominis solidissima*, quia primum inter animalia, nullum sibi simile reperiēbat, diversam potius brutorum ab Homine naturam deprehendebat, & quamprimum sociā vitæ per Deum Creatorem adducebatur, sine difficultate, sine diuturna inquisitione, sine quavis interrogatione, nemine referente, nemine docente, cognovit, hanc nihil aliud esse, quam carnē de carne sua, & os ex ossibus suis; & inde conveniens ei nomen **NUN** imponebat, v. 22. Ut nihil nunc annotemus de cognitione perfecta Dei, bonorum, & malorum Angelorū, vel documentis aliis, ad perfectā mentis scientiā ostendendā sufficientib9. Ex quib9 evidentissime patet, quod Homo perfectam, Imaginis divinæ beneficio, mentis

intel-

intelligentiam, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem, quoad omnes virtutes intellectuales, habuerit.

§. II. *Ex primæ voluntatis humanæ perfectione.* Nam voluntas *Voluntatis* *mentis* individua comes est, & ubi definit intellectus, ibi voluntas incipit; qualis etiam est mens humana, talis etiam est voluntas humana, dum unius sunt originis, quandoquidem ab anima rationali procedunt; unius conditionis, dum & mens rationalis appellatur, & voluntas quoque rationalis est: unius operationis, dum Intellectus, & voluntas in eadem operatione simul, & indissolubili vinculo suam Energiam exercent. Hæc igitur perfecta voluntas *Adami* patet iterum, (1) *ex imaginis divinæ præsentia*, quæ non potest aliam, nisi perfectam, voluntatem admittere, (2) *ex divina cum Homine κοινωνία*, quia Deus Creator per totum cap. secundum, cum Homine variam communicationem instituebat, & Homo promissima voluntate se totum Deo Creatori committebat, voluntatem suam in omnibus agendis, & expediendis ad voluntatem divinam referebat, ad nutum, & intentum Creatoris ex ea pendebat, atque sic ex perfectione divinæ voluntatis perfectionem suæ voluntatis trahebat, (3) *Ex divina νομοθεσία*, quia perfectam Deus Homini præscripsit legem, Gen. II. 17. totius decalogi Compendium; nec in ullo sua voluntate creatus Homo resistebat, sed in omnibus paratissimam obedientiam ad quævis præscripta legis exhibebat, totamque vitam, tam legi, quam ipsi legislatori, submittebat, (4) *Ex voluntaria cura Botanica* v. 15. cum enim Deus, paradisi plantator, vicarias curæ partes Homini committeret, Eum in Paradisi hortum introduceret, & cultum omnem, atque custodiam, per expressam vocationem imponeret, sua voluntate paratissimus erat, & hanc Botanicam provinciam maximo cum prolubio voluntatis excipiebat, & voluntariis studiis, atq; viribus omnibus ad beneplacitum principalis expediebat, (5) *Ex voluntaria brutorum ἐνομαθεσία*, siquidem Deus omnia bruta ad Hominem deduxit, ut impositionem nominum ab eodem, simulque perpetuum Dominium acciperent, & homagii fidelitatem

tem eidem offerrent, in quibus voluntate sua Deo prorsus obediens Adamus erat, & sciens, & volens commisionem hanc, divinitus oblatā, expediebat, (6) *ex voluntaria cum illxore copula*, Deus Adamo vitæ sociā destinaverat, eā ex viri costa formaverat, jā formatam, & ædificatam, ei manifestabat, & ad matrimonialē copulam cum viro nunc ipsam ordinabat: Dei voluntas, Adami voluntas, secundum quam in omnibus his, & aliis, Deo, divinæque voluntati, se promptissimum offerebat.

Virtutis.

6. [III] *Ex primevæ virtutis, & potestatis humane perfectione*: nam, & mens, & voluntas, & reliquæ pariter potentia, seu facultates, hominis, varias admittunt virtutes, quib9 Energias suas, vel activitates promovere, vel exercere debet. Ipsi Philosophi multas in Ethicis introducunt, & virtutes intellectuales, & morales, sicut ex Philosophia morali notissimum est: verū illæ virtutes, quales, natura non insunt Hominibus, sed diuturna, vel informatione, vel manu ductione, vel assuefactione, vel exercitatione, habiualiter demum comparantur. Sed Homo creatus maxima præ virtuosus Hominibus gaudebat prærogativa, dum virium omnium perfectionem, non ex cultura, sed ex natura, non ex informatione, sed ex productione, non ex assuefactione, sed ex naturæ conditione, non ex continua exercitatione, sed ex divina Imagine possidebat, idque patet, [1] *Ex lectionibus in Schola vegetabilium*, Gen. II. 15. quia nec arbores, nec frutices, nec flores, nec herbas, nec alia vegetabilia, creatus Homo viderat unquam, nec quicquam de iis audiverat, multo minus aliquam sibi per varios actus experientiam in talibus comparaverat, sed sine mora noverat omne vegetabilium objectum, omnē curandi, vel custodiendi modum, & ipsum perfectum laborum omnium artificium sine Doctore, sine præcursore suscipiebat, quod summam. Hoc virium & virtutum perfectionē arguit, (2) *Ex lectionibus in schola sensibilium*, dum ex schola priori statim à Deo Creatore fuit in hanc scholam novam animalium introductus, ut ea primum vide-

vide-

videret, deinde cognosceret, postea naturam, proprietates, & operationes illorum conferret, usum etiā singulorum attenderet, & hinc convenientissimum cuilibet nomen, idque proprium imposeret. Nullū hic comparet impedimentum, vel obstaculū, nullū ambiguū, nullū dubiū, in omnib⁹ his, & aliis hic divinæ majestatis legatus est paratissimus, expeditissimus, & felicissimus. Dictū, vel jussū Dei, factū Adami, ut in his itidē vires, atq; virtutes suas perfectissimas manifestaret. (3) *Ex lectionibus in schola Hominū*: nam & semetipsum recte, perfectēque cognoscebat, & judicium promptum, & accuratum, de conjuge, primum visa, ferebat, & de futuris conjugii legibus vaticinium edebat. (4) *Ex lectionibus in schola bonorum operum*, & *divinorum cultuum*, quia summus Legislator legem, verbis brevem, sensu gravem, & bonis Operibus maxime prægnantem, Homini promulgabat; vires, & virtutes Humanæ mentis perfectē legem hanc intelligebant, opera bona in eadem conspiciebant, & promissimum obsequium, ad perpetuum horum operum exercitium, afferebant.

7. IV. *Ex primæva Energias, vel activitatē perfectione*, quia perfecta mens, & voluntas, ut & omnium virum, atq; virtutum perfectio post se pariter omnium *Energiarum*, & *activitatum perfectionē* requirit, id quod ex *Adami vita*, vel *historia* luculenter apparet: [1] *Ex Energiarum circa legem divinam perfectione*, quia divinam ita suscepit legem, ut omnem in omnibus præceptis, & præceptorum Objectionis, juxta divinam voluntatē, & intentionem, obedientiā suis Energiis præstiterit. (2) *Ex Energiarum circa divinorum bonorum usū perfectione*, quando Deus eidem concessit omnium arborum fructuosum usum, ut de cunctis arboribus Paradisi pro sua tum voluntate, tum voluptate, comederet, v. 16. qua ratione prorsus nullam admisit imperfectionē, nec in excessu, nec in defectu, sed perfectā in usu talium fructuum, mediocritatem adhibuit. [3] *Ex Energiarum circa labores vitæ, seu vocationis, perfectione*, quia propter hunc finem Deus Adamum in Paradisum voluptatis introduxit, ut illum & coleret, & custodiret. Habemus hic laborum materiam,

Activitates perfectæ.

riam, formam, & metam, ut Adamus, tanquam causā, strenuē suas Energias in his botanicis expeditionibus exerceret. Dei dictum, Adami factum, & nihil Patronus horti principalis in botanicis presentibus laboribus desideravit, dū perfectiones *Energiarū circa plantas, & arbores, & alia vegetabilia quavis, eidem communicavit.* (4) *Ex Energiarum circa Bruta Zoologica perfectione*, quia Deus ipse, post Energiarum in botanicis probam, Adamo quoque suarum perfectionum experimentum in brutorum contemplatione prudenter offerre voluit, dum eidem animalia cuncta, juxta suum beneplacitum adduxit, & in hoc objecto difficili, satis, examen rigorosū instituit, ut suæ perfectionis specimen ederet, cuiuslibet animalis naturam, proprietates, & actiones introspiceret, suæ notitiæ plenitudinem ostenderet, & cuiuslibet nomen proportionatū sapienter imponeret. (5) *Ex Energiarū, quoad Genū Humanū, perfectione*, quia nondū in his alleatis divinum tentamen, & examē acquiescere voluit, sed potius Energiis Adami perfectis novum objectum obrulit, ut in hoc quoque suarum Energiarum perfectarum experimentum faceret, & certum exemplum, atque documentū, suæ perfectionis constitueret, dum ipso sopore promptum dormiente vitæ sociam, conjugem Evam ex costa lateris cōdidit, & eidem mox obrulit, ut cum eadem omnis vitæ societate institueret. Perfectus & hic Adamus suis Energiis erat, dū statim, novācū hanc Dei creaturam conspiceret, vitæ, salutisq; sociā, amabiliissimā conjugē, quam hactenq; in tota rerum universitate neutiquam invenire poterat, cognoscebat, ipsam juxta divinam intentionem, non ore tantum, sed corde pariter, & opere, tanquā vitæ sociam eligebat, & Energiarum suarū perfectionibus eam modis omnibus ad vitæ sociæ felicitatem deducebat.

*Opera
perfecta.*

8. *Ex Operum bonorum perfectione*, nam qualis *Energia*, tales pariter *Energemata*, dum opus sequitur operantis operationem: sicut enim activitas sequitur facultatem, & eam, vel quoad perfectionem, vel quoad imperfectionem, imitatur; ita pariter iusta proportio inter *Energias*, & inter *Energemata* reperitur. In omnibus

h⁹ autē operib⁹ suis Adā vere perfect⁹ extitit. Vid. *Anthrop. Th. Bib.* p. 129. & seqq. talis autem in *Adamo* bonorum operum perfectio consistebat *tum* in perfecta, eaque velocissima, materialiu⁹ objectorum γινώσκει, *tum* in perfecta, eaque velocissima perfectorum operum θελήσει, *tum* in perfecta, eaque velocissima, μαθήσει, *tum* in perfecta, eaque velocissima mediorum διαλέσει, *tum* in perfecta, eaque velocissima χρησει, *tum* in perfecta eaque velocissima mediorum πορεύσει, *tum* in perfecta, eaque velocissima ποιήσει, quæ singular. p. 142. 143. 144. uberi⁹ exposita. Quod autem ejusmodi perfectionis Opera per, & propter optimam creationem Adamus produxerit, illud facile patet ex Adamicæ vitæ historia Mosaica, & quidem (1) *ex perfecto principio*, quod est *Jehova Elohim*, omniū perfectissimus. Nam quale principium, tale principiatum. Et Adamus non solus operabatur, sed ex causâ secundæ natura sub Deo suum opus præstabat, cum secunda causa nunquam operetur, nisi per causam primam ad operandum moveatur. (2) *Ex perfecto medio*, quod est *Imago divina*, quæ nullas admittit imperfectiones, sed meras requirit perfectiones. Hæc autem Imago divina non fuit Adamo frustra concessa, sed ad vitæ potius opera perficienda divinitus tradita: jam sicut Deus non potest imperfecte per se ipsum operari, sic nec ejus imago perfecta minimam imperfectionem in operando suscipit, sed potius operationes perfectas requirit. (3) *Ex perfecto subjecto*, quod est Homo, secundum statum integritatis, qui perfectionis est. Qualis autem status, tale pariter Opus: & quemadmodum in statu corruptionis imperfecte tantum operatur, sic etiam quoad statum integritatis non nisi perfectas operationes homo creatus edebat. (4) *Ex perfecto objecto*: nam, ut ex superioribus constat, Homo suis operibus versabatur circa Deum Creatorem, ejusque cultum, & circa creaturas: Objectum prius, nim De⁹, omnium perfectissimum, opera bona, seu perfecta tantum exigit; & creaturæ, quæ pariter perfectæ, seu bonæ tum fuerunt, Gen. I. 31, non alia, nisi perfecti-

onis

272 DE IMAGINIS DIVINÆ DOTIBUS IN SPECIE,
 onis opera postulabant. (5) *Ex perfecto modo*, nam ubi reliqua
 cuncta sua gaudent perfectione, tunc ex lege necessitatis ibi
 quoque perfectus modus urgetur, ut iusta maneat in omnibus
 proportio; hic modus, ratione principii superioris, vid. Dei, Dei-
 que verbi, ut & ratione principii inferioris, rationis rectæ, ac per-
 fectæ, & aliis respectibus, debet esse vere perfectus, qui modus,
 tanquam forma dat esse, dat distingui, dat operari. (6) *Ex per-
 fecto ergano*, quod est Verbum Dei, & quidē, juxta statum Paradisi acū
 primum ante lapsum, verbum legis: Lex autē Jehovah perfectā;
 Psalm. XIX 8. perfecta nim. in sese, perfecta juxta creationem
 in Homine, perfecta pariter in opere. Et cum Deus legem suam
 Homini promulgasset, & Homo, legi per naturam obligatus, eam
 acceptasset, non tantum ad Theoriam, sed potissimum ad Ener-
 gian, & Praxin, certē Deus imperfectionem operum non dissi-
 mulasset, sed tanquam *πανόρωτος*, & omniscius, eam mox obser-
 vasset, & tanquam *ἀνοπώριτος* eam manifestasset, ac improbasset,
 veramque perfectionem in observatione legis ab Homine desi-
 derasset. (9) *Ex perfecto Exercitio*; nam siue respiciamus statum
 Ecclesiasticum, quoad cultum divinum, a Deo præscriptum, v. 17.
 siue statum domesticum, quoad vitam propriam, in usu bono-
 rum externorum v. 16. seu quoad vitam sociam, in ipso conjugio,
 v. 22. & seqq. siue statum politicum, quoad dominii Catholicum
 Exercitium, respectu brutorum omnium, v. 18. 19. maxima
 sicut & plurima, quoad status singulos enumerare possemus
 opera bona, quæ tamen nulla prorsus laborant imperfectione,
 sed vere singula debita pollent perfectione, cum Deus eorum
Director, & *Inspector*, eadem approbaverit, commendaverit, &
Adamum in iis conservaverit, dum alias, tanquam *prudens Ephar-
 rus*, & *Pator providus*, hanc nobilissimam creaturam ab omni pe-
 nitus imperfectione statim ad ordinem divinitus de-
 cretum, finaliter intentum, & in lege præceptum,
Eum revocasset.

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE OBJECTO IMAGINIS DIVINÆ, RELI-
GIONE, LEGEQVE PARADISIACA.

CAP. V.

D. XXXI
Resp. M.
Johann.
Hieron.
Homilio,
Oedera
Mifn.

Objectum.

Tota Theo-
logia.Archonteo-
logia.

Objectum Imaginis divine, propter eminentes, & catho-
licas perfectiones, dicitur amplissimum, & complecti-
tur Deum, & creaturas, ac omnia, quæ DEI sunt, ut &
creaturarum. Nos ad præsens forum respicimus, &
totam Theologiam, cum primis Paradisiacam, Objectum imaginis divi-
nae constituimus, sicut prolixè demonstratum est in Theol. Bibl. d.l.
p. 145. & seqq. Nam quam late patet universa Theologia, tam
late pariter extenditur Imaginis divinæ materia, cum primus
Homo Theologus primus extiterit. Et non foret difficile Syste-
ma totum Theologiæ Paradisiacæ, juxta Mosaicam historiam
verbis contractam, rebus diffusam, constituere, sed modo bre-
vissimum sufficiat compendium. Theologiæ compendium alias
duabus partibus absolvitur, Archontologia, & Dogmatosophia: neu-
tra deficit in Paradisiaca Theologia, cum primis ad imaginem divi-
nam relata. Conspicimus hic (a) Archontologian, quæ com-
plectitur partim Rhematologian in verbis, & historicis, &
dogmaticis, & Mosaicis, & divinis conspicuam, sive respiciamus
Lexiologian, in simplicibus vocabulis, sive Phrasiologian, in verbis con-
junctis. Si quis utriusque pondera, satis emphatica diligenter ex-
cutere vellet, amplissima dicendi copia neutiquam deficeret.
Partim Pragmatologian, quæ causas omnes notat, & quoad Efficientē,
tum principalē, Jehovah Elobim; tum instrumentale, verbū Paradisiacum;
tum ministerialem, Adamum divinitus informatum Theologum. Causa
materialis offert suas differentias, tum quoad materiam ex qua, quæ
proponit naturalia, quæ, per imaginem divinam cognoscenda;
tum quoad materiam in qua, dum subiectum sunt protoplasti, cū
omnibus posteris, in statu perfectionis considerati; tum quoad
materiam circa quam, quæ versatur circa Deum, Angelos, Homi-
nes.

nes, & alias Creaturas. *Forma* consistit in *habitu*, sive connato, sive creato, tunc enim quoad *primæ* perfectionē Theologi facti fuissent, magis ex *natura*, quam ex *doctrina*, magis per *Generationem*, quam per *diuturnam informationem*. *Finis* est Dei Gloria, felicitasq; ratione Hominis, Paradisiaca.

Finis.

2. (1) Dogmatosophia partes omnes Theologiæ complectitur, *Finem*, *Subiectum*, & *media*; quoad *finem materiale*, Deus trinus, quoad *Naturam*, *Attributa*, & *Operationes*; quoad *formalem*, *Dei Fructio*, quia primus Homo cum suis posteris, propter imaginem divinam, perpetua *Dei fruitione* gavisus esset. Præter *finem subiectum* Theologia, nim. *Hominem integrum*, evidenter, & sufficienter tradidisset. *Media* quod concernit, potissimum *naturalia*, vel etiam *Legalia*, locum in Theologia Paradisiaca, juxta divinam revelationem, invenissent. Nam secundū *B. Lutherum*, totum *Corpus doctrinæ*, vel etiam *integra Biblia*, status integritatis in *Lege primæ* reperiuntur, sicut patet ex commentario in *Genesim*. ad c. II.

Objecta

Specialia

3. Non autem *Imago divina*, saltem ita generaliter circa totam Theologiam occupata fuisset, sed etiam capita *specialia*, quoad sufficientiam attendisset. Ea licet, plurima sint, nos tamen modo saltem duo notabimus, & ad institutum nostrum applicabimus, nim. (1) *Paradisiacam Religionem*, (2) *Paradisiacam Legem*.

Religio.

4. *Religio* dicitur alias *Objectum totius Theologiæ*, cum hæc in omnibus partibus circa talia, quæ religionis sunt, potissimum occupetur. In *Theologia Biblica* d. I. p. 161. & seqq. annotavimus,

Efficiens

(1) *Paradisiacæ Religionis Existentiam*, quæ multis argumentis confirmata fuit.

5. (2) *Paradisiacæ Religionis Essentiam*, quoad causas, tum *Efficientem*, eamque partim *moventem*, quæ, vel *mediata*, totus *Macrocosmus*, qui protoplastis veræ fuit *Religionis Theatrum*, illustre speculum, & amplissimum Gymnasium: vel *immediata*, *Microcosmus*, dum *Hominio* respectu, urgentissima motiva, tum quoad productionem corporis, & animæ, tum quoad totius Hominis provisionem, tum quoad liberalissimam *Paradisi plantationem*, & *donationem*, tum quoad benevolentissimam sub-

sub-

substitutionem &c. deprehenduntur. *Partim agentem*, vel ipsam Religionem Paradisiacam constituentem, & tradentem, quæ dicitur *Jehova Elohim*; & per Moſen introducitur, tum quoad divinam Eminentiam, tum quoad mirabilem ſapientiam, tum quoad notabile prudentiam, tum quoad ſedulam vigilantiam, tum quoad penetrantiſſimam efficaciam &c. Imò deſcribitur hac actione velut æternus, primus, unus, ſolus, optimus, continuus, (ratione ſui) religionis Paradisiacæ Conditor. *Partim offerentem*, quæ dicitur *Revelatio divina*, vel ipſum Dei verbum, cum hoc ſit genuinum religionis fundamentum, plenum religionis argumentum, planum religionis documentum, & totale Religionis complementum, ut nihil ad religionem verè paradisiacā pertineat, nec ad eam referri queat, quod in verbo Dei locum certum non occupat.

6. Tum *materialem*, quæ conſeſta Methodo diſtribui po- Materia.
teſt, quoad conditiones, tum *Ex qua*, tum *In qua*, tum *circa quam*. *Ex qua materia* traditur explicite, Gen. II. 16. 17. ubi juxta nonnullos duo, ſecundum alios, tria præcepta Paradisiacæ Religionis recitantur, licet in his longe plura religionis hujus materialia comprehendantur. *In qua Materia* dicitur *Homo*, ſed *integer*, cum *Homo corruptus* Paradisiacam religionem ſervare nec velit, propter depravatam voluntatem, nec poſſit, propter amiſſas virtutes, nec debeat, propter Dei graviffimam iram, & pœnam. *Materia circa quam* hujus religionis eſt ipſe *Deus*, & divina præcepta atque promiſſa, cum aliis huc pertinentibus.

7. *Forma Religionis Paradisiacæ* dicitur alia *absoluta*, quæ con- Forma.
ſiſtit in *legali promulgatione*, & *obligatione*, reſpicitque, tum *religioſam Dei Cognitionem*, tum *Religioſum Dei cogniti timorem*, tum *religioſam Dei dilectionem*, tum *religioſam Dei diligendi conſiſionem*, tum *religioſam Dei Benefactoris conſeſſionem*, tum *religioſi divini cultus exercitationem*, tum *religioſam DEI celebrationem*, & *glorificationem*.

8. Alia *relativa*, quæ *forma* conſideratur, (1) *reſpectu Dei*, nimis *divina Revelatio*, vel *obligatio*, propter quam *Homini Religio* di-
vinitus

vinitus imponitur, & ipsemet Homo religiosus efficitur, (2) alia ratione rei, sic certo modo forma primæ Religionis, in statu perfectionis, erat *Imago Dei*, quæ verum dabat esse, verum distingvi, verum operari. [3] Alia ratione nostri, vel ipsius Adami. quæ dicebatur *complacencia Dei*, siquidem, *Elohim* vidit cuncta, quæ fecerat, & ecce valde bona comparebant, Gen. I. 31. qua ratione placebat Deo, tum religionis in Homine presentia, tum Hominis ad religionem amplectendam, fovendam, & exercendam, diligentia, tum Studiosa religionis ἐργασία &c.

Finis.

8. Tum *finem*, qui alius ratione Dei, sic materialiter finis est ipse Deus, ad quem omnia finaliter tendunt, & sic religio quoque solum Deum respicit; formaliter autem finis Dei gloria dicitur, quoad finem ultimum, & summum, Gloria vid. divine sapientie, potentie, & bonitatis. Quoad finem subordinatum est Religiosus Dei cultus, siquidem in statu perfectionis etiam Homines integri religiosos conventus celebrassent, verbum Dei prædicassent, beneficia Dei commemorassent, Nomen Dei sanctificassent, & sacrificia laudis, atque gratitudinis multiplicassent.

R. Nostri.

9. Alium ratione nostri, quo respectu Paradisiacæ religionis varii quoque fines notari possunt, quales sunt, (1) Plana Hominis informatio (2) plena Hominis cum voluntate divina conformatio, (3) certa Hominis in vera religione confirmatio, (4) norma religionis veræ continua possessio, (5) norma hujus adversus mendacia, vel dubitationes, vel tentationes quas vis, adhibitio, (6) Hominis præservatio, (7) conventuum Ecclesiasticorum institutio, (8) cultuum religiosorum frequentatio; (9) vera legalis justificatio, (10) futura cælestis felicitatis acquisitio, &c.

Affectio-
nes.

10. Adamus in Theologia sua, non tantum naturam, & causas, sed etiam Affectiones Paradisiacæ religionis cognovit, quales sunt, (1) Unitas, [2] veritas, (3) bonitas, (4) Primitas, (5) antiquitas, (6) divinitas, (7) puritas, [8] universalitas, (9) facilitas, [10] jucunditas, (11) Utilitas, (12) inviolabilitas, (13) sanctitas, (14) firmitas, [15] efficacia, (16) necessitas, &c. quas proprietates, è textu Mosaico citra difficultatem

cultatē nullam deducere possem9, & sic Adamus ex eodem textu longe clarius, & plenius, quam Nos omnes, easdem cognitās habuit, dum minime semetipsum ignoravit.

11. De Religionis Paradisiacæ *naturalibus operationibus* etiam varia subijcere possemus, cum tota vita primorum Hominum, divinæ voluntati conformium, nihil aliud fuerit, quam Paradisiacæ Religionis speculum, siquidem in simplicitate divinæ *veritatis*, sinceræ *pietatis*, expertes omnis mali, seu falsi, nudi prorsus incedebant, & optime sibi conscii nullatenus erubescabant, dum nullius erroris, ratione mentis nullius quoque prævaricationis, ratione voluntatis, conscientiam habebant, & sic nec Diabolum, nec ullam Creaturam, nec ullum periculum, vel infortunium, timebant, sed in lege divina, vel omnibus Dei viis, sinceri prorsus incedebant, & in omnibus operibus voluntatem Dei faciebant.

Operationes.

12. Nunc etiam alterum *Imaginis Objectum* ad manus sumimus, & de *paradisiacæ Lege* succincta verba subijcimus, de qua prolixius in *Theol. Bibl. l. d. p. 177.* ex Gen. II. 16. 17. differuimus, & imprimis ex *Tertulliano* notavimus Lib. adversus Judeos, c. II quod Lex paradisiaca non tantum sit Lex *prima*, Lex *Catholica*, sed etiam Lex *plena*, seu *perfecta*, totius Decalogi summa, dum laudatus antiquitatis Doctor ex eadem evidenter, & sufficienter omnia decem Decalogi præcepta deduxit, & perfectam ejus plenitudinem luculenter ostendit.

Adam9 & Legem cognovit.

13. In specie, quoad *Adami notitiā Theologicā*, observamus (i) *Paradisiacæ Legis Existentiā*, quæ fuit apud Adamum certissima, tum ex Deo Legislatore loquente, tum ex verbo legis sonante, tum ex tenore legis præcipiente, tum ex Vigore legis obligante, tum ex comminatione legis consternante, tum ex implicita vitæ legalis promissione Hominem excitante, &c.

Quoad Existentiā.

14. Adamus etiam cognovit Paradisiacæ legis *Essentiā*, quoad omnes causas, (1) quoad *Efficientem primariā*, quæ Deus gloriosus est, Augusto nomine productus, dum *Jehova Elohim* salu-

Essentiā. Causa Primum.

tatur, & eo ipso statim insinuat, quod Deus sit Autor legis
 ἑτοιμασ, quoad *Essentiam*, quia *Jehova*, (2) ὁ πρῶτος ἀρχαῖος, quoad *terge-*
minam Subsistentiam, quia legis hæc promulgatio personis omnibus
 competit, & quidem, (3) ἰδιονομικῶς adscribitur *Deo Patri*, legis-
 latoria potestas, & autoritas, quia tanquam Pater providus in hi-
 storia Mosaica producit; & *Deo Filio*, tanquam λόγῳ, vel Ora-
 tori Patris, Legis promulgatio, vel prædicatio: atque *Spiritui san-*
cto, tanquam Spiritui Judicii, Esai IV. 4. Legis applicatio, vel il-
 luminatio, seu plenior informatio.

Secundaria
infirmen-
talis.

15. *Secundaria* Legis causa, vel dicitur *Instrumentalis*, nim-
 Dei verbum, quod est, & cognitionis, & directionis, & operatio-
 nis Medium, cum primis autem *Verbum præcepti* notandum hic
 venit, cum formaliter lex in præcipiendo consistat, ita quidem
 ut vis illa præcipiendi vere sit legis forma, simulque ei det, tum
 esse, tum distingui, tum operari.

Ministeri-
alis.

16. Tum *Ministerialis*, quæ dicitur, tum temporis, *Adamus*,
 siquidem hic, juxta contextum, ante creationem Evæ, legem
 hanc primitivam, in statu solitario, divinitus acceperat; sed
 juxta multorum interpretum sententiam, mox officium Do-
 ctoris susceperat, ac Evam suam de hac Dei voluntate, deque le-
 gis sententia planè. pleneque satis informaverat, ut hæc cum
 ipso serpente de genuino Legis sensu colloquium instituire, ei-
 demque sic primitus opponere potuerit, licet mox victas ma-
 nus eidem, ratione pseudherminias, dederit.

Materia-
lis.

17. *Causam Materialem* *Adamus* quoque non ignoravit, sed ad
 sufficientiam vere cognovit, tum quoad *Differentiam ex qua*, se-
 cundum quam audivit, & legem suo modo ceremonialē, quoad
 abstinentiam ab Arbore vetito fructu; tum moralem, quoad
 objectum tabulæ primæ, de timore, amore, & cultu Dei, & quo-
 ad objectum, Tabulæ secundæ, quod concernit amorem pro-
 ximi, cujus illustre documentum edidit in oblatione Evæ, Gen
 II. 22. Tum quoad *Materiam in qua*, sive *subjectum*, & vel est, *Quod*
 totus

totus Homo, quoad utrumque sexum, sicut de Adamo certum, ex c. II. 16. 17. de Muliere quoque satis liquidum ex c. III. 2. vel quo, sic Adamus primum auribus legem primitivam suscepit, mente sua cognovit, voluntate pariter voluit, & in corde fidelissime fovit: Ore postmodum Evæ proposuit, quæ pariter Oris, lingua de verbis legis differuit, & opere denique, quamdiu perfectus in statu Creationis mansit, hanc Dei legem constanter implevit. Tum quoad Materiam *circa quam*, vel *Objectum*, sic cognovit objectum personale, quod hæc Dei Lex Hominem, quatenus Creatura firmiter obligarit, & hanc obligationem ad omnem futuram posteritatem destinaverit.

18. *Formam* porro Legis divinæ paradisiacus Theologus accuratè perspexit, tum quoad *formam verbalem*, quæ ratione *prioris partis affirmativa*, quod de cunctis Arborum fructibus in Paradiso comedere possit, aut debeat; tum quoad *partem posteriorem*, eamque *negativam*, quod de ligno scientiæ boni, & mali, neutiquam comedere debeat, nisi mortis Exitium incurrere velit: tum *quoad realem*, quæ ratione Legislatoris consistit in *Legali promulgatione*, dum *Jehova Elohim*, ceu principalis legis promulgator, introducitur: *ratione legis in legali prohibitione*, dum severe Deus usum arboris prohibet, cunctis Hominibus interdixit, & quidem atrocis comminationis formula subiecta; *ratione ipsius Hominis in Legali*, tum *Obligatione*, quoad *formam internam*, quæ semper obtinetur; & in *legali observatione*, quoad *externam formam* quæ neutiquam semper ad promulgationem, & obligationem legis sequitur, sed in subiectis sæpius deficere dicitur.

19. *Finis.* *Finem* denique Legis primævæ satis Adamus perspectum habuit, eumque, tum *essentialem continuationem vitæ*, cum abstinentia Legalis, ab hoc prohibito fructu, nullum vitæ damnum, multo minus plenarium exitium admisisset; quam *Eventualem vid. mortis illationem*, quam ex ipsis verbis comminatoriis, morte morieretur, infallibiliter Adamus cognoscebat.

20. Insuper Adamus etiam *Legis primæ proprietates* optime colligere potuit, quod vid. Lex ista, (1) sit *divina*, quia Jehova Elohim Deus unitrinus eam proposuit, & ad observationem imposuit, (2) *immediata*, quia non per Angelum, vel aliam creaturam, sed per immediatam ipsius Dei promulgationem, eam accepit, (3) *summa*, quia cunctæ causæ, cunctæque circumstantiæ, Majestatem ejus summā exhibent, (4) *Prima*, quia post conditū mundum, prior ea non invenitur, (5) *Una*, quoad obligationis unitatem, veritatem, universalitatem, & alia (6) *vera*, quia veritas Dei mentalis, & legalis in ea reperitur. (7) *Bona*, quia voluntati divinæ dicitur ex asse constantanea, simulque mala dicitur ab Homini- bus avertere, sed ad eosdem bona convertere. (8) *Perfecta*, quia nihil deest eorum, quæ firmam obligationem inferre possunt, (9) *necessaria*, respectu Hominis, [10] *Jucunda*, dum Homo legem hanc maxima jucunditate semper in horto voluptatis retinisset, & exercuisset. &c:

21. Multa pariter Adamus de præclaris *legis Operationibus*, per naturæ lumen, imaginis divinæ beneficio, cognovisset, cum notum sit, quod unumquodlibet *præceptum Decalogi* quam plurimas contineat *virtutes*, & unaquæque *virtus* pariter post se trahat *innumerabiles operationes*: sed hæc attingere nolumus.

22. Nec Adamus Theologus ex revelatione varias *legis divisiones* ignoravit (1) quod alia sit *divina* c. II. 17. alia *humana* v. 23. (2) alia *verbalis* v. 17. alia *realis*, per Dei digitum concreata c. I. 27. (3) alia *naturalis*, c. I. 27. alia *Moralis*, c. II. 17. [4] alia *inscripta* per creationem, alia *prescripta* per promulgationem. [5] alia *explicita*, ratione verborum, alia *implicita*, ratione rerum, (6) alia *fundamentalis*, in principiis concreatis, alia *formalis*, sub indicis publicatis c. II. [7] alia *concreata*, c. I. 47. alia *positiva* c. II. 17. [8] alia *mentalis*, alia *oralis*, (9) alia *prima simpliciter*, alia *orta*, vel *prima secundum quid*, (10) alia *occulta*, alia *manifesta*, vel alia *cordis*, alia *oris* &c ;

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE RELIQUIS STATUS INTEGRITATIS,
VEL IMAGINIS DIVINÆ CAUSIS.

CAP. VI.

D. XXXI

Resp.

Johanne

Böhm,

Corona

Transyl.

Vidimus hæcenus ea potissimum, quæ respiciunt
Efficientem, & Materialem causam; si formalem ritè
considerare volumus, ad modum operandi, vel
Imaginem divinam servandi, respicere debemus; sic
Homo potissimum per libertatem, implendiq; legem faculta-
tem, in Imaginis divinæ possessione, vel operatione permanfit. Nam
quamprimum à genuino libertatis usu, descendit ad abusum, Dei-
que legem amplius implere, vel attendere noluit, statim per-
fectiones imaginis omnes totaliter amisit, & contrariam Dia-
boli larvam, in peccatorum exercitiis, attraxit.

Perfecta

Libertas.

2. Quod autem hæc libertas, & implendi Legem facultas, non
inconvenienter ad formam referatur, illud multis perspicuè
docere possemus. Hac vice canones consuetos saltem addu-
cimus: Quo posito, ponitur res ipsa, jure dicitur illud forma: jam
posita libertate perfecta creati Hominis, ut & perfecta legem im-
plendi facultate, revera ponitur Imago divina: nunc autem in
protoplastis fuit libertas perfecta, simulque perfecta legem im-
plendi facultas: Status integritatis igitur, vel Imago divina, neu-
tquam Homini denegari potest. Item, quo sublato, tollitur res
ipsa, illud itidem ejus forma; jam sublata libertate, sicut, & im-
plendi legem facultate, sublato statu integritatis, & imago di-
vina perierunt. Deniq; libertas hæc perfecta, simulque legem im-
plendi potestas, dedit integritatis statui, tum esse, tum distingui, tum
operari, quæ pariter sunt formæ proprietates, & genuinae functiones,
quod multis demonstrare promptissimum esset, nisi tractatio-
nem suam alia postularent.

3. Libertatem quod attinet, ejus aliàs maxima datur Glo-
ria, cum maxima sit libertatis prærogativa, siquidem hæc, cum

M m

Dei

282 DE RELIQUIS STATUS INTEGRITATIS CAUSIS
Dei Creatoris, tum nobilissimarum creaturarum, Angelorum
maximum dicitur Axioma. Et certè cum *Homo* sit creatura
vere rationalis, ideo, si liber non esset, nec rationalis dici posset.

Compe-
tentia.

4. Competebat autem Homini talis *libertas* in statu po-
tissimum *integritatis*, tum, quia secundum hunc statum ex
creatione primus Homo pendebat, & in creationis dotibus
fulgebat, inter quas postrema non est libertas; tum quia juxta
statum istum imaginem divinam gerebat, & Dei similitudi-
nem etiam in libertate ferebat; tum quia juxta statum hunc
primum ex manibus Dei potentissimis, & largissimis nitebat,
& omne bonum Homini sive necessarium, sive proficuum, in-
ferebat; tum quia juxta Creatoris voluntatem ad Dominium
Homo conditus erat, Gen. I. 28. ad quod *Dominium libertatis*
medium, & *exercitium* maxime necessarium.

Perfecta.

5. Quod autem hæc *libertas* vere *perfecta* fuerit in Proto-
plastis ante lapsum, apparet, (1) *ex ipso statu*, qui dicitur tum
integritatis, adeoque libertatē integram sine mutilatione, sine
quadam imminutione, requirit; tum *perfectiōis*, si proinde totus
status veræ perfectiōis est, non aliam, nisi perfectam, liber-
tatem admittere potest, (2) *ex Creatoris actu*, quia Deus nihil
eupit, nisi perfectū, quoad actum voluntatis nihilq; facit, nisi
perfectum, quoad actum causalitatis, [3] *ex ipso lapsu*, nam si
Protoplasti totaliter, & sic etiam quoad libertatem lapsi sunt,
& imperfectionem, ex lapsu, libertatis etiam contraxerunt,
sequitur, quod ante lapsum perfectam libertatem divinitus
obtinuerint, atque cum imagine divina retinuerint. [4] *ex I-*
maginis divine positu: nam, quia Deus ad imaginem suam Ho-
minem condidit, & hujus imaginis veritatem in eodem posu-
it, quæ meras perfectiōes complectitur, sequitur, quod hæc
etiam Imaginis divine particula, quæ nullatenus ab Imagine
divina, revera tali, separari potest, veram in Hominem per-
fectiōem habuerit. De hac perfecta libertate pleniorē ex-
plicationem dedimus in *Theol. Bibl. d. I. p. 193.*

6. Notavimus ibi, tum *libertatis perfectæ Existentiam*, Theſ. 6. tū *Existentiæ* ejus *ſſentiam*, qvoad cauſam *Efficientem*, & *agentē*, & *moventem*, & *primariam*, & *ſecundariam*, §. 8. 9. 10. Qvoad *Cauſam Materialem*, tum *in qua*, tū *ex qua*, tū *circa quam*, p. 197. 198. 199. & 200. qvoad cauſam formalem, tum ratione Dei, tum ratione ſui, p. 200. 201. 202. 203. ubi pariter de *libertate contrarietatis*, & *contradictionis*, ſicut & de hujus *libertatis indifferentia* doctrinam orthodoxam expoſuimus; qvoad *cauſam finalem* varios fines p. 203. & ſeqq. tum ratione Dei, tum ratione noſtri, tum ratione mundi, p. 203. 204. 205. notavimus, & declaravimus; tum hujus *Libertatis Eminentiam* in 12. *proprietatibus*, qvæ ſingula d. l. legi, vel cognosci poſſunt, & *Adamus* hujus *libertatis* non fuit otioſus poſſeſſor, aut incurioſus, & oblivioſus ſuſceptor, ſed potius hac *perfecta libertate* ſemper uſus eſt, non more ſtultorum, ſine debita, vel conditione, vel conſideratione, ſed gratus, & accuratus tantæ *libertatis Admirator*, & in omnibus vitæ ſtudiis fideliffimus *Uſurpator*.

7. II. Ab hac *perfecta libertate* hoc modo pendeſcit *perfecta Facultas* *legem implendi*. De hujus *Exiſtentia* certiffimam *Adamus* fovebat ſcientiam, nec ullam dubitationem admittebat *implendi legem*. aliam, qvæ de hac certus erat, tum ex *perfecta ſtatuſ integritate*, tum ex *perfecta libertate*, tum ex *perfecta Imaginis divinæ quidditate*, tum ex *perfecta hujus Imaginis qualitate*, tum ex ejus *quantitate*, dum ad omnes virtutes, & facultates ſe liberaliter extendebat nutum ex *perfecta moralitate*; tum ex *legis divinæ cum lege, ſive naturali, ſive morali, plenaria Identitate*, &c. *vid. p. 206.*

8. Nec qvoad *Effentiā* hanc *perfectam implendi legem po- Effentiā* teſtatem ignorabat, dum omnes cauſas propè perſpectas habebat, partim *Efficientem*, *Principalem*, eamq; *primam*, ſc. *Jehovam Elohim omnium perfectiſſimum*; & *ſecundam*, *Hominem in ſtatu integritatis conſtitutum*, verè qvoad omnes ſive poteſtates, ſive facultates perfectum; & *minus principalem*, qvæ tum *Lex*

284 DE RELIQUIS STATUS INTEGRITATIS CAUSIS
in scripta, Gen. 1. 26. c. II. 7. tum *præscripta* v. 17. partim *causam*
Materialem, quoad *Materiam Analogicam* ex qua cujus vicem
exhibere dicuntur *principia moralia*, cum primis *practica*; tum
in qua, quoad *subjectum*, quod erat *Adamus*, *Homo perfectus*;
quoad *subjectum quo*, *ratione*, *virtutes*, *intellectus perfectus* *ra-*
tionis *potestas*, *voluntati perfecta*, tum *circa quam*, sic perfecte *le-*
gis *impletionis potestas* versabatur *circa totam legem*, & *circa*
qualibet objecta legis, quæ partim *Deum*, partim *proximum*, par-
tim *Hominem ipsum*, partim *mundum*, & omnes in eodem *crea-*
turas respiciunt; siquidem in his quoque *verum. usum*, & *va-*
rium abusum *Homo legalis* admittere potest; partim *causam for-*
malem, quæ dicitur *perfecta*, quoad omnia, *legis observatio*, qua,
tum à priori, *volenter*, & *libenter*, tum *ratione sui*, *realiter*, & *total-*
iter, *moraliter*, & *sufficienter*; tum à posteriori, tam *actualiter*
quoad opus ipsum, quam *universaliter*, quoad omnia *legis*
objecta, primus *Homo perfectissimus* *legi præstitisset obse-*
quiū; partim *causam finalem* tã quæ dicitur *esse varia*, nim. *alia*
respectu Dei, sic occurrit tam *intermedia*, quã *ultima*; nam prior
dicitur *omnimoda Dei complacentia*, quam in omnibus *creaturis*,
Gen. 1. 31. *Deus Creator* respiciebat, multo magis quoad *Ho-*
minem, *creaturarum perfectissimam*, & *perfectam* *eius obe-*
dientiam, *complacentiam* hanc intendebat, posterior vero
dicitur *ultima*, *Dei Creatoris*, & *legislatoris honor*, & *gloria*,
quam cuncta fovent, & promovent, *legis obsequia*. *Alia respec-*
tus rei, sic perfecta *legis obedientia* perfectæ *facultatis* *adim-*
plendi legem est *meta*, cum *omnis facultas* respiciat *finaliter*
perfectum actum, ut nim in *actum suū* deducatur; *alia ratio-*
ne nostri, sic *finis*, vel est *immediatus*, *perfecta vita*, quam non po-
test perfecta *legis obedientia* non parere; alius *mediatus*, qui
vel *temporalis*, nim. *felicitas*, tam *externa*, quam *interna*, tam *cor-*
poris, quam *anime*, &c. tum *eternus*, quia *perfecta legis impletio*
citra dubium post se *felicitatem eternam*, & nunquam desitu-
ram ex *Dei Gratia* trahit.

9. III. Ex hac perfecta legis impletione, tertio sequitur vita perfecta, quia vita protoplastorum paradisiaca, juxta Dei Creatoris intentionem, propter perfectum obsequium, legi praestitutum, debebat esse perfecta, verèque talis erat, sicut Moyses historicus attestatur Gen. II. 25. erat uterq; nudus, Adam sc. & uxor ipsius, & non erubescerant, quia consci nullus confusionis, vel corruptionis erant, tum propter absentiam malorum naturalium, tum malorum moralium, malorum denique præternaturalium. Hujus perfectæ vitæ causas quoque juxta textum breviter allegabimus. Essentia causa dicitur prima, Jehovah Elobim, Deus quoad essentiam Unus, & quoad subsistentias trinus, Pater, Filius, & Spiritus S. Media vocatur lex divina, vel etiam Imago Dei, siquidem hæc nihil imperfectionis, in perfecti Hominis vita concedere poterat: & quamdiu creatus Homo divinam Imaginem retinebat, tamdiu vitam perfectam possidebat; quamprimum autem hanc Imaginem amittebat, statim imperfectionem vitam meram contrahebat, & actualiter possidebat. Infima, vel proxima causa dicitur ipsemet Homo vivens, vid. in sua perfectione, dum Homo, conditus ad Imaginem Dei, perfectas pariebat cogitationes in mente, motiones in voluntate, perfectas electiones in libertate, locutiones in ore, tandem perfectas actiones in opere, talibusque perfectionibus totam vitam exornabat. Materialis causa, suas respicit differentias; quoad differentiam ex qua vita perfecta constabat perfectione, tum interna, tum externa, vel perfectione cordis, oris, & operis, vel perfectione mentis, voluntatis, facultatum inferiorum, omnium gestuum, & operationum, &c. quoad differentiam in qua subiectum quod, est totus Homo, subiectum quo, sunt omnes partes, & essentielles, & integrales, ut & omnes facultates, atque sensus, dum in omnibus veram, & meram perfectionem in gloriam Creatoris Homo luculenter ostendebat, hinc Moyses utrumque sexum, sc. Adamum Maritum, & Evam conjugem, tanquam subiecta vitæ perfectæ, juxta verba Textus introducit. Materia circa quam vitæ perfectæ sunt objecta varia,

M m 2

siqvi

siquidem Protoplasti vitam suam perfectam exercuerunt, tum coram Deo, tum coram sanctis Angelis, tum coram semetipsis, tum coram sole, tum coram omnibus Creaturis: & sua vita perfecta versati sunt, partim circa naturalia, tum quoad Regnum Entium, cœlam, & Terram, fluvios, & fontes, Metalla, & mineralia, Gen. II. 8. tum quoad Regnum vegetabile, v. 15. 16. tum quoad Regnum sensibile, v. 19. 20. tum quoad Regnum rationale, v. 22. & seqq. partim circa moralia, v. 17. partim circa civilia, v. 19. 20. partim circa domestica, vel Oeconomica v. 22. 23. partim circa spiritualia, v. 17. Forma declaratur gloria nuditatis, quia Protoplasti nudi fuerunt, quæ nuditas prolixè declarata in Theol. Bibl. Anthropologia, disp. de vita perfecta, ex Gen. II. 25. Theol. 16. seqq. Causa finalis declaratur verbis, & non erubescabant, qualis non erubescencia profecta non (1) ex præconcepta philosophorū Cynicorū sententia, nec (2) ex brutorum nonnullorum Hominum insipientia, (3) nec ex vitiosa quadam impudentia, (4) nec ex peccaminosa quadam licentia, (5) nec ex male consuetudinis presentia, [6] nec ex paupertatis indigentia, &c. sed potius (1) ex Creatoris auctoritate, [2] ex optima Creatoris voluntate, (3) ex imaginis divine dignitate, quippe quæ tegi, vel occultari nescit, (4) ex integritatis puritate, (5) ex perfectionum concreatarum Majestate, (6) ex legis divine conformitate, (7) ex conscientie bonitate, (8) ex intellectu, voluntatis, & omnium facultatum, ac energiarum sublimitate, (9) ex perfectionis naturalis simplicitate, quæ nulla vel involucria, vel tegumenta desiderat, (10) ex vite totius honestate, (11) ex sufficientia naturalis totalitate, (12) ex vestium quidditate, dum vestimenta revera nihil aliud sunt, quam tegumenta probrosa nuditatis, vel peccaminosa turpitudinis, qua de causa nullum prorsus in statu perfectionis locum vestimenta reperiabant, &c. Sic igitur Protoplasti vitam perfectam duxerunt, ea propter, ut nunquam erubescerent, nunquam ullum timorem, tremorem, ruborem, pudorem, pavorem, horrorem, vel alia probrosa quævis admitterent.

II. *Perfectam legis impletionem, perfectamq; vitam*, IV. *se-*
cuta fuit vera justificatio, ubi tamen intelligitur *justificatio na-*
turalis, non *supernaturalis*, *animalis*, non *Spiritualis*, *Nomothet-*
tica, non *Evangelica*, *interna*, non *externa*, *absoluta*, non *relati-*
va, *vita*, non *fidei*, *natura*, non *Gratia*, quæ propria Regno poten-
tia, non Regno *gratia*, &c. *Efficiens causa prima* Jehova Elobim est,
summus legislator, Gen. II. 17. *justitia naturalis*, & *moralis Autor*,
collator, & *conservator*. *Media causa* dicitur esse *lex divina*, quæ
justitiæ moralis, & propria *forma*, & *norma*. *Causa proxima*
Homo perfectus, operatione perfecta secundum legem prædi-
tus, & *justificationi legali*, propter imaginem divinam, pro-
portionatus, ac in omnibus Deo conformatus, sicut ex Gen. II.
videre licet. *Causa Materialis*, quoad suas *differentias*, non incon-
venienter consideratur, & sic, quoad *differentiã ex qua*, *justifica-*
tio legalis constat ex omni *injustitia*, vel *peccati fuga*, & ex omni
justitia legalis, vel *operis boni sequela*; quoad *differentiam in qua*,
tum omnis Homo, tum *totus Homo* dicitur esse *subjectum* hujus
justificationis, sed intelligitur *Homo tantummodo perfectus in*
vita perfecta. *omnis Homo* debebat esse *subjectum* hujus *justifi-*
cationis, quoad *omnem*, vel *utrumque Sexum*, sic *Adam*, & *Eva*, fu-
erunt hujus *justificationis* *possessores*; quoad *omnem ortum*, si-
ve per creationem, sive per *generationem vitam perfectam ac-*
cepissent, si modo *divinam imaginem retinuisent*, & à *DEO*
non defecissent; quoad *omnem statum*, sive *maiores*, & *imperato-*
res, sive *minores*, & *obedientes* fuissent; quoad *differentiam circa*
quam Objectũ personale fuit ipsemet *Homo*, vid. in sua *justifica-*
tionis perfectione. *Objectũ reale* sunt omnia, quæ sunt *Homi-*
nis, cū primis *justificata* fuerunt omnes *cogitationes*, *locationes*, &
operationes. *Forma* consistebat tū quoad *fieri*, in vera *juxta legem à*
divina voluntate dependentia, quia quicquid est à *voluntate divi-*
na, & quidē *justissima*, non potest non *justificari*; itū quoad *esse*,
in vera, semperque *præsenti*, cum *justitia divina*, *juxta legem con-*
venientia,

venientia, quali *convenientia* necessario justificatur; tum quoad *operari*, in vera, secundum *justitiam* divinam, *Energia*, dum opus omne *justitiæ* DEI conforme citra dubium justificatur. *Causa finalis* respectu Dei dicitur *Gloria Dei*, siquidem ad hunc finem omnia respiciunt; respectu nostri finis est *æterna vita*; dum in hanc *justificatio legalis* per se tendit.

12. Hinc *Æterna vita* denique *justificationem*, & alia *precedentia*, quoad *statum integritatis*, verè consequitur, quod confirmatur, tum ex *Imagine divina*, secundum quam Homo creatus est, Gen. I. 26. 27. siquidem *Imago Dei* non est *cessantis*, sed *durantis*, non *mortalis*, sed *immortalis*, non *caduca*, sed *æterna*, non *terrestris*, sed *caelestis vitæ*; tum ex *animæ spiritualis essentia*, dum omnis *Spiritus rationalis* per se finaliter est *immortalis*, & sic *æternæ vitæ*, sicut patet ex *Angelis*, creaturis vere *spiritualibus*, & *immortalibus*, & in genere *spirituum finitorum*, cum *animabus humanis conjunctis*: ut illi sunt *immortales conditi* sic *animæ* pariter *humanæ creationem* ad *veram immortalitatem* acceperunt, & *æterna vitæ privilegium* susceperunt: tum ex *phrasologia emphatica*, quia vocatur *spiraculum vitarum*, juxta multos *Interpretes*, non modo *presentis*, sed etiam *futura*, neque tantum *terrestris*, sed etiam *caelestis*, nec tantum *externa*, sed etiam *interna*, nec tantum *mundana*, sed *ultramundana* &c. *vitæ*; tum ex *restitutione Messiana*, qui minime *transitoriam*, sed potius in *æternum duraturam vitam*, *veram post mortem vitam*, v. 19. 20. peccatoribus restauravit, & hinc *æterna vitæ* nuncupatur, I. Joh. I. 2. c. V. 20. Jam homines, in *Messia* restaurati, debent esse *membra Corporis mystici Messiae capitis*: jam *quale caput*, talia quoque *membra*: *Messias caput est immortale*: *membra* quoque requiruntur *immortalia*: multo magis ante lapsum homines fuerunt *æternæ vitæ Candidati*; cum illud non sit *restitutum*, quod in *Adamo* nunquam *deperditum est*.

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE STATU CORRUPTIONIS IN
GENERE.

CAP. VII.

I.

Versati sumus hætenus in *statu primæ perfectionis, & integritatis*, florentissimo, nunc, prohi dolor! ad *luctuosissimū Humani Generis statum*, nobis est procedendū, qui *miseriam miseriarum* nobis affert. Et hic status subjectum Theologiæ nobis *formaliter* exhibet, dum Homo peccator, genuinum Theologiæ revelatæ *subjectum* vocatur. Adamus certe nō tantummodo felicissimum Integritatis statū cognovit, sed postea quoque statum infelicissimæ corruptionis percipere necessum habuit, & certè primus Homo, primus fuit Peccator, adeoque statum hunc infelicissimæ miserix vel infelicitatis cognoscere propter γὰρ σκαυρόν necessum fuit.

2. Observandum autem, quod c. III, Geneseos sit, (1) *propria corruptionis sedes*, dum ipsimet protoplasti per tentationem serpentis seducti sunt. (2) *Prima sedes*, quia scriptura capitis primi, secundique, nihil quicquam novit de corruptione, sed hominem sistit in Dei Creatione, meraque perfectione: verū in *Capite tertio* primum introducitur hominis corruptio. (3) *nativa sedes*, ubi primum peccatum quasi natum, & perpetratum est, adeoque primum omnium origo, vel natalis ejus producit. (4) *primitiva sedes*, dum hac sede nulla datur magis primitiva, sed omnia reliqua scripturæ loca, de peccatis loquentia, jure, verèque derivata dicantur. (5) *fundamentalis sedes*, dum ad hanc, tanquam primum omnis doctrinæ de corruptione fundamentum, oracula reliqua scripturæ totius respiciunt, & eidem fundamentaliter superædificantur. [6] *Catholica sedes*, dum cuncta, quæ sapientissimè, fusissimè, plenissimè, de peccatis dicuntur, ad hanc sedem

Nn

uni-

D. XXXI.

Resp.

Michael

Kepner9

Ehinga

Francus.

Stat9 Cor-
ruptionis.Sedes
Gen. III.

290 DE STATU CORRUPTIONIS IN GENERE,
universalem revocantur (7) *propria sedes*, dum historice, maxime-
que perspicue de primo lapsu, primitivaque legis transgressio-
ne, luculenter agitur.

*Adam's co-
gnitio.*

3. Sic igitur *Adamus* fuit. (a) *primus transgressor*, dum inter
homines primus non modo fuit, sed etiam primus legis trans-
gressor evasit. [b] *primus lapsus observator*, dum imaginis divinæ
plenariam amissionem, & turpissimæ larvæ Diabolicæ, vel ima-
ginis tum inversæ, tum perversæ, miserabilem inhabitationem
apud seprehendit. (c) *primus peccati, vel lapsus contemplator*, dum
sauciatam conscientiam in corde suo sensit, & tam in anima,
quam in corpore, tam in facultatibus internis, quam in corpo-
ris partibus externis, miserabilem peccatoris conditionem atten-
dit. [4] *Primus peccatorum Professor*, quia de culpa gravissima con-
tracta cū Eva contulit, & ad peccatorum occultationem consili-
um frivolum in foliis ficus suscepit. (5) *primus peccatorum confes-
sor*, dum peccatum commissum coram iudicio DEI *παύσηται*
negare non potuit, licet culpam in vitæ sociam transferret (6) *pri-
mus peccatorum commentator*, quia statim ex culpa pœnam colle-
legit, & reatum commissi criminis mulieri luculenter exposuit,
& cum eadem, audita voce Dei, vel Jehovæ Elohim, in fugam
se coniecit. [7] *Primus peccatorum Doctor*, dum perspicuam de pecca-
to doctrinam historice cognovit, eam in memoria semper cu-
stodivit, & ore suo primum Evæ, postmodum cunctis posteris
exposuit, & ad omnes Homines futuros propagandam censuit.

Existencia

4. Hanc igitur doctrinam *Adamus* satis plene cognitam
habuit, & statum corruptionis accurate cognovit (1) quoad *Exi-
stentiam*, quam maxime perspectam habuit, *sum* ex historia ten-
tationis, dum tentatorem serpentem coram vidit; *tum* ex histo-
ria seductionis, dum Evam non saltem seductam deprehendit,
sed ex ejus persuasione hujus etiam seductionis consors factus
est; *tum* ex absentia divinæ imaginis, quam nullatenus apud se
post Lapsum offendit; *tum* ex præsentia Diabolicæ corruptionis,
quia

quia vidit se totum, quoad animam, & corpus, quoad mentem, & voluntatem, quoad libertatem, & cupiditatem, quoad inordinatos affectus, & gestus, quoad corruptos actus, & eventus; &c. se miserrimum statum incidisse; *tum* ex historia vani consilii, de peccatorum tegumentis, ex phantasia humana præparandis; *tum* ex historia stulti subsidii, dum ex foliis ficq̃ ineptum peccatis suis subsidium quæsit; *tum* ex historia plenariæ impotentia, dum ipsū Deū ampliꝰ, sicut antea Gen. II. nec videre, nec audire potuit; *tum* ex historia fugæ, quia Deū ex malæ conscientia tactu fugere conatus est; sed qui Deum fugit, Asylum apud Diabolum quærit, & sic ex minorimalo prorsus imprudens, in majus malum, vel etiam in ipsum exitium incidit.

5. [1] *Status corruptionis Essentiam.* (1) quoad *Causam Efficientem*, (2) quoad *causam Materialem*, [3] quoad *Causam formalem*. (4) quoad *Causam finalem*.

*Essentia
Efficiens
Negatio.*

6. Quoad *causam Efficientem* Adamus perspexit (1) *negativè*, quod *causa status corruptionis* non sit (a) *Deus*, qui cuncta, quæ fecerat, valde bona creaverat, & creaturas suas, tanquam optimas, corrumpere neque velit, neque possit, dum corruptio non est potentia, sed impotentia. Sic & probe noverat Adam, quod à Deo pulcherrimam imaginem, & omnem perfectionem, nullam autem imperfectionem, aut corruptionem acceperit. [b] *nec Natura*, quia suam à Deo perfectè creatam naturam Adamus hactenus viderat, & possederat, eamq̃ multis operibus perfectis manifestà dederat: naturam igitur suam nullatenus corruptionis causam constituere poterat. (c) *nec Creatura*, nim. qua talis est, quia Deus cuncta, quæ fecerat, valde bona ratione creationis effecerat, Gen. I. 31. adeoque nequaquam Adamus vel creaturam universam, quæ *mundus* erat, non *immundus* & *ornatus*, nequitiam vero *deformitas*, aut *corruptio*: Nec etiam natura singularis, quoad ullam speciem, vel quoad ullum individuum, quia divinitus in bonum Hominis verum omnes, & singula creaturæ productæ fuerunt. [d] neque *Paradisus*, qui bonus & perfectꝰ hortus erat, à Deo singulari cura plantatus, ad usum, non

ad damnum Hominis. (e) nec *Imago divina*, quæ neutiquam in se labilis erat, prout nonnulli volunt, sed vere naturalis, & meritis perfectionibus spectabilis. (f) nec arbor scientiæ boni, & mali, quæ pariter bona fuit Dei Creatura, cum reliquis arboribus, ad usum Hominis producta, non equidè ad usum naturalem, sed legalem, non ad usum physiologicum, sed Theologicum, non ad Esu, sed ad Dei cultum, & obsequium, relata. (g) nec ipsa *Natura Hominis*, vel quoad *Intellectum*, vel quoad *Voluntatem*, vel quoad *Infinitam sanctitatem*, vel quoad ipsam *libertatem*. Vid. *Theol. pos. pol. Th. in Ant. Diss. de peccato*. Hæc enim omnia in Homine bona fuerunt, non mala, perfectiones, non imperfectiones, potentia, non impotentia, Deo subordinata, non contraria.

Affirmati-
vè.

7. Affirmativè sic Adam cognoscebat, dari *Lapsus causam*, & *primam*, & *secundam*. Prima fuit *serpens paradisiacus*, qui non erat. (a) *merè naturalis*. (b) neque *nudè praternaturalis*. (c) neque *nudè spiritalis*, vel *infernalis*, sed potius, & verè naturalis, v. 1. & verè spiritalis, intellectu præditus, v. 2. *verèque maledictus*, v. 14. h. e. Diabolus incorporatus, quod prolixè probari posset, vid. *Theol. Bibl. Anthropol. p. 244. & seqq.*

8. *Causa secunda* non unius conditionis est; vel enim consideratur, ut *principium quod*, totus homo, tam Adam, quam Eva: licet enim hæc primū à serpente seducta fuerit ad Lapsum, tamen postmodū Adamus etiā in hunc Lapsum consensit, & vere peccatū commisit, unde quoq; *primus* ad iudicium citatus, & à Deo de peccato convictus fuit, adeoq; tū temporis, non modo *totus Homo*, sed etiam *omnis Homo* status corruptionis *Autor* extitit.

9. Quoad *principium*, quo, peccator Homo *Status corruptionis causa* fuit, & quoad *animam*, & quoad *corpus*, & quoad *animæ facultates*, & quoad *corporis partes*, adeoque sic ad originem corruptionis concurrat. (1) *intellectus*, quoad adulterini sensus admissionem falsi conceptus de præcepto divino apprehensionem, malam cogitationem, &c. (2) *voluntas*, quoad conceptus falsi receptionem, approbationem, declarationem, electionem, &c. (3) *Libertas*, quoad

ad

ad Usus in abusum transmutationem, verbi Dei rejectionem
 falso loqui diabolice electionem, &c. (4) appetitus, quoad prohibiti
 fructus abstinentiam, delectationem, expetitionem, &c. neque
 partem corporis partes ad naturae corruptionem contulerunt, tum pedes,
 quoad illicitum ad serpentem accessum, tum aures, quoad il-
 licitum verbi mendacis auditum, oculi, quoad illicitum vetiti fru-
 ctus aspectum, manus, quoad illicitum attactum, & prohibiti fructus
 raptum, Labia, dentes, lingua, palatum, gula, &c. quoad perniciosum
 fructus Esu, & exitiosum Usu.

10. Cognovit etiam Adamus hujus corruptionis causam Materi-
 alem, quæ cum alias suas admittat diversitates, & hic suam pleni-
 tudinem invenire videtur. Nam quoad Materiam ex qua, sta-
 tus totus corruptionis suis partialibus corruptelis in Protoplastis
 constabat, & ex his quasi componebatur, tum ex corruptione aurium,
 quæ mendacium periculosum & exitiosum serpentis excipiebant, & ex
 studio novitatis cum delectatione lubenter audiebant: tum ex
 corruptione mentis, quæ statim plausibile Satanæ dictum, & pro-
 missum suscipiebat. varia cogitatione, sed ad maximum damnum,
 intra seolvebat; tum ex corruptione voluntatis, quæ per vanitates
 boni, fallaciter promissi, mox movebatur, & per mentis assensum
 ad volitionem ejus disponebatur, ac in malum inclinabatur; tum
 ex corruptione libertatis, quæ legitimum suum usum deserebat, ad
 abusum deficiebat, & illicito modo contra divinum interdictum
 malum eligebat; tum ex corruptione naturalium affectuum, qui tan-
 tum ante lapsum bonum respiciebant, & recipiebant, sed nunc ad
 malum illicite discedebant; tum ex corruptione cupiditatum, quia cu-
 piditates, ex affectibus originem trahentes, matrem suam seque-
 bantur, & Affectuum impetum illicitum sequebantur, & præter na-
 turalem mali conditionem cum delectatione statim id amplecte-
 bantur; tum ex corruptione motuum interiorum, quia cupiditates ad
 malum inclinantes actu pravo statim fiebant perficientes; tum
 ex corruptione oculorum, qui prorsus illicito aspectu fructum veti-
 tum intuebantur, & nescio quæ delectabilitatem sibi perperam
 conspiciere videbantur; tum ex corruptione manuum, quas ad fru-
 ctum

Cognitio
 Materie
 Ex qua.

Appetitus

Etū illicitū contra Deū perperam extendebant, & exitialem fructum apprehendere contendebant; tum ex corruptione tactus, quia fructū illicitū non modo tetigerunt, sed etiam contra legislatoris voluntatem, & interdictum malitiose decerperunt; tum ex corruptione olfactus, dum odor primum sʒavis, sed mox gravis, ex vetito fructu nares ingressus est; tū ex corruptione gustus, quia gustavit homo fructū prohibītū, ac eum ad plenariū exitiū manducavit; tum ex corruptione subiecti totius, dum omnia partim organa, partim viscera, partim integra Massa; imo corpus totum; & anima miserimam corruptionem attraxerunt,

In qua,

11. Cognovit Adamus etiam Materiam in qua Corruptionis, h.e. subiectum, idq; vel Quod, sic corruptio, juxta statū, mandatum in homine, suā sedē habet, & in toto homine, & in omni homine, secundum Naturam propagatur: vel Quo, sic corruptionis sedes datur in Anima, datur in Corpore; datur in omnibus Animæ facultatibus, datur in omnibus Corporis partibus, datur in omnibus internis motibus, & operationibus, sicut etiam in omnibus externis gestibus & actionibus, &c.

Circa quā,

12. Cognovit pariter Adamus Materiam circa quam, vel objectum, & quidem, tum personale, quod est omnis Homo, totus Homo, quia secundum paradisiaci serpentis tentationem, seductionem, & malitiosam intentionē, corruptio, tam circa totū, quā omnē, versari debebat, Hominem ratione lapsus Nec aliud Eventus directe comprobavit, licet aliunde, vid. per Messiam, Homo postmodum Medicinam corruptionis acceperit: tū reale, quod iterum est duplex, alterum Dei Verbum, quod hominis debebat esse presidium, & subsidium, & firmum contra malorum Angelorum tentationem fortalitiū; ut autem callidissimus serpens Hominem hoc presidio spoliaret, subsidia prorsus ab eodē alienaret, & miserū se, ex fortalicio tractum, imbellem præstaret, propterea, versutissim⁹ Spirit⁹, alienum, & prorsus contrariū sensum eidē affingere, & hunc peregrinū sensū per mendacium Homini fallaciter obtrudere voluit; alterum, respectu Hominis, satis est amplum, quia corruptio serpentis versabatur circa totam Hominis naturam, circa cunctas ejus facultates, & omnes, tum internas, tum externas operationes, imo

imo circa quoslibet etiā Hominis *Eventus*, quos cum aliis *serpens* *ἐν τῇ χάριτι* & pro suo vatiniāno contra Deū, & nobilissimā creaturam mundanā, odio prorsus evertere studuit: demum suo modo *corruptionis objectum* fit *totus Macrocosmus*, dū, quoad creaturas omnes, Homini Dominium subtrahebat ipse Deus propter peccatū, & in Dominū hunc, jā eas armabat ceu peccatorē, propter irā, & pœnam Dei confestim in malum movebat, & sic omnes ad bonum Hominis productas, & hætenus conservatas, in malum, & damnum Hominis convertibat.

Processus

13. Adam quoque certo modo *formam status corruptionis* per spectam habuit, dum à *posteriori* totum *Lapsus*, & *corruptionis processum*, per totum vitæ curriculum, maximo cū dolore consideravit, & perpetua memoria conservavit, secundum illud Christi Apoc. II. 5. *Memor esto, unde excideris, & age pœnitentiam, & prima fac opera.* *Processus* autem hic traditur, alius respectu *Diaboli*, alius respectu *Hominis Lapsi*. *Processum*, seu *formam*, respectu *Diaboli*, consideravit Adam: (1) à *priori*, quoad callidissimum serpentis consilium, propositum, & intentum, siquidem hujus callidissimū institutum fuit totius corruptionis fundamentum, & incitamentum (2) à *formali*, vel *ratione sui*, quoad callidissimam *melodeiā*, in damnabili cum Eva colloquio, in quo, tanquam malitiosus *sophista* *serpens* introducitur, dum paucissimis verbis, omnia *sophismata vulgaria* complectitur, quemadmodum alibi, nim. in disputatione, *περὶ τοῦ ψεύδους* & omniū *Hæreticorum*, specialiter declaravimus. (3) à *posteriori*, quia suis artibus fallacibus, & conjunctis *sophismatibus*, mulieris sensus, intellectum, voluntatem, ut & alias facultates, atque partes, totaliter occupavit, & ad *Lapsum* velociter inclinavit.

*Forma vel
Processus.*

14. Nec Adamus *processum corruptionis* respectu *Hominis* neglexit, sed cura perpetua perpendit, (a) à *priori* quod *Diabolus* Evam in otio, vel securitateprehenderit, & hoc *otium* serpenti, tanquam *pulvinar*, inservierit, secundum illud vulgatum, *Otium est pulvinar Satanae*, vel *otia dant vitia*, (b) à *formali*, qua *ratione* *processus* consistit, tum in *Mendacii* damnabilis auditu, tum in *mendacii* damnabilis conceptu, tum in *simplicis verbi Dei* neglectu, tum in *imprudentiā* verbo Dei discessu, vel mutabili verbis, immutabili prorsus usu, tum in *contradictionis*, vel *negationis* admissu, dum Nequam illius Nequam tam velociter admisit, tum *promissionis* diabolicæ respectu, v. g. tum in *illicito fructus aspectu*, tum in *illicito cordis affectu*, tum in *illicito*

licio

licito veteri fructus appetitu, tum in illicito tactu, tum in illicito gustu, & esu, tum in illicito mariti consensu. (c) à posteriori, sic processus iste consistit, partim in oculorū apertione, partim in malitiæ serpentis intellectione, partim in suæ corruptionis deprehensione, partim in nuditatis contemplatione, partim in foliorum ficus colligatione, partim in probrosa nuditate obfectione, partim in cordis consternatione, partim in conscientia angore, partim in fuga susceptione, quæ tum omnia, tum singula, commentationem Adamo sufficienter hujus processus obtulerunt.

Finis.

15. Finis corruptionis Adamo quoque satis obvius fuit, nim. alius in phantasia, alius in *Ἀληθείᾳ*; quoad phantasiam intendebant Adamus, & Eva, juxta serpentis mendacissima verba, divinitatis æqualitatem, quia Deo volebant æquales esse: verum non tam Deo, quam Diabolo fiebant similes propter peccati commercium, & supplicii consortium. Quoad *Ἀληθείαν* proprie loquendo finis corruptionis nullus datur, siquidem finis, ex ratione propria, dicitur Entis, minime non Entis, quale non Ens privativum corruptio; & sic etiā finis est Entis positivi, vel creationis, non autē Entis privativi, vel destructionis, aut corruptionis: interim loco finis, & effectus, & Eventus notari possunt; Quoad effectus dicitur alius immediatus, tum respectu Hominis, nim. timor, tremor, paor, & horror, ut & ipse reatus; respectu Dei judicialis citatio, judicialis examinatio, judicialis convictio & alii mediatæ, iterum respectu Hominis, fuga Dei, cum propter peccatum in Dei conspectu consistere non potuerit Homo Peccator: respectu Dei, tum externum, tum internum, tum aternum supplicium, quod Deus peccatoribus Homini bus interrogavit.

Effectus.

Eventus.

16. Eventus quoque varii corruptionem Protoplastorum sunt consecuti, tum respectu Dei, inopinata misericordia & divina testificatio, vel oblatio, Messia Redemptoris immerita promissio, gratiosa Spiritus dei, vel lucis collatio, Verbi Dei promulgatio, & ad omnē salutarē operationē destinatio: tum respectu serpentis, scilicet a maledictio & a Diaboli condēnatio, & cruciatuū multiplicatio, dū Jeshua Elohim propter Messiam omnē maledictionē ab homine seducto prorsus abstulit, propter Messiam solvendum λύτρον, & in serpentem seductorem transtulit, ad majorē ejus conecmationē: respectu Hominis mirabiles repertiuntur Eventus. Vid. inimicitiarum contra Diabolum, Tyrannū & victorem, impositio, armorum spiritualium, ad belligerandum contra potestates infernales, & victores, applicatio, &c. 15. Panarum in gratiosam crucem permutatio, v. 16. mortis cum vita commutatio v. 13. 20. Hominis in vitam, tum naturalem, tum spirituales, tum celestem, glorificatio, vestimentorum sacrificialium ad tegumenta peccatorum accommodatio &c. 21. penitentia spiritualis perpetua commendatio, &c. 22. Miserabilis conditionis abbreviatio &c. 23. &c.

Proprietates.

17. Adam denique staty etiā corruptionis proprietates & Accidentia cognovit, & consideravit, quod nim. hic staty corruptionis sic (1) *Contrarius*, quia Deus omnia secundū voluntatē suā produxit bona, vel integra, non corrupta, (2) *Diabolicus*, quia per Diabolum suam accepit originationem, propriam conditionem, subordinationem, malā operationē &c. (3) *à natura alienus*, huic etiā vulgo præternaturalis appellatur (4) *impius* (5) *injustus*, (6) *inordinatus*, & confusus, (7) *imperfectus*, (8) *abominabilis*, & detestabilis, (9) *damnabilis*, (10) *maledictus*, &c.

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE SUBJECTO STATUS CORRUPTIONIS,
VEL IPSO STATU PECCATORIS
HOMINIS.

CAP. IIX.

D. xxxiij
Resp.
Christia-
n9 Siffel
Transyl-
vano.

Vidimus statum corruptionis in Genere, nunc etiam de nonnullis specialibus agendum erit, cum primis autem notari debet, (1) *subjectum corruptionis*, in quo status ille corruptionis invenitur. (2) *Objectum corruptionis*, quod est ipsum peccatum, cum in hoc omnis corruptio radicaliter, & formaliter consistat.

Subjectum.
Status Cor-
ruptionis.

2. *Subjectum status Corruptionis*, est Peccator, & quidem duplici respectu, tum quoad ordinem Angelorum, tum quoad ordinem Hominum: de priori certum est, quod Angeli mali peccaverint, II. Pet. II. 4. nec in veritate steterint, Joh. IX. 44. sed originem suam amiserint, in Epist. Judæ v. 6. de his modo solliciti non sumus, dum nentiquam in *Angelographia*, sed in *Anthropologia* versamur, adeoque posteriorē tantū, nim. Hominē Peccatorem, iterum attendim9.

Status
duplici confid.

3. Homo Peccator, tanquam *subjectum status corruptionis*, quoad geminum potissimum statum considerari debet: (a) Quoad statum generalem, quā peccator est, & dicitur. (b) quoad statum specialem, qui potissimum geminus, alter malitia, quatenus vere malus est, & manet in malitia totus totus immersus, alter miseria, quatenus divinis judiciis, & suppliciis prorsus est obrutus.

Generalis.

4. Quoad statum generalem potissimum causas notabimus, & quidem, (1) *Causam Efficientem*, (2) *Causam Materialem*, (3) *Causam formalem*, (4) *Causam finalem*.

5. *Efficiens causa*, vel est Operans, vel est Judicans. Operans causa dicitur, vel externa, nim. *serpens Paradisiac9*, qui propter suā de celo dejectionem,

Efficiens
Externa.
Diabolus.

Etionem, & status felicitatis privationem, Homini, vel maxime *Gloriam creationis, perfectionis, & felicitis* conditionis, invidebat, & propterea lapidem omnem movebat, ut eum de Throno felicitatis detruderet, & in abyssum infelicitatis secum detraheret. Siquidem ex *invidia* pro *vitā* & *mortem*, Sap. II. 23. pro *felicitate* *miseriam*, pro *perfectione* *corruptionem*, Homini fraudulenter offerre studuit: ac ea de causa movit omnia, quasi *cælū, & terrā, & quæ Dei, Paradisique* fuerunt, per abusum in partes suas vocavit, ut scopo suo pessimo potiretur. *Ex parte Dei* verbum potissimum in auxilium vocavit, non quoad *divinum*, vereque genuinum sensum; sic enim (a) *Homini* erat *principium*, per quod ad *statum felicitatis* creatus erat. Gen. I. 26. (b) *perfectionis indicium*, quia Lex Jehovæ perfecta, Psalm. XIX. 8. (c) *rectitudinis conservanda medium*, quia secundum verbum obsequium Deo præstabat, in rectitudinis officina suam vitā continuabat, & juxta voluntatem divinam omne suum opus patrabat. (d) *felicitatis præsidium*, dum sub verbo Dei, vel ejus præsidio, felicitatem Homo perpetuo retinisset (e) *custodia subsidium*, quia perfectionis, & integritatis rationē in verbo Dei custodiebat. [f] *militia fortalium*, dum in verbo, tanquam munimento, semper contra malos Angelos pugnare, victoriamque reportare potuisset: sed in *adulterino*, mutilato, vereque depravato sensu, dum pro *veritate* mendacium, pro *sinceritate* ludibrium, pro *sanctitate* pravitatem substituit, & Hominem per verbi corruptionem in status corruptionis Labyrinthos introduxit, quod Adam non tam à priori statim intellexit, attamen à posteriori magno suo damno, majori periculo, maximo demum exitio, miserrime sensit.

Interna
Peccator.

6. Vel interna, nim. ipse peccator Homo, (a) quoad principium quod, qui per suæ libertatis pessimū abusum pro statu perfectionis, & integritatis, statum imperfectionis, & corruptionis imprudenter attraxit, Gen. III. 2. & seqq. quod postliminio non tantū Eva, sed etiam Adamus optime cognovit, tum ex imaginis divi-

divinæ privatione, quia nihil apud se perfectionis amplius sensit
tum ex contrariæ imaginis positione, quia tam in facultatibus,
 quam in omnibus corporis partibus, sui maximam ad malum
 mutationem statim sensit; *tum* ex conscientiae testificatione,
tum ex legis operatione, quia nihil aliud lex, quam maledi-
 ctionem, & condemnationem operabatur, Rom. IV. *Tum* ex ma-
 lorum affectuum, & interiorum motuum animadversione,
 quia plenus erat inordinatis, tam affectibus, quam motibus,
tum ex Dei averfatione, *tum* ex maximæ consternatione, *tum*
 ex fugæ susceptione, & aliis indiciis.

7. [6] *Quoad principium quo*, sic pro dolor! omnia, quæ fuerunt Principiū
quo.
 in Homine, perperam ad *status corruptionis* promotionem con-
 spirarunt. Nam [a] *pedes*, *Evam* ad serpentē, ejusq; colloquiū inter-
 nū traxerunt. [b] *Aures*, mendacii verbum, omnis corruptionis se-
 minariū, à serpente valvis patentibus exceperunt, (c) *mens*, fallax
 Satanicum consilium excepit, & semetipsam per varias cogita-
 tiones, & phantasticas delectationes, decepit. (d) *voluntas* ad pra-
 vum hoc consilium se velociter inclinavit, & volitione sua pessi-
 mum corruptionis consilium non modo non improbavit, sed
 maximo prolubio, vel impetu desideravit. (e) *libertas* per Abu-
 sum illicitum à Lege divina sponte declinavit, & vetiti fructus
 manducationem divinæ prohibitioni præferendo damnabile
 serpentis consilium elegit. (f) *Appetitus* cæco motu, stulto raptu,
 & impetu damnabili, corruptionis venenum expetiit, atque ma-
 ximo cum damno suscepit. (g) *Vilus* naturales radios præter na-
 turam in objectū illicitum misit, magis, magisque vehemen-
 tem concupiscentiam pravam auxit, & sub specie delectationis,
 & voluptatis eam totam desideriis pravis replevit. (h) *Manus*
 subsidarias operas pravi cupiditati præstiterunt, & ad raptum
 prohibiti fructus proclives fuerunt, eumque tactu inordinato
 ad sui corruptionem abstulerunt, & ori perperam obtulerunt.
 [i] *Os*, & manducationis organa consenserunt, & fructum
 hunc

hunc ad corruptionem plenam admiserunt. (k) *Gula cum omnibus visceribus suam promptitudinem ad malum etiam adhibuerunt, & totam naturam, tam quoad corpus, quam animam, corruptioni subjecerunt, ut vere sic valeat hic illud Davidis de protoplastis: Psalm. V. 11. Sepulchrum patens, est guttur eorum, Linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum. Os maledictione, & amaritudine plenum, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem (& occidendam omnem posteritatem.) Conritio, & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt; non est Timor Dei ante oculos eorum, prout Paulus addit ex aliis scripturæ locis, Rom. III. 13.*

Materialia.

Ex qua.

In qua.

8. *Causa Materialis subjecti corruptionis Differentias consuevas non respuit. Nam quoad Differentiam ex qua subjectum hoc constat ex anima corrupta, & corpore corrupto; Status enim monstrosus, nonnisi monstrosum subjectum requirit, & totum corruptum partes omnes, vel statim, vel successu temporis corrumpere videtur. Differentia Materialis in qua dicitur Mundus, dum in maligno mundus est positus, I. Joh. V. 19. & sic de corruptione Microcosmi suo modo participat Macrocosm. Sicut enim propter Hominem conditus est, ita propter Hominis Apostasian creaturæ mundi de vanitate corruptionis participant, prout Paulus, Rom. IIX. 20. notat, scribens: Vanitati creatura subiecta est non volens, sed propter eum, qui subiecit eam in spe, quia etiam ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertate Gloria filiorum Dei. Scimus enim, quod omnis Creatura ingemiscit, & parturit usque adhuc.*

Circa quā.

Nec Differentia circa quam deficit, dū subjectū corruptionis se latius extendit, & cum ipso status integritatis subjecto per oppositionem se longissime diffundit. Nam in hac corruptione peccatores tanquam subiecta corruptionis prævaricantur, (1) contra Deum, dum ipsum negligunt, contemnunt voluntatem, & verbum Dei rejiciunt, obsequium ejus repellunt mendacii verbum recipiunt, illudque perperam veritati divinæ præferunt, nec ullum Dei, vel Amorem, vel Timorem, admittunt, sed tentatori,
vel

vel seductori serpenti magis adhærere volunt. (2) *contra proximum*, dum Eva maxime lædebat sua persuasione, neque minus Adam in Evam, & omnem ejus posteritatem injurius sua consensione videbatur; uterque vero gravissime peccabat in omnes secuturos Homines, dum, pro Dei pulcherrima similitudine, Diaboli pēssimam imaginem, pro veritate falsitatem, pro bonitate pravitatem, pro justitia injustitiam, pro pietate impietatem attrahebant. (3) *contra semetipsos*, quia deficiunt à Deo contra fidem datam, transfugiunt ad Diabolum, omnis corruptionis Autorem, pulcherrimum ordinem ex facultatibus animæ, partibusque corporis extrudunt, & inordinatam consensionem admittunt, imo bonum omne, quoad perfectiones concreatas, ex sua natura, ex tota vita, ex omni pariter Energia, proseribunt, & peccatis, eorumque motibus, & actibus, se totos, & omnia sua damnabiliter aperiunt. (4) *contra creaturas alias*, licet his propria culpæ ratio non conveniat, tamen iis indefinenter ad Dei Creatoris ignominiam, & intentam creaturarū *tormentia*, imo propriam felicitatē, homines abutuntur. *Objectū reale subj. Et statū peccatoris*, vel est *immediatum*, ipse *Lapsus protoplastorum*, qui quoad omnes causas, & circumstantias, Cap. III. describitur; vel *mediatū*, quod sunt omnis generis *vitia*, ex hoc Lapsu, tanquā ex fonte venenato, sine fine promanantia. Huc ergo pertinent omnia peccata, contra primam, & secundam tabulam, adversus omnia decem præcepta, quæ, sicut superius est demonstratum, in lege primæva, tanquam in compendio totalis, & universalis obligationis, revera latent.

9. Præterea *subjectum status corruptionis* dicitur, vel *denominationis*, & sic *universale* perhibetur, dum & protoplasti, & omnes ipsorum posterī, sub ambitu *subjecti præsentis* continentur, siquidem Adam, & Eva non pro solis suis personis, sed etiam pro cunctis posteris supponebantur, quo pertinet illud: Psalm. LIII. 1. & seqq. *Dixit insipiens [Eva] in corde suo sc. non est*

Deus; (consequenter) corrupti sunt, & abominabiles facti sunt omnes; in iniquitatibus non est, qui faciat bonum, v. 4. omnes declinaverunt, simul & inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est, usque ad unum; & Paulus, Rom. III. 23. omnes peccaverunt: in germanica: Wir sind allzumahl Sünders und mangeln des Ruhms, den wir an Gott haben sollen. Hæc autem universalitas multis ex ipso textu, simul & contextu, probari posset, sed brevitati studendum: saltem hoc urgemus, quod Adam, & Eva, naturam, & omnia naturalia, non pro se tantum, sed pro cunctis aliis Hominibus, ex ipsis per propagationem prodituris, per generationem acceperint: quodque sicut Deus in iis naturam, & naturalia cuncta pro cunctis posteris in iis continuaverit, sic etiam Adam, & Eva pro se non tantum, sed pro cuncta pariter posteritate culpam, & corruptionem attraxerint, quia natura corrupta protoplastorum neutiquam Homines perfectos generare potuerit, sed ut corrupta circa generationem erat ipsorum natura, tanquam causa, sic non alius partus, vel effectus, nisi corruptus, & imperfectus inde procedere causaliter poterat.

10. Vel *Inhesionis*, quod partim consideratur, ut *subjectum totale*, vel *Quod*, nimirum totus Homo peccator, vel *Pro*, seu *partiale*, qua ratione, tum omnes facultates, tum omnes *Essentiales partes*, tum omnes *partes integrales*, tum omnes *affectiones*, & quoad *proprietates Essentiales*, & quoad *Potentias accidentales*, tum omnes *Energie*, sicut & *επεξηγούμενα*, ut corruptionis communia subiecta, considerari possunt, atque debent.

Forma.

11. *Subjecti corruptionis forma*, quoad *statum suum proprium*, magis latet, quam patet, dum tanta dicitur hæc corruptionis profunditas, ut nec Angelorum, nec Hominum mens eam satis indagare, nec lingua vel Angelorum, vel Hominum, eam penitus explicare valeat: nos tamen *παχυλῶς* eam declarabimus per *ἀνομιαν*, vel *peccatum*, sive *culpam*: nam monstrosa subiecti *natura* monstrosam requirit *formam*. Et certe *culpa* *Lapsus* in protoplastis

toplastis dedit esse corruptioni, quia sine culpa mansisset in statu perfectionis Homo, Deiq; Gratiam semper retinisset, dedit *distingui*, dum per culpam Homo corruptus ab Homine creato, status integritatis subiecto, distinguitur; dedit *operari*, quia non alias, quam corruptas, operationes Homo peccator edere poterat. Et hæc forma mera parit monstra¹, veras privationes rectitudinis, & positiones confusionis, ac omnis imperfectionis inferentia.

12. Nec ignoravit Adamus subiecti corruptionis *finem*, quod *Finem.* proprie loquendo nullus dari possit *finis*, utpote, qui boni rationem habet, quod nec à corruptione, nec à subiecto corruptionis attenditur; interim Eventus, vel eventualis finis est geminus, nim. *judicialis reatus*, dum posita corruptione, contra divinam legem, immediate sequitur *judicialis reatus*, & *judicialis*, tum actus, vel ipsum iudicium, Gen. III. 9. tum *judicialis Effectus*, *Maledictio*, vel *condemnatio*, v. 14. nam quatenus in *reatu* manent Homines peccatores, non possunt cum Diabolo non esse maledicti, vel condemnati, ac æternis cruciatibus adjudicati.

13. Hæc sufficiant de *Generalibz*, nunc *subiecti corruptionis* etiam *Specialia.* in *Specialibz*, & quoad *malitiam*, & quoad *miseriam*, considerabitur.

14. *Subiecti malitia* dicitur esse varia, (1) datur *malitia radica-* *Status*
lis, quæ dicitur ipse lapsus protoplastorum, & omnium poste- *Malitie.*
riorum, siquidem ex hac radice mala propullulat malitia cu-
jusvis Generis, (2) *Malitia originalis*, quæ consistit in ipsa naturæ
corruptione totali; dum hæc totalis prævaricatio veram se-
cum habet malitiam, (3) *Malitia habitualis*, quia subiectum
malum, continuum peccatorum in se complectitur habitum,
ita quidem, ut non possit non peccare, dum sumus caro, de curne.
Joh. III. 6. (4) *Malitia peccatorum mobilis*, dum habitus ille non est
otiosus, sed semper operosus, nunquam quiescens, sed perpetuo
se movens. (5) *Actualis malitia* præternaturalis, siquidem peccati
motus naturæ corruptæ maxime consentaneus, adeoque nun-
quam in actum peccaminosum prorumpere sua natura non
contendit.

15. *Status miseria* quoque vidit, & apud se luculentissime sensit *Adamus*, dum miser non tantum, sed etiam *miserrimus* erat. (a) *Miser erat coram Deo*, quem audire non poterat sicut antea, nim. Gen. II. ex multis conversationibus, & colloctionibus patet; sed propter Apostasian DEUM, vel omne Bonum, Homo *miserrimus* fugiebat. [b] *coram creaturarum choro*, vel *mundo*, quia creaturam omnem itidem metuebat, & arma Dei luculenter in iis contra se deprehendebat. (c) *coram Diabolo*, qui tanquam *ἑταῖρος* seductum Hominem deserebat, nec ullam ei spem liberationis facere volebat. (d) *coram semetipso*, quia meram apud se confusionem, consternationem, pudefactionem, & desperationem, miser offendebat. (e) *coram Angelorum consortio*, quia bonos neutiquam amplius consortes, comites, aut cooperarios habebat, sed tanquam hostes timebat. [f] *Coram omnium posterorum futurorum Collegio*, quia cunctos Homines, in mundum venturos, in extremam miseriam per subitaneum Lapsum conjecerat, (f) *coram Paradiso*, quia Paradisum, tanquam hortum voluptatis, & omnis oblectationis divinitus, instar peculii, vel hereditatis, in plenam possessionem consecutus erat, & universas arbores pulchritudine singulares, jucunditate mirabiles, utilitate fertiles, aspectu & usu maxime suaves, & ad omnem felicitatem, & sufficientiam tendentes, in usurpationem susceperat: sed hunc *externorum Theaurorum* abundantissimum *Theaurum* imprudenter amiserat, ab inde pauper, & miser evaserat. (g) *coram sole*, coram quo splendorem omnem perdiderat, & omnem principem, & horram contraxerat. (h) *Coram Dei verbo*, quod malefidus custodierat, & tanquam scutum certissimum abjecerat, ejusque loco Diaboli mendacium receperat, ac in miseriam omnem, & in Diaboli perpetuam tyrannidem sese conjecerat. (i) *Coram ipso Diabolo*, cujus servus, *mancipium*, & subjectissimus captivus, per lapsum effectus erat, (k) *coram totius vite curriculo*, quia totam vitam in miseriarum via ducebat, & nihil sit miseriam ante & post, intra & extra, supra, circa, vel etiam infra se debat.

DISPUTATIO THEOLOGICÆ ADAMICO-POSITIVÆ,
DE STATUS CORRUPTIONIS OBJECTO,
VEL IPSO PECCATO.

CAP. IX.

D. XXXIII.
Resp. Joh.
Balthaf.
Runde,
Wernig.
Saxone.

*Objectum ?
Peccatum
rò wāy
corruptionis.*

Post Corruptionis Subjectum sequitur ejus Objectum, quod est ipsum Peccatū, & verè rò wāy in hoc pessimo corruptionis Regno, siquidem corruptio pendet à peccato, tum efficienter, ut ejus sit causa, velut *Efficiens*; nisi protoplasti peccassent, corruptionem nec accepissent, nec habuissent, nec ad posterius propagare potuissent; tum materialiter, dum corruptio partim constat ex meris peccatis, dum unum peccatum alterum sequitur, & sic totum corruptionis Regnum per peccata constituitur; partim corruptionis status est in peccato, quod *fundamentum*, & *subjectum* est omnis corruptionis; quamdiu dicitur in peccatis Homo, tamdiu pariter & peccatum in corruptione: quam primum per veram pœnitentiam peccatis renunciat statim ex regno Diaboli in regnum Dei, ex regno corruptionis; in regnum reparationis transmigrat; partim omnis corruptio circa mera peccata, peccatorumque continuationem, & multiplicationem versatur; tum *formaliter*, quia peccatum dat esse, dat distinguere, dat operari; Statui corruptionis: dat esse, siquidem per peccatum corruptio tum fieri, tum esse perhibetur, quando peccat Homo, fit corruptus, & quamdiu perperam in peccatis perseverat, tamdiu pariter est corruptus; dat distinguere, quia non per aliud, quàm per peccatum, statq corruptionis à statu Creationis, vel perfectionis discernitur; denique dat operari peccatum corruptioni, quia status ipse corruptionis per se non est Actus, sed peccatum in corruptione promovet, & exercet omnem operationem; tum finaliter, sic corruptio peccatoris, qua talis, nunquam peccare cessat, & indefinenter ad peccatorū Exercitium properat. Hæc omnia pri-

P p

mus

mus Theologus Adamus ex miserrimo suo lapsu considerare potuit, juxta revelationem divinam, & actu quoque consideravit, cū hoc objectū, nimirū peccatū, tā in tota vita fuerit in ipso, quā in hoc Statu corruptionis miser actualiter peregit, & per 930. annos semper eidem fuit obvium. Nec otiosus fuit peccatorum suorum possessor, & spectator, sed in vera pœnitentia semper turpitudinem, magnitudinem, & multitudinem suorum peccatorum consideravit, & ita peccati naturam, ex perpetua consideratione planissimè non tantum, sed & plenissime Peccator Adam cognovit.

Natura.

2. Natura vero peccati partim *διὰ τὴν* ex definitione patet, partim ex divisione, quoad distinctam tractationem, evidenter cognoscitur, & hæc Generalis est Peccati contemplatio.

Definitio

3. Definitio quidem formalis, quoad explicita verba, Gen. III. non legitur, interim quoad realia puncta, vel Membra, definitionem constituentia, neutiquam negligitur; passim autem alibi non rarius in scripturis Definitiones peccati reperiuntur. Cum primis illustris est illa, quæ legitur I. Joh. III. 4. *ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία*. Dicitur, quoad definitum, *ἀμαρτία*, vel peccatum, quod juxta Ciceronem, est *transilire lineas*, sicut Adam optime cognovit quod transiliverit lineas divine Creationis, lineas vere perfectionis, lineas divine Imaginis, lineas divine Legis, lineas recte rationis, lineas vere virtutis, lineas debite rectitudinis, &c. & propterea fugam capessere divinumque judicium, & supplicium effugere studuit.

Genus

4. Quoad Definitionem propriè nihil aliud est, quam *transgressio legis*, vel aberratio à lege, qua ratione terminus *ἀνομίας*, quidem est unicus, sed geminum involvit respectum, alterum indeterminatum, & quasi materiale, per transgressionem, vel aberrationem, cum hic terminus multis sit communis; nec enim in *secularibus*, sive Philosophorum, sive Theologorum, ignotum id est, quod varia dentur Transgressiones, vel Aberrationes; dantur Aberrationes nature, quando varia generantur monstra, quæ naturæ speciales sunt errores; sic Adamus per lapsum observavit, quod ordinem

Natura.

nem

nem creatæ suæ naturæ deseruerit, & monstruosum partum, vid. lapsum gravissimum, produxerit: dantur *aberrationes mentis*, quando, loco certæ rationis, incerta dubia, falsa, vel absurda, vel alia Rationi contraria, mente concipimus, & sic in cognoscendo varios Errores admittimus: dantur *aberrationes voluntatis*, quando pro bono malum, confusum pro verè ordinato, pro honesto inhonestum, pro utili inutile, noxium. & perniciosum, &c. volumus, dantur *aberrationes libertatis*, quæ facultas ad legitimum usum, & Electionem boni, vel imitationem Dei, per imaginem divinam est concessa; sed quoties hæc libertate perperam abutimur, malum eligimus, & Privilegium legitimæ libertatis dimittimus, ac in vanam, vagamque licentiam convertimus, toties graviter delinquimus; sic dantur *aberrationes aurium*, quando pro veritate mendacium audimus, & auribus nostris delectationem in falsis, verboque Dei contrariis quærimus: dantur *aberrationes pedum*, quoties ex planis Dei viis ad devia, vel Labyrinthos Diaboli declinamus: dantur *aberrationes oculorum*, quando vera Creatoris Opera per Diaboli tentationem contemplari nolumus, sed oculos nostros ad vanas Diaboli machinationes, & pessimas illusiones, convertimus: dantur *aberrationes manuum*, quando res illicitas contrectamus, & bona prohibita Dominis propriis abalienamus: Breviter dantur aberrationes corporis, & animæ; dantur aberrationes omnium facultatum, cum primis sensuum; dantur aberrationes omnium partium corporis; item interiorum affectuum, motuum, actuum, exteriorum pariter Gestuum, actionum, &c. Hæc omnia neutiquam Adamo fuerunt ignota, sicut vel omnia, vel potissima, luculenter ex lapsus historia demonstrari possunt. Ex quibus satis apertum, quod aberrationum communitatem Adamus optime cognoverit, dum plurimas, & maximas aberrationes apud se post lapsum deprehendit.

¶ Quoad autem Adamus revera per lapsum aberraverit, multis id ex Gen. III. demonstrari posset, siquidem aberravit (1) a Creatore, dum coram ipso, eum ipso, vel in ipso, non permanfit

Mentis.

Voluntatis

Libertatis.

Aberrationes Aurium.

Pedum.
Oculorum.

Manuum

Corporis

et Animæ

Facultatum.

Sensuum.

Adamus a-

berratione

tem-

tempore Lapsus, sicut antea coram, & cum Deo semper, & in omnib9 permāserat. Gen. II. (2) *A Creatione*, quia valde bon9 creat9 Gen. I. 31. sed ab hac bonitate per Lapsū prorsus recedebat. (3) *A divina imagine*, quam, amisso Deo, retinere non potuit, quia sublata causa tollitur Effectus, remota substantia, removetur similitudo, vel qualitas, exemplari negato, negatur & imago. &c. (4) *Ab imaginis divine perfectione*, dum à via perfectionis ad viam imperfectionis digressus est. (5) *à status integritate*, quia status primus integerrimus erat, & Adamus tam naturæ, quam omnium naturalium integritate gaudebat, sed per Lapsū ab integritate mox ad omnem corruptionem descendebat. (6) *A recta ratione*, quia rationi rectæ nuncium mittebat, & ad phantasmata serpentis sua phantasia corrupta discedebat, atq; sic & ληθειας in Phantasian, Pragmata I. Energemata in phāasmata stulte cōvertebat. (7) *à pulcherrimo ordine*, cum ordo sit pulchritudinis Mater, & sapientia, vel rectitudinis filia, sed Adam per Lapsū ordinata faciebat confusa, pulchra deformia, recta deforta. &c. (8) *à Vita bonitate*, quia bonam in malam vitam commutabat. (9) *à felicitatis tramite*, dum pro felicitate infelicitatem, pro gloria ignominiam, pro lætitia tristitiam, pro jucundis injucunda, pro fortuna optima miseriam, & infortunium, & pro bonis omnibus mala pessima recipiebat. (10) *A Paradiso*, vel horto voluptatis, à DEO plantato, ad infernum, omnis deformitatis, calamitatis, & cruciatuum omnium ergastulum descendebat.

Differen-
tia.

6. Quoad Differentiam dicitur *Aberratio à lege*, dum vocatur *Ανομία*: πρῶτος, & hic *Lex* intelligitur *divina*, quæ vere dicitur, tum *prima* cum eadē nulla sit prior: tum *immediata*, dum ab ipso Deo promulgata; tum *Catholica*, dum obligat omnes in omnibus; tum *Adequata*, quia leges omnes sub ambitu suo complectitur; tum *æterna*, quia divinæ legis æterna complectitur statuta; tum *Energetica*, quia penetrat, & obligat intimam naturam, intima viscera, cor, mentē, voluntatē & omnia quæ sunt in homine. &c. Hinc dicitur etiam alias leges habere *Ανομία* respicit, partim *leges naturales*,

rales,

rales, partim *leges civiles*, partim *Leges Ecclesiasticas*, partim *Leges domesticas*, partim *Leges alias quas cunque*, cum omnes ex *Lege Dei* fundamentaliter suam debeant originem habere.

7. Intelligitur autem *Lex Primæva*, Gen. II. 17. potissimū, non *sensu exclusivo*, sed *inclusivo*, dum *Lex inscripta cordibus*, per ipsum Dei digitum in *Creatione*, præsupponitur, & prærequiritur, cum certū sit, hæc *leges* non materialiter, sed formaliter tantum esse diversas, cum utraque sit *eiusdem Originis*, & ab ipso Deo Creatore suos ducat natales; sit *eiusdem conditionis*, dum utraque legis, & quidem divinæ, naturam dicitur habere; sit *eiusdem obligationis*, cum vere sit immutabilis, & obliget ad omnia pia, vel honesta, tum intime, tum arctissime; sit *eiusdem latitudinis*, dum æque late patent; sit *eiusdem ætternitatis*, dum semper activitatem suam in omnibus exercent, sit *eiusdem durationis*, quia vere dicitur, & semper est, atque manet æterna, &c.

Primæva

8. Præterea non obscure alias quoque *divisiones Adamus* in *textu* revelatas cognoscere potuit. (a) quod aliud *Peccatum* sit *primum*, aliud *ortum*: *primum* ab ipsis *protoplastis* per *tentationem*, & *seductionem serpentis* commissum; *Ortum* autem, quod indefinenter ex hoc primo, sed innumerabili quadam *multitudine*, per *naturæ corruptionem*, productum est.

Diviso

Primum

& Ortum

9. (b) Aliud sit *naturale*, vel *originale*, quod est ipsa *naturæ corruptio*, subjective residens in *Homine Peccatore*, sicut *protoplasti* profundam apud se *corruptionem*, post *lapsum* commissum, statim deprehenderunt, & hanc *corruptionem* ad suam posteritatem transtulerunt, quemadmodum de *Setho* legimus, Gen. V. 2. quod non secundum *imaginem divinam*, sed secundum *imaginem*, vel *similitudinem* *Hominis corrupti* corrupto ipse quoque; sit *genitum*: aliud sit *actuale*, dum ex hoc impuro, vereque noxio fonte varia sine fine propullulant *actuali peccata*.

Originale

Actuale

10. Hinc (c) pender altera distinctio in *peccatum originale* *originans*, & in *peccatum originale originatum*; quorum illud iterum *Lapsus peccatorum* infert, utpote quod causa simpliciter

Originans

omni-

omnium malorum peccatorum, hinc active dicitur Originale peccatum *Originans*, termino scholastico, propterea quod active cunctis aliis peccatis dederit originem: hoc autem dicitur *Originatum*, dum aliud se prius agnoscit, à quo suam originem deducit, adeoque hoc originatum peccatum hodie latissime patet, dum & vulgatum *originale*, vel *naturale* peccatum, & *actuale* simul comprehendit.

Diabolorum.

11. (d) Cognovit etiam *Adam*, quod aliud peccatum sit *Diabolorum*, aliud *Hominum*: *Diabolorum* peccatum absolute fuit *primum*, quod apparet, tum ex lapsus primitate, quia Diaboli primitus lapsi sunt; tum ex originis, & lapsus Diabolorum permutacione, dum originem suam non servasse perhibentur *Jude v. 6.* tum ex Christi assertionem, dum ab initio dicitur homicida *Joh. II. 44.* tum ex peccati Diabolici proprietate, quia dicitur ex propriis, non ex aliorum motivis, peccasse; tum ex hominis tentatione, & seductione, quia dicitur *serpens antiquus*, qui *Pater antiquus peccati*, fecitque peccatores omnes homines, qui tantum ab alio moti, vel seducti, peccarunt; tum ex Spiritus S. testificatione *II. Petr. II.*

Hominum.

4. quia dicuntur *quapropter* es, in aoristo, prorsus indefinite peccantes, & nunquam à peccato desistentes: *Hominum* vero peccatum ad *Adamum* & ejus posteros, secundum naturam propagatos, pertinere dicitur. Vid. *Gen. III. 1. seqq.*

Proprium.

Commun-

catum.

12. (e) Aliud est proprium, aliud *communicatum*; proprium dicitur, vel *sensu effectivo*, qua ratione *Diaboli* peccatum est *proprium*, dum ex propriis peccasse perhibetur *Joh. II. 44.* vel *sensu sub-* *jectivo*, cum proprie dicatur inesse suo *subjecto*, qua ratione peccatum *Eve* proprium, *Adami* peccatum vero *communicatum*, cum hic in peccatum ex *Eve* persuasione consenserit: sed utriusque peccatum est *communicatum*, ratione *serpentis*, quod serpenti *Mendacium* fuerit proprium, dum est *Pater Mendacii*, *Joh. II. 44.* sed hoc suum mendacium *Hominibus* protoplastis communicavit. *Adami* quoque peccatum prius fuit *communicatum*, quoad fieri, sed quoad *Esse*, vel *inesse*, quoque factum est *proprium* peccatum, & hoc communiter lapsus *Adami* nuncupatur.

13. (f) *Pec-*

13. [f] *Peccatum aliud est perpetratum, aliud propagatum: Adam certe vidit optime, quod & ipsemet, & Eva, peccatū gravissimum in lapsu contra Deum commiserit, adeoque peccatum perpetratum contraxerit, & apud se retinuerit; sed præterea quoque novit optime, quod etiam propagati peccati sit causa, cum filios, & filias suas non ad imaginem Dei perfectam, sed ad imaginem corruptam genuerit, & sic male peccatum propagarit, Gen. V. 3.*

*Perpetr.
Propaga-
tum.*

14. (g) *Peccatum aliud est internum, aliud externum; internum est, quod intra hominem reperitur, & est, vel totale, nim. totalis naturæ corruptio, quæ peccati rationē etiam in protoplastis habebat, quia per lapsum homo verè factus est avopuθ, & propter hanc corruptionem omnem avopuθv complexus est: vel partiale, sic dantur interna peccata mentis, voluntatis, libertatis, appetitus, Cordis, affectuum, &c. Externum autem peccatum erat, quod externis sensibus, gestibus, & actibus protoplasti patrabant, ut externus verbi Mendacis auditus, externus, & illicitus vetiti fructus aspectus, externus & illicitus ejus tactus, externus raptus, externus esus. &c.*

Internum.

Externum

15. (h) *Peccatum aliud est Catholicū, vel universale, aliud est hypostatium, vel personale; prius dicitur apostasia communis, quæ non modo communis est Adamo, & Evæ, sed etiam omnibus ipsorum posteris, quandoquidem omnes in iis peccarunt. Rom. V. 12. & tam omnimodam naturæ, quoad perfectiones concreatas, corruptionem, quam naturalem ad peccatum, ac ejus exercitium, inclinationem, & totalem à Deo, vel observatione divinæ legis, aversionem per naturalem propagationem, & generationem corruptam, attraxerunt: quod malum omnino Catholicum, & universis ac singulis hominibus competit, dum aliam, quam suam, non perfectam ad Dei similitudinem creatam, sed corruptam, ad similitudinem Diaboli, seu fallacis Elohim Gen. III. 5. depravatam, per generationem acceperunt Gen. V. 3. Posterius, & Evæ proprium, dum in persona sua peccavit, & contra Dei legem, per serpentis tentationem, & seductionem, de fructu prohibito manducavit, quod nec Adamo, nec ulli posterorum, competit, dum Adam, juxta Paulum I. Tim. II. 14. non est, primum à serpente seductus; mulier autem est seducta in prævaricatione SUA, vel sibi propria. Sic & Adam habuit prævaricationem sibi propriam, dum*

Catholicū.

Hypostatium

ex

ex persuasione Conjugis in peccatum commissum consensit, & contra severum interdictum Dei de ligno vetito comedit, quod idem nec Eva, nec ullius alius hominis est peccatum, sed, quoad Adamum, vere dicitur Hypostaticum. Sic Cain etiam hypostaticum peccatum commisit, dum primum homicidium, vel fratricidium abominabili facto perpetravit. Et sic omnes ac singuli peccatores sibi propria, vel hypostatica committunt peccata: quod nos omnes adhuc in omni vita quotidie pro dolor cernimus, & Adamus etiam in vita sua statim notavit.

Commissio-
nis,

16. (i) *Peccatum* aliud est *commissio*nis, aliud est *omissio*nis; illud dicitur, quod *actu* contra Dei legem committitur, sicut *actu* protoplasti contra Deum, & Dei legem peccarunt, Dei sanctam & privilegiatam arborem violarunt, & hanc divinitus collato privilegio spoliarunt, atque contra divinum interdictum de fructu manducarunt, & sic per corruptionem abominabilem totam humanam naturam actu depravarunt: *passivum*, quod neglectu contra Dei legem, cum imaginis divinæ rejectione, cum perfectæ legis impletionis abiectione, cum omnium perfectarum virium dimissione &c. recipitur, & sic in omissione consistere dicitur.

Omissio-

Contra ta-
bulam pri-
mam, & se-
cundam,

17. (k) *Peccatum* aliud sit contra *tabulam primam*, aliud contra *tabulam secundam*: Adamus quidem temporibus *actualis* non fuit *tabularum*, vel *primæ*, vel *secundæ*, *distinctio*; nec ea *verbaliter* temporibus *Patriarcharum* existit; sed demum *Mosis ætate* capit, dum ipse Deus leges suas digito proprio scripsit, & duabus tabulis inscripsit, ac *Mosis* post diurnam legum omnium, tam forensium, quam *Ceremonialium*, sanctam, & solitariam promulgationem præscripsit, Exodus, XXXI. 18. interim tamen in paradiso statim objectum hujus distinctionis existit & hoc pacto protoplasti peccarunt adversus *Datum*, & sic (a) adversus *primum*, *secundum*, & *tertium præceptum*, (b) adversus sanctissimum legum istarum *Verbum*, & severum Dei legislatoris *interdictum*, (b) adversus *Dei cultum*, tum *cordis*, tum *oris*, tum *operis* &c. Deinde peccarunt adversus *proximum*, tum quoad quartum, quintum, sextum, septimum, octavum, nonum, & decimum præceptum, quod prolixè declarari posset, nisi pagellæ nobis brevitatibus observationem præscriberent. Denique contra *semetipsum* Adam peccavit, & illicitum amoris sui contraxit, omne malum attraxit, & omne bonum suæ naturæ detraxit.

Mortale,
Veniale,

18. (l) *Peccatum* etiam aliud dicitur *mortale*, aliud *veniale*, non tam quoad *distinctam speciem*, quam respectu *distinctæ consecutionis*. Sic Adamus peccatum in se *primum mortale* fuit, secundum *Edictum divinum* supremi legislatoris, Gen. II. 17. adeoque, juxta Dei veritatem non poterat non esse *mortale* per naturam suam; mox autem ex *Dei Gratia* propter *Messiam satisfactionem*, factum est *veniale*.

Permanens

19. (m) *Peccatum* aliud est *permanens*, aliud *transiens*; hoc erat ipse lapsus, vel momentanea fructus vetiti, comestio; sed illud erat tum habitualis naturæ corruptio; tum habitualis ad peccatum inclinatio. &c. Divisiones autem alias peccatorum, in Adami Theologia, nunc multiplicare nolumus.

DISPUT. THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ.
DE PECCATI CAUSIS.

CAP. X.

D. XXXIV,
R. MAT-
THIAE
PHRAIM
LUCIO,
Christia-
nopolit.

Vidimus hæcenus generaliter *Peccatum*, tum quoad *Biblicam Definitionem*, tum quoad *nonnullas Divisiones*, nunc ad magis *specialia descendimus*, & primum de *Peccati Causis*, deinde de *quibusdam Speciebus* prolixiorē, & planiorē, ac pleniorē diductionem producimus. *Causa.*

2. *Causa* non minus nos in rei notitiam deducunt, quam ipsa vel *Definitio*, vel *Divisio*, cum juxta Philosophum, *res scire sit rem per Causas nosse*: nam *causæ* tum producant *Esse rei*, tum constituunt *Esse*: prius, quoad fieri, *causæ*, quæ vocantur *Externæ*, dilucide manifestant, posterius autem *internæ*, quoad ipsum *Esse* luculentissime demonstrant.

3. Licet autem *Peccatum* propriè non sit *Ens*, sed *Entis Ectypis*, adeoque nec *Res* appellari propriè debeat, cum *Res* accurate loquendo sit *Entis Synonymum Grammaticum*: tamen ut aliàs *Non-Ens*, quasi per *Modum Entis*, & *Privativum*, quasi per *modum Positivi*, declaratur: sic etiam *Peccatum* per *modum Entis* explicatur, & ut *Ens* *QUASI* declaratur. *Quale* proinde dicitur *Ens*, tales etiam sunt hujus *Entis causa*: *Privativum Ens* est *Peccatum*, Ergo *privativa* quoque sunt ejus *Causæ*: vel *Monstruosum Ens* est, *monstruosa* proinde quoque sunt ejus *Causæ*: vel sicut sæpius à nobis expositum, *Peccatum* est *Monstrum Privativo-Positivum*, dum constat ex *imaginis divine Privatione*, vel *divina legis omissione*, vel *bonorum omnium amissione*; ut & ex *imaginis Diabolice positione*, *divina legis transgressionem*, & *omnium malorum admissionem*: tales igitur etiam erunt *Causæ Peccati*, nim. verè *monstruosa*, vel *Privativo-Positiva*, dum merum etiam foveant *Defectum*, & *Excessum*.

4. Juxta *Theologiam Adami* nullæ *Peccatorum Causæ* neglectæ videntur, quia totum adest *Peccatum* in omnibus suis respectibus, ideo pariter ad sunt omnes *causæ*. Nos igitur hic annotabimus

bimus (I) *Peccati Causam Efficientem*. (II) *Causam Materialem*.
(III) *Causam Formalem*. (IV.) *Causam Finalem*.

Efficiens.

5. *Efficiens Causa*, (quæ potius *Deficiens* appellatur, & ἀρξὶς
Efficiens appellari nequit, dum nihil efficit, neque verus *Effectus*,
qui jure talis diceretur, actionem peccatricem, & prævaricatri-
cem sequitur; πᾶσις tamen cum vulgo sic appellatur, sicut a-
lias Proverbium illud observatur: *Loquimur cum vulgo, sentimus*
cum Eruditis,) dupliciter considerari potest, vel *negativè*, vel *positivè*.

Negativè

6. *Negativè* Theologus Adamus observavit (1) *Quod Deus non*
Non Deus, sit *Efficiens Causa Peccati*; tum quod Deus bonus est, & omnia be-
ne fecit, Gen. I. 31. tum, quia Deus odit peccatum: *cujus autem*
Deus est os for, ejus non est autor, ut habet Fulgentius: Conf. *Psal.*
XLV. 5. tum quia Deus non voluit peccatum, *Psal. V. 5.* jam autem
quod Deus non vult, illud non facit; sicut è contra: cuncta,
quæ voluit, fecit, *Psal. CXXXVI. 6.* tum quia Deus prohibuit pec-
catum, Gen. II. 17. certum autem est, quod Deus nihil prohibeat,
quod ipse facere decrevit: Opera bona sunt Dei præcepta, sed
opera mala, Dei sunt interdicta: tum, quia Deus est severus
judex peccati, Gen. III. 8. jam Objectum severi judicii, non est
Objectum genuini principii: tum, quia Deus est censor, & repre-
henfor lapsus, ibid. jam turpe foret censori, si culpa redargue-
ret ipsum: Censor, & reprehensor non est autor ejus, quod sub
censuram, & reprehensionem vocat: tum, quia Deus lapsus
fuit ultor: jam *cujus Deus est ultor, ejus non est autor*; sicut iterum
loquitur Fulgentius: tum quia Deus peccati dicitur destructor,
dum per Messiam peccata sustulit, cum hic sit *Agnus Dei, qui tol-*
lit peccata mundi totius, Job. I. 29. Quod autem Deus destruit, il-
lud nullatenus exstruit, cum sit immutabilis in factis suis, *Ma-*
tach. III. 6. tum quia Deus auctori peccati maledixit, Gen. III. 14. jam
hac ratione non tantum maledictio peccatorum autorem tan-
git, sed etiam ipsum peccatum angit, & frangit: male dicere
DEI dicitur alias male facere. Deus autem suis effectis non
male, sed bene dicit, non male, sed bene facit. Sic igitur *Deus*
nequaquam ullo modo peccatorum potest esse *Causa*.

7. (2) *Quod neque Natura sit Peccati Causa.* Nam si ve re. *Nec Na-
tura.*
spiciamus *Naturam universam*, si ve *determinatam Hominis*; *neutra*
quicquam causalitatis ad peccatorum Existentiam, vel Essen-
tiam contulit. Habet equidem in se *Natura Catholica* multum
Necessitatis, cum certa creationis Lege constet, & juxta Phy-
sicos immutabiliter, & ex necessitate quâdam operetur; sed in o-
mnibus istis naturalibus, & necessariis Operationibus à DEO
pendet, & benè tantum agit, male per se, vel sibi relicta, neuti-
quam agere potest, cum in Operationibus suis causæ primæ,
quæ bona tantum, necessariò subordinetur, dum ab hac non
tantum fieri, sed etiam esse, neque tantum esse, sed etiam operari,
consequitur. *Natura* proinde, quæ talis, nec suis *Inclinationibus*,
ad Malum respicit, neque suis *motionibus* ad productionem ejus
concurrat, neque suis *Operationibus* mali quicquam efficit: sic
etiam *Hominis natura*, nullo modo Peccati causa, quæ valdè bo-
na, sicut ad Imaginem divinam condita: hæc autem Imago, ne-
que Peccatum producere, nec cum eodem concurrere, vel confi-
tere potest, sed Peccatorum verissimam dicitur Oppositum.

8. (3) *Nec ea quæ sunt DEi*, si ve sint *Attributa*, si ve *Decreta*, *Nec ea,
si ve dicta*, vel etiam *Opera*. Non *Attributa*, utpote quæ in DEi
qua DEi
natura aucto sunt, & in omnibus se benè tantum habent, sicut
patet, tum ex DEi Veritate, quæ peccatorum est remedium, si-
cut eadem amissa, peccatum non potest non adesse, quemad-
modum *Job. VIII. 44.* Christus ipse notat, quod peccando Dia-
bolus in Veritate non steterit, & quod eo ipso mendacii Pater
evaserit: tum ex DEi bonitate, tum ex DEi sanctitate, tum ex
DEi perfectione, tum ex DEi puritate, &c. Neque *Decreta*, quæ
fundata sunt in DEi æterna, vel immutabili *ἰσδορία*, *Eph. I. 11.* Pec-
cata verò nihil *ἰσδορίας* admittunt, nec, quatenus talia manent,
admittere possunt, cum mera sunt *κακία*. Neque *Dicta DEi*, quia
Verbum DEi fuit *Peccatorum indicina*, vel *καταγορία*, *Gen. III. 9.* rati-
one *Legis*; vel etiam *Peccatorum Medicina*, quoad *Evangelium. v. 15.*
Et cum *Lex* sit *ἔννομία*, *Peccatum* autem *ἀνομία*, se mutuo destru-
unt, atque tollunt, & hac ratione *Lex DEi* nullatenus Peccati cau-
sa.

sa, vel dici, vel haberi potest. Nec Opera, quia cuncta DEi opera sunt in DEi Veritate, Psal. XXXIII. 4. vel omnia DEi Opera bona sunt, Gen. I. 31. & perfecta, Deut. XXXII. 4.

Nec ea,
qua Na-
tura.

9. (4) Nec ea, quae sunt Naturae, cum in Natura tria potissimum inveniuntur, nim. tum *Essentia*, tum *Essentialia propria*, tum *Essentiales Operationes*. Natura per se bona dicitur, dum est à DEo, est in DEo, est secundum DEum, est sub DEo, propter DEum, & per DEum omnia, tanquam Causa prima, dicitur tam *Esse*, quam *Operari*. *Proprietates Naturae* sunt, & dicuntur *Essentiales*, adeoque tantum naturaliter, non autem prae-naturaliter, quod Peccatorum est, operantur. Et cum *Energie Naturales* à Naturâ, *Proprietatibusque* naturalibus progrediantur, secundum Naturæ statum, & institutum suas Operationes producere perhibentur.

Nec ea,
qua Ho-
minis, qua
talis.

10. (5) Nec ea, quae sunt Hominis, quatenus est, & manet talis, extra corruptionis malum. Sic enim (a) *Intellectus*, primaria facultas Hominis, ad Veritatem, & Bonitatem respicit, dum ex infinita DEi mente suos natales ducit, & per se nullum cum peccatis commercium novit. (b) *Voluntas Hominis Intellectum* sequitur, & ad Objectum suum proprium, quod est bonum, refertur: unde nec, juxta DEi beneplacitum, nec quoad naturalem suum statum, ullam vel relationem, vel inclinationem, vel commotionem, vel expeditionem Peccatorum amat, sed in subordinatione divinae Voluntatis ad bonum spectat. (c) *Liberrum Arbitrium*, quod equidem ratione *Contrarietatis*, & *Bonum*, & *Malum* eligere potest, sed actu, quoad intentum Creatoris, proprium inventum mentis, & immediatum Voluntatis Objectum, naturaliter tantummodo per se bonum eligere debet, adeo per se, quoad naturalem, & legitimum usum, Peccatum neutiquam eligit, licet per abusum idem eligere possit, sed quoad *Libertatem Contradictionis* bonum tantum naturaliter. (d) *Cupiditas*, in naturali suo statu, neutiquam ad Malum fertur, dum ad naturæ pulcherrimum ordinem destinatur, sed prae-ter naturam, dum extra suam orbitam vagatur, & perperam ad malum incli-

inclinatur, peccatum etiam operatur, *Jac. I. 15.* (2) Partes etiam vel essentialia, vel integrales, aut alia, suam, circa peccati causalitatem, operam minime conferunt, quamdiu juxta creationem, in ordine vel operatione naturali subsistunt.

11. (6) *Affirmativè Peccati Causa* vel *prima* dicitur, vel *secunda*. *Prima* non est alia, quam ipse *Diabolus*, (a) quia suam Originem, vid. bonam, quam à Deo consecutus erat, non servavit, *Jud. 6.* (b) quia veritatem concreatam non conservavit, *Joh. IIX. 44.* (γ) quia mendacii pater appellatur d. l. Peccatum autem & mendacium individuo nexu coherent, imò se mutuo ponunt, se mutuò tollunt; sicut è contra, Veritas non est sine bonitate, & Bonitas non est sine veritate. (δ) quia *Diabolus* ad peccatum tentavit *Protoplastos*, & ad peccandum eos callidè seduxit. [ε] quia Peccatum *Diabolo* dicitur proprium, *Joh. IIX. 44.* [ζ] quia *Diabolus* adhuc semper *Homines* ad peccandum instigat, unde non modo serpens antiquus est, sed adhuc seducit universum orbem, *Apoc. XII. 9.*

*Affirmativè
Diabolus.*

12. [7] *Secunda Causa* dicitur *Homo*, cujus respectu notari solet, tum *Principium* Quod, quod est totus *Homo*, non quæ talis, sed quæ pessimè per *Diabolum* seductus, & in natura corruptus est, (1) quia passim *Homines* in sacris literis peccatores appellantur: dici verò requirit inesse, (2) quia *Protoplasti* per astutiam *Diaboli* peccatum attraxerunt, & illud, tanquam corrupti, per generationem corruptam, ad omnem posteritatem traduxerunt, siquidem per unum *Hominem* in mundum intravit, juxta *Paulum*, *Rom. V. 12.* (4) quia tota *Scriptura Sacra* quoad universam revelationem id manifestat, quod quilibet *Hominum* sit peccatorum suorum causa. (5) quia præterea nunc *Homines* eo respectu filii *Diaboli* vocantur, sicut 1. *Joh. III. 8.* legitur, qui facit Peccatum ex *Diabolo* est: quoniam ab initio *Diabolus* peccat, & 10. in hoc manifesti sunt filii *DEi*, & filii *Diaboli*: omnis, qui non facit justitiam non est ex *DEo*, & qui non diligit fratrem suum. Hinc *Christus Joh. IIX. 44.* inquit: Vos estis ex *Patre Diaboli*, & desideria Patris

Homo corruptus.

eris vestri vultus facere. (6) quia quotidiana docet experientia quod omnes multipliciter quotidie peccemus, DEique Legem nostris cogitationibus, sermonibus, & actionibus sapissime violamus, & sic Autores peccati fiamus. Tum *Principium Quo*, quod est *Voluntatis, & Libertatis abusus*, siquidem ex hoc abusu Peccatum omne suum traxit ortum. Christus hoc indicat sub respectu cordis, *Matth. XV. 19.* de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemix. Hæc sunt, quæ coinquinant Hominem.

*Materia
ex qua.*

13. (8) Progredimur ad Causam Materialem, quæ suas consuetas respicit *Differentias*: *Materiam* tum *ex qua*, tum *in qua*, tum *circa quam*. *Differentia Materialis ex qua*, proprie Peccati non datur, ἀναλόγως tamen multis modis consideratur. Nam [a] *Materiale Genericum*, seu *totum*, ex innumeris peccatorum speciebus conflari dicitur, dum in diversis Decalogi Præceptis diversissimæ peccatorum species occurrunt, quæ sub hoc materiali generico peccati comprehenduntur. [b] *Quoad Materiale constitutionis*, peccatum constat partim ex Imaginis divinæ negatione, & Imaginis Diabolicæ positione; Partim ex rectitudinis legalis privatione, & pravitate legalis, vel illegalitatis conditione, vel ut Paulus loquitur, *Rom. III. 23.* ex Gloriæ DEI carentia, & Peccaminositatis, Præsentia; partim ex bonitatis negatione, & malitiæ, seu pravitatis connotatione. (c) *Quoad inhesionem, & Operationem*, Peccatum totale constare dicitur ex pravitate tum cordis, tum oris, tum operis, quia perfectum peccatum, seu consummatum procedit primo ex *Corde*, mox ex *Ore*, demum ex *Opere*.

In qua.

14. (9) *Differentia Materialis in qua*, sic πῶτος Peccatum in Diabolis reperitur, quemadmodum serpens antiquus ex ore maledicto peccatum in Protoplastos, & per eos in omnes posterios callidissime diffudit, *Gen. III. 1. & seqq.* δευτέρως *Subjectum* aliud est *Primitivum*, quod sunt *Protoplasti*, aliud *derivatum*, vel *ortum*, quod sunt *Posteriores*, *Gen. V. 3.* In *historia Lapsus* considera-
tur

tur *Subiectum* (1) *quoad naturalem Ortum*. Sic homines creati *Subiectum* peccatorum, non quidem ex Dei creatione, sed ex *Diaboli seductione* sunt facti. (2) *Quoad naturalem sexum*, sic & *Mas*, & *fœmina*, vel *Adam*, & *Eva* de peccato participarunt, & *Subiecti* rationem sibi per Serpentis callidissimam *persuasionem* accommodarunt. (3) *Quoad Temporis Momentum*, hic prius *Eva Subiectum* fuit, 1. *Tim.* II. 15. & *Maritum*, in *Subiecti* consortium traxit, *Gen.* III. 6. (4) *Quoad Ordinis Methodum*, quia *Spiritus astutissimus fallacem Methodum* adhibuit, dum primum *fœminam*, *sexus inferioris*, in peccati *Subiectum* elegit, ut per eam *Maritus* etiam peccati *Subiectum* fieret. (5) *Quoad essentialem Statum*, quia *Mas*, & *fœmina*, tanquam conjuges, peccatum in omnes *filiis*, & *filiis* propagarunt, & ipsis tanquam *Subiectis* malum hoc per naturalem generationem communicarunt.

15. *Materialis Differentia circa quam dicitur Objectum*, & sic *Circa* generaliter in *Avopias* vocabulo pariter *Objectum* latet, cum *quam*. *avopias* significet h. l. *ἀντιπώλια*, dum peccatum est *Legis Oppositum*, & divinam legem suis *prævaricationibus* oppugnat. Hac ratione quam late patet *Objectum ἐν πώλιας*, tam late quoque præfens *Objectum ἀντιπώλιας* extenditur. Sic peccatum committitur *quoad Objectum personale*, tum contra *DEum*, sicut *Adam*, & *Eva*, contra *DEum Creatorem* gravissime deliquerunt, & hoc optime cognoverunt; tum contra *Proximum*, qui modis innumeris per peccata læditur, sicut *Protoplasti*, tanquam *Parricidæ*, posteros omnes in mortem certissimam conjecerunt; tum adversus *Hominem ipsum*, sicut *Adam*, & *Eva* semetipsos *Imagine Divina*, bonis etiam omnibus, privarunt, naturæ suæ meram corruptionem intulerunt, & cum ea pœnas omnes attraxerunt: & *quoad Objectum reale*, sic peccatum, vel κατ' ἐξοχήν, *injustitia*, contrariando versatur circa *Iustitiam Universalem*, quæ complectitur omnes *speciales virtutes*, & earum *Objecta*, sicut, proh dolor! ex *Protoplastorum Exemplis*, & peccatis primitivis est manifestum.

16. *Forma Peccati* proprie loquendo, pariter non datur, cum *Forma*.
fit

fit *Ens privativum*; *Forma* verò dicitur *Entis Positivi*, interim ἀνα-
 λήτως *Adam* etiam *Formam* secundum peccati rationem, vel pro-
 portionem cognovit, quod peccatum consistat, *partim* in *Ima-*
ginis divine εἰρήσε, dum ante lapsum pulcherrimam *Imaginem*
DEI, plurimis indiciis apud se deprehendit, quæ prorsus nunc
 propter peccatum post lapsum evanuerat; *partim* in *Imaginis*
Diabolice ἰδέσε, dum nunc post factum sapere discebat, omnem
 corruptionem, & confusionem apud se deprehendebat, & in
 tota natura, vitaque sua nihil nisi ἀνομίαν, ἀραδίαν, ἀδίκιαν, ἀνα-
 θαγοσίαν, &c. tum in *motibus internis*, tum in *actibus ext-
 rnis* osten-
 debat. Et sic *Monstrum Privativo-Positivum*, quale peccatum e-
 rat, etiam *Formam Privativo-Positivam*, vel *monstruosam*, eidem;
Finis. juxta veram proportionem, attribuebat.

17. *Finis* accurate loquendo Peccato pariter non tribuitur,
 cum omnis *Finis bonus* sit, à malo verò bonum causaliter origi-
 nem habere nequit; interim *Adam* certos etiam in peccato fi-
 nes observabat, tum *ex parte Diaboli*, cui similis factus erat, quod
 Diabolus per peccatum intendebat, h.e. sicut Diabolus erat pec-
 cator, ita nunc etiam Homo peccator evaserat; tum *ex parte sui*,
 miram & meram mutationem apud se videbat, quæ totalis
 est corruptionis, & hæc finaliter ipsum peccatum sequitur: tum
ex parte DEI, cujus respectu non tam finis, quam Eventus fi-
 nalis in Textu notatur, nimirum Dei Gratia, gratiosorum Mes-
 fix meritorum efficacia, & gratuita Sancti Spiritus in omnibus
 regenerationis & renovationis donis, atque bonis Energia,
 quæ cum aliis, ex textu prolixo numero notari possunt: tum *ex*
parte rei, vel *Objecti*, quia peccatum, ceu fecunda, vereque
 monstruosa mater, unum post aliud malum, unum post aliud
 malorum monstrum ex utero suo damnabili protrudebat; tum
ex parte macrocosmi, vel *aliarum creaturarum*, quæ suam hostili-
 tatem erga priorem Dominum prodebant, dum magis *principali*
Domino, vel *Creatori suo*, quam *Homini*, *principalis Vasallo*, fideles
 esse volebant, &c.

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE LAPSU PROTOPLASTORUM.

CAP. XI.

D. XXXVI/
Resp. Jo-
hann. Se-
bastiano
Scherlein/
Hallenfis

A Peccati tractatione Generali, nunc ad certas quasdam species potiores digredimur. Notum autem, quod omnium prima Distinctio Peccatorum, quoad Originem al-
legari soleat, dum aliud est *primum*, aliud *non-primum*, vel *or-
eum*. *Primum*, juxta Theologos, est vel *ἀπλῶς primum*, & dicitur
Lapsus Protoplastorum, vel *σχετικῶς primum*, & vocatur Lapsus Po-
sterorum in Protoplastis.

2. Lapsus Protoplastorum ab Adam cognitus est (1) quoad *Onomato-
Onomatologian*, seu ratione Nominis. (2) quoad *Pragmatologian*,
seu ratione *Pragmatis*.

3. Ratione Nominis eqvidem peculiare quoddam Nomen
huic peccato, explicitè, juxta Textum, non tribuitur, adeoque nec
in eodem legitur, sed tantum quoad rem traditur, & ex con-
textu facillimo negotio colligitur. Vocatur autem (1) *Lapsus Pro-
toplastorum*, quæ ratione a) nominatur *Lapsus*, tum quia primò Homo
cū Diabolo in veritate neutiquā stetit, *Job. IIX 44*. adeoque cum ipso
lapsus est; stare siquidē, & *labi*, sunt *Opposita*, dum qui *stat*, non *labi-
tur*, & qui *labitur*, amplius *stare* non dicitur; tum, quia lapsus
est Adam à Deo, ad Diabolum, à Dei Verbo, quod est veritatis, ad
mendacium; à Dei Regno, ad *Cacodemonis Regnum*; à Dei Lege, ad
illegalitatem; ex Dei viis, in *Serpentis devia*; ab *Imagine Divina*, ad
lavam Diabolicam; ex pulcherrimo *Paradisi horto*, in *mundum deser-
tum*; ex *vita Felicitatis*, in *vitam infelicitatis*, &c. tum, quia perfe-
ctiones tam internas, quam externas, amisit, & in omnes im-
perfectiones, & infirmitates detrusus est; tum, quia dicitur è ter-
ris in locum subterrestrem, vel infernum dejectus, &c.

4. (β) *Protoplastorum lapsus*, tum quia commune Peccatum
est omnium hominum, tum temporis creatorum, vel à Deo for-
matorum; tum, quia nec Adam solus, nec Eva solum lapsus

Rr

pec-

peccavit, sed uterque sexus in peccati societatem consensit; *tum*, quia per ipsum hoc nomen turpitudine lapsus hujus exaggeratur, quod ingrati homines, ex beneficiis divinæ creationis adhuc vigentes, & fulgentes donis, & privilegiis Dei Creatoris gaudentes tam velociter à Dei Lege, vel creatione defecerint, & ad castra juratorum hostium Dei perperam transferint, *tum* quia sic distinguitur à primo lapsu Posterorum, partim à quovis alio genere peccatorum humanorum.

*Peccatum
primum.*

5. Dicitur etiam *peccatum primum* (a) non ἀπλῶς, sed σκεπτικῶς, quia Diaboli prius peccarunt, quam Homines, (b) non ratione malorum Angelorum, sed ratione malorum hominum. (c) ratione nostræ Therlogiæ, non ratione cujusvis Metaeologiæ. Hinc *primum* vocatur (1) *natura*, dum omnia reliqua peccata Hominum ex eodem nascuntur, vel natales suos consequuntur, (2) *Origine*, quia cuncta peccata non aliunde quam ex hoc ipso lapsu suum ortum habent, & originaliter ab eodem deducuntur. (3) *Ordine*, dum hic lapsus, & peccata cætera Protoplastorum, & peccata quoque posterorum ordine præcedit. (4) *Tempore*, quia primo tempore lapsus hic commissus est, priusquam ullum aliud extaret peccatum. (5) *causalitate*, quia peccata cuncta, quocunque nomine veniant, sunt Effectus hujus primitivi lapsus; & nisi Protoplasti peccassent, & peccatum in posteros propagassent, nequiquam posteri peccatorum Effectus naturaliter communicatos acceptassent. (6) *Gravitate*, quia gravissimus est hic lapsus, dum est principium omnium aliorum gravissimorum peccatorum; est fons impurus, ex quo singulæ peccatorum iniquitates promanant.

Existencia

6. Quoad *Pragmatologiam* notamus (1) *Lapsus Existentiam*, quæ nequiquam Adamum latuit, quod apparet, *tum* ex clarissima historia, quæ describitur Gen. III. *tum* ex lapsus *Essentia*, quam actualiter, & habitualiter Adamus apud se deprehendit; *tum* ex mala *Conscientia*, propter quam statim se nudum cognovit, & male sibi conscius, in fugam pedes conjecit; *tum* ex lapsus *memoria*, quæ fuit *Adamo* perpetua, cum & coram iudicio

dicio

dicio divino stare!, & maledictionis divinæ contra seductorem rigorem audiret, & inde beneficium reconciliationis, absoluti-
onis, & inde pendentis restitutionis sentiret, sicut apud nos om-
nes hæc memoria debet esse perpetua, juxta monitum Salva-
toris, *Apoc. II. 5. memor esto, unde (per lapsum) excideris, & age
penitentiam.*

7. (3) *Lapsus Essentiam*, quam potissimum ex *Causarum con-
templatione* consideravit *Adamus*, sed in hac consideratione sine
difficultate vidit, quod *negativè* lapsus hujus *Efficiens* (1) non sit
Deus, utpote qui gravissimo legis interdicto, manducationē de
Ligno Scientiæ boni, & mali, prohibuerat, adeoque neutiquam
hujus Lapsus Autor esse poterat, cum primis quia gravissimus
ejus *Censor*, & *Ultor* mox fiebat, suumque erga lapsum hunc o-
diū plurimis indicis contestabatur: (2) nec ipsa *natura creata*, si-
quidē hominis *Natura* valde bona, juxta clausulā Creationis, ab
ipso Deo producta fuerat, & in omnib9 suis potentiis, & Energiis
ab Optimo Numine pendebat. Bonum non est causa mali;
Rectum non est causa curvi, vel obliqui: Perfectum non est
causa corrupti, vel imperfecti. [3] Nec ipse *Paradisus*, optimis
arboribus confitus, & fructibus pulcherrimis plenus, utpote
qui pariter à Deo suam originem habebat, *Gen. II. 8.* & ad bonum
solummodo tendebat. [4] Nec *arbor Scientiæ boni, & mali*, si-
quidē hæc propter obedientiam, non inobedientiam, propter
religionem, non transgressionem, propter Dei venerationem,
non legis divinæ violationem, &c. producta fuit.

8. *Positivè* causa lapsus, vel *prima* dicitur, vel *orta*. *Prima*
geminæ conditionis est, altera *minus principalis*, altera *principalis*.
Hæc ipse *Diabolus*, vel *Serpens antiquus*, omnium *Hominum sedu-
ctor*, *Apoc. XII. 8.* quod constat, tum ex *principalis historica introdu-
ctione*, cum nullius *principalis* alius lapsus historia faciat men-
tionem, quam ipsius *Serpentis*, *Gen. III. 1.* tum ex *principalis no-
tatione*, quia notatur hic *Serpēs præ cunctis aliis, & quidē à Deo creatis
animalibus*, eique summa *calliditas* appropriatur; tum ex *prin-
cipalis inventione*, dum lapsus non habet alium *principalem in-*

Essentia.

Efficiens
negativè
Non Deus.Nec Na-
tura.Positivè
Prima
Causa.

ventorem, quam ipsum Cacodæmonem, qui tanquam *Principalis Autor*, & *Inventor* hic producitur; tum ex *principalis allocutione*, quia neutiquā Eva, sed potius serpens alloquū inftar principalis suscipiebat; tum ex *principali seductione*, quia tentator & Orator hic malitiosus sua calliditate miseram mulierculam circumveniebat, eamque fraudulenter in Lapsū detrudebat; tum ex *principali directione*, quia mox Evam lapsam, & peccato corruptam unicè regebat, & ad hocipsum astute dirigebat, ut Marito manducationis communionem verbis amicis persvaderet, ac eum in lapsus communitatem, ex intentione pessima principis hujus Auctoris, secum traheret.

9. Illa verò rursus *gemina*, vid. altera *mediata*, altera *immediata*. *Mediata* dicitur in textu Cacodæmonis *astutia*, seu *versutia*, dum versutissimus Diabolus est Spiritus, & vere *μυριότροπος*, qui mille novit artes, atque vias, quibus incautos homines decipere, vel in partes suas trahere possit, & si hac non succedit via, mox tentat alia. *Altera* dicitur *mendacium*, seu *Verbum falsitatis*, & mendacii, quod ore serpentino protulit, ac per illud Evam decepit, sicut misera fatetur, v. 13. *Serpens decepit me*.

Orta Causa.

10. *Orta Causa* dicitur *Homo*, qui pravæ suggestiones excepit, & *duplici* ratione consideratur, vel ut *Principium Quod*, vel ut *Principium Quo*. Prius est totus *Homo*, quem Moses, ratione lapsus, per omnium predicamentorum classes, plenissime describit, sicut in Theologia Biblica, Tract. Anthropol. p. 296. notavimus, quod Moses *Hominem* describat, (1) ratione *Quidditatis*, vel *Substantiæ*, non equidem absolutæ, quatenus à Deo creatus, sed relatæ, quatenus à Deo seductus, vel abductus, & per Diabolum deceptus, v. 15. (2) Ratione *Quantitatis*, sic uterque lapsus est, & maritus, & mulier. (3) Ratione *Qualitatis*, sic imprudenter quoad primam, impotenter quoad secundam: impudenter quoad tertiam, informiter quoad quartam speciem qualitatis Homines lapsi sunt. [4] Ratione *Relationis*, sic, quoad ordinem, primum lapsa mulier, postea maritus, v. 6. (5) Ratione *Actionis*, dum causaliter lapsi sunt. (6) Ratione *Pasſionis*, quia per

spoli-

spoliationē Imaginis divinæ maxima sunt passi propter lapsum, dum omnia bona prorsus amiserunt, & omnia mala receperunt. (7) Ratione *Quando*, sic post seductionem Serpentis, Homines facti sunt Autores lapsus. (8) Ratione *Ubi*, dum in Paradiso, Horto Dei pulcherrimo, in ipso Dei Sanctuario, vel Templo, penes arborem Scientiæ boni, & mali, miserrimum lapsum admiserunt. (9) Ratione *Situs*, quæ ratione primum fuerunt stantes apud Satanam, postea fugientes à conspectu Dei, demum misere comparentes coram Deo, Deique iudicio. [10] Ratione *Habitatus*, sic fuerunt nudi, quia per apertionē oculorū ignominiosam nuditatem suam, maxime probrosam, viderunt, Diaboli larvam, & corruptam naturam indutam, apud se deprehenderunt, folia ficus consuerunt, & cinctoria, vel perizomata suæ nuditati stulto consilio, quoad potuerunt, applicare voluerunt. Hæc, & alia plurima longe planius, longeque plenius, *Adamus*, quam omnibus posteris id contigit, de causâ lapsus cognoscere potuit.

Principium Quo

II. *Posterius*, quoad *Principium Quo*, latissime patet, siquidem Homo peccavit (1) quoad *animam*, quæ principium πρῶτον omnium actionum. (2) quoad *Corpus*, quod principium δεύτερον Humanarū actionum; (3) quoad *animæ facultates*, tum quoad *Intellectum*, qui per Satanæ calliditatem, & mendacii plausibilitatem, velociter est corruptus, ad lapsum inclinatus, & in consensum detractus; tum quoad *Voluntatem*, quæ pravum sensum, & consensum ad se delatum, apprehendit, & per inclinationem pravam in lapsus appetitum descendit; tum quoad *Libertatem*, quæ corruptæ consensu mentis, & depravatæ cupiditati Voluntatis libertate, vel potius *licentia* sua subscripsit malum bono, corruptum perfectum, larvam Diabolicam Imagini divinæ, lapsum stationi perfectæ, prætulit; tum quoad *Affectum*, quem superiores facultates itidem in partes suas traxerunt, & ad motus erga lapsum malos direxerunt; tum quoad *cupiditatem*, quæ per affectū malū producta, non amplius bona permansit, sed mala potius evasit, & omnibus pravis concupiscentiis originē dedit. (4) quoad *corporis partes*, sic nulla pars Humani corporis

Rr 3

à pra-

à pravæ causalitatis sodalitis mansit immunis, (a) *Pedes* ad Serpentem seductorem incautè properarunt. (b) *Oculi* non tantum pravum consiliarium conspexerunt, sed etiam lascivientibus radiis Visum in fructum prohibitum conjecerunt. (c) *Aures* ad audiendum mendacium, & novum consilium, atque superbiam, vel divinitatis assequendi medium, patentibus valvis exceperunt. (d) *Cerebrum*, mentis sedes, ad novum hoc, & inauditum consilium pravum excipiendum, & menti imprimendum, promptum, paratumque fuit. [e] *Cor* amplexibus suis pessimum hoc inventum avide suscepit, intimè fovit, & in succum, & sanguinem miserè convertit. (f) *Os* imprudenter in colloquium eum Serpente descendit, pro veritate mendacium comprehendit, & organa locutionis per illud corrumpit. (g) *Manus* ad motum, tactum, attactum, raptum, & illicitum ad manducationis tractum paratissimæ fuerunt. [h] *Manducationis organa* suum etiam ad illicitum esum pessimum officium, vel maleficium contulerunt, & manducationem damnabilem perfecerunt. (i) *Viscera* cum *Gula*, *Ventriculus* cum *Intestinis*, & alia cuncta, quæ per creationem interna fuerunt, ad lapsum conspirarunt, (k) & sic ad *Offensionem Creatoris*, & *Violationem Legis* exitiosam, cuncta, quæ sunt *Hominis*, pessimè conjurarunt, sequæ *Diabolo* seductori, ratione damnabilis causalitatis, malitiosè subordinarunt.

Materia
Lapsus
Ex qua.

12. Nec *Adam* *materialem* lapsus *causam* ignoravit, tum quoad *Materiam ex qua*, dū eam variis respectibus in Textu propositam videre potuit, quod totus lapsus compositus sit (a) *ratione statuum*, per *status integritatis abiectionem*, & per *status Corruptionis receptionem*, sicut has quasi partes, & in *Eva* sua, & in semetipso notare potuit. (β) *Ratione Partium*, quod lapsus totalis constituerit, tum ex *Animæ lapsu*, sicut & *omnium facultatum ejus*, tum ex *lapsu Corporis*, & *omnium membrorum ipsius*, quæ monstruosæ particulae totum horrendum monstrum, quod lapsus est, materialiter constituerunt. [γ] *Ratione Preceptorum*, quod *Lapsus* conflatus fuerit ex transgressione divinae legis, tam quoad dile-

dile-

dilectionem Dei, ratione præcepti *principalis*, quam quoad *dilectionem Creature*, cumprimis Proximi, vel etiam sui ipsius, ratione præcepti *minus principalis*. (δ) Ratione *formalium actuum*, quia monstrosus hic lapsus, monstrosa præ se tulit ingredientia *Materialia*, nim. partim *privationē bonorū*, cumprimis imaginis divinæ, partim *positionem malorum*, imprimis imaginis Adamicæ, Gen. V. 3. vel Diabolicæ. (ε) Ratione *Subiectivarum*, vel *humanarum partium*, sic constabat lapsus ex lapsu partium omnium, prout antea vidimus, &c. Vid. *Theol. Bibl. d. l.*

In Qua.

13. Tum quoad *Materiam in qua*, quæ dicitur *Subiectum*, quod consideratur *dupliciter*, vel ut *Quod*, sic ratione *denominationis*, quoad *Quidditatem*, est totus Homo; quoad *Quantitatem* est *omnis Homo*, quoad *utrumque sexum*, nimirū & Adam, & Eva cum omnibus posteris: ratione *inhæſionis* est totus Homo, dum nihil ab inhærentia tanti mali dicitur in eodem immune. *Subiectum ut Quo* dicuntur omnes *Facultates*, & partes *Hominis*.

Circa
Quam.

14. Tum *Materiam circa quam*, quæ dicitur aliàs *Objectum*, & hoc est vel *Personale*, vel *Reale*; Prius versatur circa læſionem Dei, proximi, & ipsius Subjecti, sicut speculum evidentissimum in lapsu Protoplastorum occurrit, dum Protoplasti suo lapsu gravissimè læſerunt, tum Deum, quoad transgressionem divinæ voluntatis, & legis, tum proximum, quoad corruptionis, & ipsius mortis propagationem in omnes posteros; tum semetipsos, quoad bonorum destructionem, & malorum acquisitionem; posterius æquale patet è contrario, cum *Objecto legis positivo*, quod innumerabilia specialia complectitur *Objecta*, quæ recensere præſentis non est instituti.

Forma.

15. Optime quoque Theologus Adamus perspexit *Formam Lapsus*, eamque tum *Generalem*, consistentem in *ἀνομία*, vel etiam *ἀννομία*; & *Specialem*, quæ sistit præcepti paradisiaci violationem *fructus vetiti*, hujus contra voluntatem Domini *spoliationē*, & *internam totius naturæ*, simulque *facultatum omnium*, & *partium corruptionem*. Si quis *Formam* etiam in *ἀνομία* totali considerare, vel

vel

vel etiam loco *Formæ*, totum *Processum*, quoad *Lapsu* à *Mose* descriptum, collocare vellet, à vero non aberraret.

Finis.

16. Deniq; Theologus *Adamus*, *Causam Finalem Lapsus* etiam perspectam habuit, quæ cum aliis peccatis propriè loquendo, non datur, eventualiter tamen ex Textu facile, quoad *Eventus* malos, notatur, quales sunt (1) *Sui cognitio*, cum *Protoplastis* statim ex lapsu cognoverint, se pulcherrima creatoris imagine spoliatos, & ab omni bonitate denudatos, ac ad omnem pravitatem peratissimos esse. (2) *Vanitatis loco Veritatis posuio*, dum vana mente *consilia* cogitant, vana per voluntatem *proposita* desiderant; vana sibi *media* tegendæ nuditatis applicant, nimirum in *foliis ficus*; vana *remedia*, propter vitæ liberationem sibi parant, dum ipsum *DEum*, ejusque præsentiam, & justitiam *fugere* conantur, fugaque sibi *felicem exitu* pollicentur.

Lapsus Posterorum.

17. Varia quidem de *Proprietatibus Lapsus*, & perniciosis *Operationibus*, ex *Adamica Theologia* colligere, & adducere possemus, sed illa modo transeant, de *Lapsu Posterorum* tribus tantummodo verbis nonnulla subjicimus, quod videlicet nec iste fuerit incognitus Adamo, sicut facile deducitur: tum ex identitate Creationis, quia *Posterii* cum *Protoplastis* sunt *Creatura DEi*, & eadem à Creatore fata bona, à Creatoris hoste, fata mala sunt consecuti, tum ex identitate corruptionis; tum ex *Identitate relationis*; tum ex *Identitate communicationis*, &c. Sic etiam ex malo serpentis semine, *Gen. III. 15.* (per quod non tantum reliqui *Cacodæmones*, in societatem apostasias à Principali, vel *Antiquo Serpente* rapti, sed etiam homines mali, vel in pravis consiliis, & factis focii, verè Diabolo subordinati, juxta multos Interpretes intelliguntur, cum primis, quia neutiquam Scriptura dissentit, sed malos homines modò *Diaboli semen*, modò *filios Diaboli*, &c. nuncupat) sicut & ex *primogeniti*, vid. *Caini conditione*, cap. IV. 5. 8. seq. tum ex *Sethi*, secundum *Imaginem Adami corruptam propagatione*, c. V. 3. tum ex totius *Humani Generis depravatione*, c. VI. 1. & seqq.

DISPUT. THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ.
DE PECCATO ORIGINIS
ET ACTUALI.

CAP. XII.

D. xxxvii
Resp.
Bertra-
mo Tjar-
des,
West-
phalo.

Varias in *Adami Theologia* dari *Peccatorum Divisiones*, jam superius annotavimus; inter eas autem postrema non est vulgaris, in *Peccatum Originis*, & *Actuale*, distributio, de qua conjunctim non pauca notare possemus, si plenum aliquod Systema conscribere modo vellemus. Nunc potius ad specialem utriusque peccati considerationem, juxta Theologiam laudatam, progredimur.

2. De *Peccato*, quod vulgò dicitur *Originis*, notant alias & *Peccatum*
Onomatologiam, & *Pragmatologiam*. *Adamus* Theologus potius *Originis*.
de *Rebus*, quàm *Vocibus*, sollicitus fuit, adeoque neque Nos hîc o-
perosiores, quoad *Onomatologiam*, erimus. Hoc tamen sal-
va veritate pronunciare possemus, quod *Nomina varia* præsentis
peccati Theologus, *Adamus*, ex Textu deducere potuerit; imò
quod jure vocetur [I] *Peccatum Originis*, dum illud (a) statim
in *Protoplastis* cœpit: (b) In ipsius naturæ totali corruptione cō-
sistit. (c) Cū origine peccatoris à nativitate *prima* statim incipit.
(d) Ceu radix, & origo peccatorum omnium, in *Subjecto* quolibet
existit. [e] omnis generis actualia peccata de fecunda radice, per
omnem *Hominis* vitam mittit. (f) *Habitu* peccandi per-
petuum exprimit. (g) *Omnia* peccata causaliter efficit, &c.
(II) *Peccatum Natura*, dum est partim à natura corrupta, quia *Peccatum*
parentes generant, per naturam corruptam, filios peccatores; *Natura*.
partim in natura corrupta, dum penitissimè, firmissimeque na-
turæ peccatoris inhæret, ita quidem, ut nunquam ab eadem in
hac vita mortali separari possit, cujus rei testis est *Paulus*, *Rom.*
VII. 24. partim secundum naturam, cum nihil magis, nihil pro-
pius naturæ corruptæ conveniat, quàm *Peccatum Originis*, ut-

pote quod carnalia sapit, quoad mentem, cupit, quoad voluntatem; eligit, quoad libertatem, concupiscit, quoad cupiditatem, efficit, quoad corruptam activitatem, &c. partim propter naturam corruptam, dum in hoc Originis peccato, natura corrupta continuatur, sustentatur, conservatur, gubernatur, & ad omnia mala destinatur, ac in omnibus malis operatur. (III) *Peccatum Propagationis*, dum corrupta natura perfectam non potest, sed corruptam tantummodo solet propagare naturam. (IV) *Peccatum carnalis generationis*, quia dicitur Adam filios, & filias suas genuisse, non ad Imaginem DEI, sed ad imaginem suam modo presentem, verèq; corruptam, *Joh. V. 3.* qua de causa vere dicimur caro de carne, *Gen. III. 6.* & naturâ filii iræ, *Eph. II. 3.* (V) *Natura corruptio*, quam non tantum in omnibus, tam internis, quam externis, *Adamus* deprehendebat, sed etiam manibus quasi palpabat, &c.

Essentia. 3. Nec ignoravit *Adamus*, juxta suam Theologiam, *Originalis Peccati veram Essentiam*, quam planè satis ex *ipsis causis* observare poterat. Nam *Efficiens Causa* non erat ipse *Deus*, utpote qui bonorum tantum, non autem peccatorum est Autor; nec *Homo primus*, quatenus ad Imaginem DEI, per optimum Creatorem erat productus, aut quatenus in *Paradiso*, juxta Dei voluntatem, & legem, est conversatus, & in *Paradiso*, juxta naturæ ductum operatus, *Gen. II. 15.* & seqq. nec quatenus ex divino consilio, per conjugium, ad certum vinculum matrimoniale ligatus erat, v. 22. ad quod peccator *Adam* post Lapsum, suam transgressionem referre videbatur, c. III. 12. dum ipsi Deo dicit: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.*

Affirmative 4. Sed *Affirmative* dicitur *Efficiens Originalis Peccati*, vel remota, *Diabolus*; tum, quia *Pater mendacii*, *Joh. IX. 44.* dum corrupta natura, per originis peccatum, est mendax natura, quæ primævam veritatem, & integritatem à Deo, per creationem communicatam, non servavit: *Diabolus* igitur mendax naturæ corruptæ, vel mendacis Autor est; tum quia *Diabolus* καὶ ἔο-
χῆν

Remota
Diabolus.

χλν malus, ὁ πονηρός, Matt. XIII. 19. & 38. Eph. VI. 16. & omnium malorum Origo, vel Principium; Peccatum autem Originis est malum; tum, quia creatos Homines ad imaginem divinam, spoliavit hac imaginis perfectiōe, Gen. I. 26. & seqq. jam imagine DEi sublata, necessariō ponitur Imago Diaboli, s. corruptio naturæ, s. Peccatum Originis; tum, quia Diabolus est sator omnium zizaniorum, Matt. XIII. 39. omni verò jure Peccatum Originis ad zizania refertur; tum, quia Peccatum Originis est nidus, vel pulvinar Satanæ, dum illud in Homine sibi paravit, ut in eo non tantum habitare, sed etiam regnare possit; tum, quia Peccatum Originis est Mater omnium Peccatorum actualium, peccata actualia verò sunt opera Diaboli, quia, qui facit peccatum, ex Diabolo dicitur esse, quoniam ab initio Diabolus peccavit, 1. Job. III.

5. Proxima dicitur Homo, non tam naturalis, quam preternaturalis, vel carnalis, qui Vetus Adam aliàs appellatur, siquidem Homo vocatur Originalis Peccati Causa, non quatenus creatus, sic enim DEi manet Effectus; non quatenus à DEo conservatus, nec quatenus à DEo gubernatus, dum utroque respectu dicitur adhuc Objectum DEi, cum in DEo simus, vivamus, & moveamur, Act. XVII. 27. nec quatenus naturaliter est generatus, dum generatio divinæ benedictionis donum, Gen. I. 26. nec quatenus spiritaliter renatus, quia, quicquid ex Spiritu natum est, Spiritus est, Job. III. 6. nec quatenus est fidelis, quia fides est victoria contra peccatum omne, consequenter etiam contra peccatum Originis, 1. Job. V. 4. nec quatenus est celestis, quia caro & sanguis Regnum DEi non possunt possidere, neque corruptio, qualis est naturæ, vel Originalis Peccati, cælum possidebit, 1. Cor. XV. 50. sed quatenus est carnalis, hoc est, secundum carnalem Statum consideratus, sic enim verè fuit in Adamo talis naturæ corruptio, vereque fuit ab eodem propagata, dum filios, & filias, non secundum Imaginem DEi perfectam, sed secundum Imaginem corruptam genuit, Gen. V. 3. & sic verè dicit Christus, quisquid ex carne natum est, caro est, Job. III. 6.

Proxima.

Principiū
Quod.

6. Hic carnalis Homo, juxta Theologiam Adamicam, consideratur, vel ut Principium Quod, vel ut Principium Quo. Quoad Principium Quod, totus Homo vocatur Originalis Peccati Causa, non equidem in solitaria, sed in sociā causalitate consideratus, quia nec solus Adam, nec Eva sola carnales, & originali peccato coinquinatos Homines genuit, & in Humano Genere corruptam naturam propagavit; sed potius uterq; per generationem, ad propagationem hujus Originalis Peccati, vel naturæ corruptæ, certo causalitatis modo, concurrat, tum quia qualis causa, talis effectus; jam Adam, & Eva, post lapsum corruptæ fuerunt naturæ; sic igitur in posteros non perfectā, & integram, quā nō habuerunt amplius, sed imperfectam, & corruptam naturam propagarunt.

Principiū
Quo.

7. Velut Principium Quo dicitur esse carnale, vel corruptum semen; quod equidem aliās per se vere naturale, juxta divinam Creationem existisset, sed per Lapsū Protoplastorum eidem etiam corruptionis venenum est illatum, unde nomen seminis itidem de Protoplastorum liberis adhibetur, quemadmodum Eva dicit, c. IV. 25. postquam Serbus esset natus; posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. Ut etiam, per naturale semen, Homo naturalis propagatur ex ordinatione divina: sic etiam ex corrupto semine corruptus, vel Originali peccato prorsus infectus Homo concipitur, & nascitur, secundum illud κακὸς λόγος κακὸν ὄον, mali corvi, malum ovum.

Materia
Ex qua.

8. Causa materialis suas hic iterum admittit Differentias, tum Ex qua, tum In qua, tum circa quam: Ex qua materia, non inconvenienter dicitur ex perfectionis, vel Imaginis divinæ privatione, & corruptionis, vel Imaginis Adamicæ, seu Diabolicæ positione constare, ut sic totum Peccatum Originis, sit Monstrum Privationis Positivum; licet aliās respectus partiales etiam materialem Statum inferre videantur, cum in Originali Peccato detur animæ, detur corporis corruptio; Sic etiam ratione facultatum, datur corruptio mentis, corruptio voluntatis, corruptio libertatis, corruptio affectuum, appetituum, motuum, & actuum interiorum; ratione Corporis

poris detur corruptio cordis, corruptio renum, & aliorum viscerum, corruptio pedum, manuum, oculorum, aurium, narium, lingvæ, vel aliorum Organorum loquendi, qua ratione non incongruè per omnes illas *partiales corruptiones*, totum monstrum corruptionis materialiter quasi componitur.

Materia

in qua.

9. *Materia in qua*, vel *Subiectum*, dicitur vel *Logicum*, vel *Physicum*; illud est *Prædicationis*, vel *Denominationis*, & dicitur *Omnis Homo*, vid. secundum naturam propagatus, quia, juxta *Confessionem Augustanam*, omnes *Homines* post *Lapsum Adæ*, secundum naturam propagati, nascuntur cum peccato, h. e. sine metu D^ei, siue fiducia erga Deum, & cum concupiscentia, Artic. II. Hoc autem vocatur *inhabitionis*, & dicitur *geminum*, aliud *Subiectum* ut quod, h. e. totus *Homo*, quia totus *Adæ*, *Eva* quoque tota, omnes etiam posterii, secundum naturam corruptæ totalitatem considerati, totale *Subiectum* sunt *Originalis Peccati*, siquidè, juxta *Paulum*, per unum *Hominem*, peccatum (tum etiam, cum primis *Originis*) in mundum intravit, & per peccatum mors, & sic mors in omnes pertransiit, dum omnes in eo peccaverunt, Rom. V. 12. aliud *Subiectum Quo*, vel *Partiale*, quod rursus latissimè patet, tum ratione partium essentialium, quia tam *Anima*, quam *Corpus*, subjective *Peccatum Originis* possidèt; tum ratione partium integranrium, dum omnes *Homines* sunt infecti, quod ex inductione luculenter apparet; tum ratione cunctarum facultatum, dum omnes *Homines* facultates, post lapsum, ita corruptæ sunt, ut malum originale totas occuparit, ad bonum ineptas, & ad omne malum paratissimas effecerit; tum ratione cunctorum affectuum, motuum, actuum, &c. qui, proh dolor! per *Adami lapsum*, *Originalis peccati* perpetuum domicilium facti sunt.

Materia

circa quã.

10. *Materia circa quam*, vel *Objectum* dicitur aliàs, tum *personale*, tum *reale*; prius, rursus dicitur *omnis Homo*, per naturam corruptam genitus, dum *Originale malum* *Homines* omnes corrumpit, tum, quoad corruptum ortum, dum ex *Origine prima* corruptionis *Vitium*, per semen corruptum attrahunt, & vere

cor.

corruptum Objectum sunt; tum, quoad omnem Sexum, quia cuncti mortales, quoad utrumque sexum, corruptionis Subiectum esse dicuntur, ita quidem, ut omnes masculi sint Adami corrupti filii, cunctæ pariter foemellæ, sint Evæ corruptæ filia, quæ ratione semper Originale se Peccatum movet, & in utriusque sexus Homines Objectivæ, suas Operationes instituit; *Posterius* iterum valde late patet, cum omnia, quæ sunt divinæ legis, originalis Peccati vitiosas Operationes experiri necessum habeant: quam late patet legalis *Evangelii*, quoad *Objecta realia*, tam late patet originalis *avocula*, quæ naturaliter, & habitualiter circa cuncta legis Objecta versatur.

Forma.

II. *Forma Peccati Originalis*, in *Adami Theologia*, itidem non deficit: *proprie* quidem loquendo, nec datur, nec dari potest, cum sit *Ens Privativum*, vel potius *monstruosum*, ex privatione boni, & positione mali conflatum, cui neutiquam forma proprie dicta conveniens est, interim, qualis originalis peccati dicitur *Essentia*, talis ei conceditur *Forma*, *monstruosa* videlicet, aut *Privativo-Positiva*, consistens in *Imaginis divine totali*, quoad perfectiones, *absentia*, & in *imaginis Adamica*, vel *Diabolica*, quoad imperfectiones, & corruptiones natives, *presentia*, utpote quæ dat *esse*, dat *distingui*, dat *operari*. Nam *Peccatum Originis* per hanc nativam corruptionem, suum consequitur *esse*, simulque *distinguitur* à peccatis *actualibus*, utpote quæ sunt *activa*, non autem *nativa*; eademque dat *operari*, cum ex *originali*, tanquam ex radice maligna, cuncta protrudantur *actualia peccata*, quæ totam Hominis vitam contaminant. Et *Adamus* facile *malum istud naturæ internum* cognovit, partim ex *radicali confusione*, quæ in omnibus affectibus, & motibus internis deprehendit; partim ex *naturali pudore*, quia totam naturam ab intra pudore repletam esse sensit; partim ex *totali nuditate*, quæ statim, tam ab intra, quam ab extra in ejus corpore comparebat, partim ex *aliis circumstantiis*, cum primis ex *perpetuis, internis, pravis affectibus, pravis concupiscentiis, pravis motibus, & interioribus actibus*, qualia corruptæ naturæ fontes aperiebant, & arguebant.

II. De-

12. Denique nec O.P. *Finis Adamo* fuit incognitus, qui tamen *Finis* per se nullus est, cum omnis genuinus *Finis* per se bonus sit; interim per accidens, & *Eventualiter*, *Pater Adam Fines* quosdam apud se reperiēbat; *partim*, quoad *actum*, quia corrupta natura per Originis Peccatum, nihil nisi *peccatum actuale* producebat, quo *Finis* respectum induēbat; *partim*, quoad *Statum*, quia *Statum*, *tum culpa*, *tum poena*, per totam vitam suam cernebat, & quoad illum *malus*, quoad hunc *miser*, ex necessitate quadam esse debebat, nec aliud esse poterat.

13. Accedunt etiam *Propria*, quæ pariter, quoad *Peccatum Propria* Originis, *Adamo* fuerunt perspecta, siquidem hoc peccatum erat (a) *inopinatum*, dum *Ad* præter omnem opinionem in hoc peccatum inciderat, & morbum hunc naturalem contraxerat. (b) *Subitaneum*, quia subito naturam totam invaserat, & occupaverat. (c) *Paraphysicum*, dum præter naturam Vitium hoc Naturæ per corruptionem admiserat. (d) *Catholicum*, quia se per totum Hominem, & omnem posteritatem diffudebat. (e) *Infitum*, quia peccatum immanens erat, nec ab Homine carnali separare poterat, hinc (f) *Perpetuum*, quia nullo medio veram Medicinam admittebat, (g) *Continuum*, dum motibus continuis se variis indiciis exerebat. (h) *Energeticum*, quia nunquam à vitiosis motibus quiescebat. (i) *Perniciosum*, quia prorsus inutilem Hominem ad bonum reddebat. (k) *Exitiosum*, quia tum *externum*, tum *internum*, tum *eternum Exitium*, per naturam suam post se trahebat, & homini conferabat.

14. Alterum *Membrum* *Distinctionis* est *Peccatum actuale*, quod *Adamo* pariter fuit notissimum, sicut patet, tum ex *actualem Eve* peccato, dum contra *DEi Legem* ex vetito fructu comederat; tum ex *actualem communicationis Statu*, quia prævaricatrix *Eva*, peccatum actuale sibi non retinuit, sed *Adamo* communicare studuit; tum ex *actualem Adam facto*, dum ipso facto post *Evam*, etiam *Adamus* actuale peccatum commisit.

15. Ut autem multis in *Adami Theologia*, de *Natura*, vel *Causis*

Causis actualis peccati, solliciti sumus hic, adeo necessarium minime esse videtur, cū non obscurius suo modo possint huc omnia referri, quæ superius de *peccato in Genere*, sicut & de *Peccato Originis*, monita fuerunt. Hoc unicū saltem adducimus, quod omnibus respectibus causalibus, Adami lapsus, peccatum *Actuale* fuerit, tum *Efficienter*, quia promanavit ab *Adami Actu*, qui produxit peccaminosum, & damnabilem lapsum; tum *Materialiter*, quia Lapsus constabat ex variis *actibus partialibus*, scilicet ex *actuali accessu*, dum Eva peccatricem Adam accedebat, & societatem Peccati non fugiebat; ex *actuali aspectu*, dum vetitum fructum in ejus manibus videbat, & oculos suos non avertebat; ex *actuali auditu*, quia patienter, sed imprudenter, malas Evæ persuasiones auribus excipiebat; tum ex *Actuali conceptu*, quia mente transgressionem Evæ concipiebat; tum ex *actuali consensu*, quia præcox consensum Evæ persuasionibus adjiciebat; tum ex *actuali voluntatis*, & *cupiditatis appetitu*, quia suis affectibus indulgebat, & cupiditate prava, fructum vetitum actualiter expetebat; ex *actuali manuum motu*, quia sicut prius, ad Serpentis seductionem, Eva suas manus ad fructum vetitum moverat; sic etiam, ad favorabilem Conjugis persuasionem, Adam ad illicitum fructum manus suas extendebat; ex *actuali prohibiti fructus rapto*, quia fructum inviolabilem ex DEi mandato, secundum illecebras uxoris, ipse non minus ex Evæ manibus, sicut hæc ex arbore privilegiata, per detestabile sacrilegiū, actualiter, invito Domino, fructum rapiebat; ex *actuali fructus interdicti tam usu, quam esu*, dum adversus severum Legislatoris interdictum fructum hunc comedebat, &c. Præterea lapsus *Subjektivè* revera Protoplastis *actualiter* in hæsit, & circa legis violationem, & divinæ voluntatis aversionem, actualiter occupatus fuit; *Formaliter* in *Actu* tam interno, quam externo malitioso, ratione formali consistebat, & *finaliter* ad varios *actus*, vel *effectus vitiosos*, tendebat.

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE DISTINCTIONE PECCATORUM IN
MORTALIA ET VENIALIA.

CAP. XIII.

Accedimus nunc ad *Distinctionem* tritissimam, ac notissimam, in *Peccatum Mortale* vid. & *Veniale*, quæ non est *Generis in Species*, cum *Peccatum Actuale*, & *Veniale* specie non differant. (2) Nec *Speciei in Individua*, cum sapissime *mortale peccatum*, & *veniale*, numero convenient, & individualiter non differant. [3] Neque *Totius in Partes*, cum nec *mortale*, nec *veniale*, dicat aliquam peccati partem, sed potius *utrumque* *Peccatum*, ipsum *Totum* infert; *Totum* *Peccatum* est *mortale*, *totum* *peccatum* est *veniale*, consequentibus potissimum distinguuntur. (4) Nec *Universalis in Particularia*, sicut communiter *Universale*, per varia *particularia* distinguitur; ita v. quoad *Essentiam* dividitur, &c. sed potius *Unius Subjecti*, in *varia Accidentia*, vel etiam in *varios respectus*, quia *mortale peccatum* sequitur *reatus*, sed *veniale* sequitur *reatus sublatio*.

2. Quod autem *Adamus*, in *Theologia sua*, *Distinctionem* *Adamus* *hanc Peccati*, quoad *Mortale*, & *Veniale* cognoverit, illud facile *hanc co-* probatur, tum ex *utriusque Principiis* diversis; nam *peccatum*, *gnovit*, quia *mortale*, pendebat ex *Diaboli malitia*, sed quatenus fiebat *Veniale*, solū id accedebat ex *Dēi Gratia*; tum ex *diversis fundamentis*, quia *peccatum mortale*, quale revera *Lapsus* erat, procedebat ex *apostasia*, vel *inobedientia* *Hominis*; sed quatenus evadebat *Veniale*, illud tantum ex *Messie* veniebat *merito*; tum ex *diversis Mediis*, quia *mortale peccatum* pendebat ex *Legis transgressione*, sed quod erat *veniale*, nascebatur ex *Evangelii promissione*; tum ex *diversis Organis*, quia *mortale peccatum* existerat per *maliciosum cordis*, *oris*, & *operis factum*, sed *peccatum veniale* suum ortum habebat ex *vera fide*, adeoque *prius* est *operis*, *posterior* est *fidei*. cum

It

Disp.

xxxvii

Joh. Go-

dofredo

Warden-

burg.

Gedan.

Distinctio

in Morta-

le, & Ve-

niale.

ex propriis Attributis, quia *mortale*, cum reatu conjunctum erat, Rom. III. sed in *veniali* per fidem in Messiam, reatus omnis desinebat; peccatum *mortale* proprium erat Adamo, sed ut *veniale*, dicebatur alienum, *mortale* dicebatur ratione justitiæ, *veniale*, ratione Gratia; *mortale*, propter consequens mortis, *veniale* propter consequens vitæ; *mortale*, quoad principium internum, *veniale* propter principium externum; *mortale*, propter commissionem, *veniale*, propter remissionem; *mortale*, proprium erat effectum, sed *veniale*, gratuitum donum, &c.

Natura.

3. *Natura* vero peccati *mortalis* facile constat, ex *natura* peccati *Generalis*, cum omne peccatum, quia tale, sua *natura* sit *mortale*, adeoque sic omne peccatum, sive delictum, vere *mortale* per suum proprium esse nuncupatur.

Efficiens.

Diabolus.

4. *Adamus* autem de Peccato *mortali* cognovit (I) *Causam*, & quidem (I) *Causam Efficientem primariam*, quæ geminæ conditionis, partim *remota*, *Diabolus*, qui factus est *mortalis* peccati causa, partim quoad peccaminosum, vereque mortiferum inventum, dum juxta rationem Apostasias suæ, primariam mundi creaturam, illustrissimis à Creatore dotibus condecoratam, ad similem Apostasian commovere callide constituit; partim quoad peccaminosum consilium, dum astutiam omnem adhibuit ad mortalitatem Hominibus inferendam, & loco vitæ conferendam; partim, quoad peccaminosum decretum, quia firmo proposito tale consilium in executionem dare decrevit, ut immortalis Homo fieret *mortalis*; partim, ex peccaminoso medio, quod est mendacium, mortis producendæ motivum; sicut enim veritas, & vita, sunt in Deo conjuncta, sic etiam mendacium, seu falsitas, & mors, indissolubili nexu coherent; partim, quoad peccaminosum eloquium, quo medicinam mortis falso promittebat, sed mortis Existentiam, & *νοῦς*, Hominibus obtrudendam intendebat, & attendebat; partim quoad peccaminosum *Symbolum*, quod est tum pudor mortiferus, tum metus Dei servilis, & morti proximus, tum fuga totalis à Deo, vera vita, quæ non potest mortem secum non habere, &c. hæc omnia Sym-
bola

bola Serpens in Hominem miserum coniciebat, eumque, propter legem violatam, in mortem detrudebat.

5. Partim *Proxima*, quæ dicitur ipsemet *Homo*, qui, per lapsum, mortale peccatum commiserat, tum corde, quoniam venenum serpentis mortiferum corde susceperat, & actu fovebat, siquidem Cor origo peccatorum actualium perhibetur, ex testimonio Christi, *Matt. XV. 19. ex corde exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemie; hæc sunt, quæ coinquinant Hominem*; tum in ore, quia, juxta Paulum, *Rom. III. 12. Sepulchrum patens erat guttur eorum, linguis sile dolose agebant* (contra DEum, & DEI legem, propriamque suam felicitatem) *venenum aspidum* (antiqui Serpentis) *sub labiis eorum, os maledictione, & amaritudine plenum erat*; tum in opere, cum ipsomet Opere Deo contraveniebant, Legem ejus contemnebant, ab eodem sua transgressione recedebant se totos, & omnem suam posteritatem in mortem detrudebant, & sic gravissimum peccatum mortale committebant, ac innumerabilibus futuris peccatis mortalibus, latissimas portas aperiebant.

6. *Materia peccati mortalis*, propriè loquendo, quidem nulla, sed analogicè non difficulter omnes admittit differentias. Sic peccatum mortale primorum parentum constabat; tum ex illicito mortali aspectu, quia non amplius fructum vetitum visu naturali, seu juxta naturam ordinato, sed præternaturali, & inordinato, perperam aspiciebant; tum ex illicito mortali auditu, dum mendacium Serpentis, pronis, & patentibus auribus ad mortem suam excipiebant; tum ex illicito, verèq; mortali mentis conceptu; tum ex illicito, mortaliq; voluntatis consensu; tum ex illicito prave cupiditatis appetitu; tum ex illicito, verèq; mortali vetiti fructus actu, & raptu; tum ex illicito prohibiti fructus esu, &c.

7. *Materia in qua*, vel *Subiectum* itidem satis clarè patet, tum quoad *Subiectum Denominationis*, quod est omnis *Homo*, dum *Adam*, & semet ipsum, & *Evam* suam, tanquam *Subiectum peccati mortalis*, conspiciebat, & inde cunctos *Posteror*, de *Subiecti* ratione participaturos faciliè colligebat: tum quoad *Subiectum inhesionis*, tam ratione

tione r̄ Quod, qva ratione se totum, ut subiectum peccati mortalis. *Adā* exhibebat, atq; totam *Evam*, peccato mortali corruptā, coram oculis suis videbat; quā ratione r̄ Quo, sic nihil apud se, nihil apud *Evam* à peccati mortalis inhæſione deprehendebat, sed cum *Apostolo*, *Rom. VII. 24.* conqueri neceſſum habebat: *O me miserum, quis me liberabit à corpore mortis huius?*

Circa
quam.

8. *Materia circa quam*, vel *Objectum Peccati mortalis*, tum qvoad *Objectum Personale*, tum qvoad *Reale*, manibus *Adam* miserrimis palpabat, adeoque neutiqvam id ignorabat. Nam *Objectum Offensionis* erat *Jehova Elobim*, quem graviter offenderat, tanqvam summum *Legislatores*, & optimum *Benefactores*, atqve maximum, & intimum, atqve semper præsentissimum *Observatores*, quem jam jam in horto deambulantes audiebat, & tanqvam justum *Judicem*, & severum *vindicem*, meticulosus timebat, atqve pedibus suis in fugam se conjiciebat. *Objectum Occupationis* erat tota *natura*, cum omnibus animæ facultatibus, cum omnibus corporis partibus, cum omnibus operationibus, qvia mortale peccatum, efficaciz tantæ fuit, ut hæc omnia suo veneno penetraret, imaginem divinam extirparet, larvam Diabolicam applicaret, & plenariam corruptionem his omnibus communicaret. *Reale* pariter *Objectum* latissimè patebat, & cuncta legis *Objecta* vitiabat, rectitudine debita, qvoad illa, miserum *Hominem* spoliabat, & monstrosam illegalitatem in omnibus suppeditabat.

Forma.

9. *Forma Peccati Mortalis Adamum* minime latebat, sed eam tum in fieri, tum in esse, tum in operari, notari poterat. Tò fieri, peccati mortalis, ex toto *Serpentis* mortifero processu, comparabat, qui per consensum prius fœminæ, postea maris, monstrum hoc abominabile peccati mortalis formæ produxerat, & utrumqve *Hominem*, mortaliter peccantem, effecerat. Sic r̄o esse peccati mortalis jam caput erigebat, & monstrosam suam naturam, atqve *Formam*, unicuique offerebat, qvòd videlicet *Homo peccator*, ab imagine dei, legisq; debita observatione, vel

tyva

Involuta, prorsus esset alienus, & turpissima Diaboli larva, vel similitudine, ac *dyopla* detestabili, plenus, atque sic vere peccati mortalis possessor, miser servus, & mortis jamjam inferendæ candidatus. Tò *Operari* peccati mortalis, tum *intus*, tum *extus* negotiosum erat, dum Hominibus ambobus oculos aperiebat, ignominiosam nuditatem prodebat, nihil nisi ruborem, & pudorem, timorem, & tremorem, pavorem, & horrorem pariebat, simul etiam *Odium* erga DEum, & alios malos Affectus gignebat, ac omne malum intra hominem congerebat. Nec *externa* tuta relinqvebat, dum Homo, tam DEum Creatorem, quam omnem ejus creaturam, vehementer metuebat, & ab omnibus atque singulis, nihil nisi *mortem* sibi promittebat; imo prorsus *omne bonum* abjiciebat, quia DEum *bonorum* omnium & *Autorem*, & *dorem*, fugiebat.

10. *Finis Mortalis Peccati* latet in ipso Nomine, nihilque nisi *Finis*. *Mortem* præ se ferre videtur. Nam *Peccatum mortale*, juxta summi Legislatoris Decretum, *Gen. II. 17.* post se *finaliter* trahit (1) *Mortem internam*, & vitæ spiritualis jacturam, dum peccatum in se nihil aliud est, quam turpis à Deo, qui solus vera vita dicitur, Apostasia, quæ ratione Dei spiritualis amissio, vere nihil aliud est, quam vitæ spiritualis amissio. (2) *Mortem externam*, dum peccator potentia Regno, per Creatoris offensionem, totaliter excidit, & Diaboli Regnum incidit, atque jugum mortis ab eodem suscepit. (3) *Mortem æternam*, quia peccator Adam jus Mundi totaliter amisit, dum Mundi Dominum gravissimè læsit, & amplius pro mundi cive, vel incola, haberi non potuit, sicut & omnes creaturas in fuga sua máximo cum horrore timuit, ac ejectus Mundo, mortem infernalem, vel æternam subire, maxima cum desperatione, necessum habuit.

11. Nunc sequitur *Peccatum Veniale*, quod itidem ex *Adami Theologia*, neutiqvam exulat, siquidem *Adamus veniale peccatum*, ejusque veram *Existentiā* cognovit, (1) ex oblata Patri gratia, vel Misericordia, sine qua semper, vel in fuga, vel in pœna mansisset, neutiqvam ad Dei conspectum rediisset, neque coram DEo

T t 3

stare

Peccati
Venialis
Existentiā

stare potuisset. (2) *Ex promisso Christi merito*, quod est verum *Sacrificium*, omne peccatum expians, plenamque satisfactionem iustitiæ divinæ, tanquam λύτρον, offerens, & omnem peccatorum, ipsiusque lapsus veniam promerens. (3) *Ex Spiritus dei, vel lucis præsentia*, qui Sp. est gratiæ, Zach. XII. 10. eā cōferens & omnem remissionem peccatorum in vera justificatione promovens. (4) *Ex prædicato Protævangeli*, siquidem Evangelium est Remissionis peccatorum nuncium, & veniæ gratuitæ præconium, Luc. XXIV. 47. (5) *Ex Statu restituto*, sicut enim per lapsum Adamus hærebat in statu destituto, sic per lapsus veniam transibat in statum restitutū, atque filius Dei fiebat, qui propter immensam Patris misericordiam, veniam, & remissionem peccatorum non poterat propter Mesiam, veniam non expectare, dum per fidem confitebatur peccata, suscipiebatque preciosum Seminis mulieris sanguinem Redemptorium, quæ ratione Spiritus Sanctus verè per illuminationem docuit Adamum, quod sanguis Jesu Christi, vel Seminis mulieris emundet ab omni peccato, 1. Job. I. 7. & si confiteamur peccata, quod fecerat Adamus coram Deo, fidelis sit, & justus, ut remittat pœnitentibus peccata, & emundet eos ab omni iniquitate, v. 9.

Natura.

12. Neque ignoravit Adamus Peccati Venialis Naturam, licet vere sit αἰδηρόζυλον, & in Adjecto Contradictio, nim. esse Peccatum, quod est mortiferum, & esse veniale, quod est vivificum, & saluiferum. Ubi tamen observandum, quod Esse peccati nullatenus ad DEum, sed ad Diabolum sit referendum, sed Esse Veniæ, vel rē venialis, nequaquam ad alium, quam ad DEum referri possit, unde breviter de Causis hujus Venialis Status, ex Adamæ Theologia nonnulla notabimus.

Efficiens

Impulsiva

13. *Efficiens Causa*, vel est *primaria*, vel *secundaria*. *Primaria veniæ*, vel *Remissionis Causa*, tergemine conditionis est, dum Adam cognovit (a) *Causam Impulsivam*, nimirum *Paternam Dei Misericordiam*, siquidē Jehovah Elohim, instar Patris clementis, in Paradiso sua provida cura deambulat, Protoplastos errantes ad se, verbis ben-

beni-

benignis vocat, ex lege, propter Lapsus agnitionem, veramque contritionem, severius examinat, & maledicto serpente, propter fraudulentam, & truculentam seductionem, miseros Protoplastos peccatores in *Gratiam* postliminio cooptat, atque gravissimum crimen commissum *miseri cordis* propter Messia fiducialem intuitum, condonat. *Misericordia* proinde *Paterna*, *gratuita* remissionis impulsiva causa.

13. (b) *Causam meritoriam*, quia, cum ob peccatum commissum, infinita justitia causa, peccatores, nec essent, nec esse possent in gratia, satisfactio plenaria maximè videbatur necessaria; sed frater fratrem, creatura creaturam redimere, vel infinita justitia divina pro peccatis satisfacere non poterat, siquidem frater redimendo non redimet quengquam, nec dabit Deo placationem, aut pretium redemptionis animae, sed omittet illud in aeternum, Ps. XLIX 8. ideo *Mediator* Filius, nostras vicarias partes suscepit, & contritione sua, vel morte salutifera, pro nobis meritorie satisfecit, Gen. III. 15.

Meritoria

14. (c) *Causam operativam*, quæ dicitur ipse *Jehova Elohim*, & *Operativa* quidem partim *Elohim Pater*, qui propter misericordiae viscera commota, satisfactione suscepta, fidelissimus est remissionis Auctor: partim *Elohim Filius*, qui propter satisfactionem præstitam in assumpta nostra natura, noster *Eloheus* factus est, & nobis omnem justiciam remissionis acquisivit, ac intime pariter Adamo, tum remissionem peccatorum, tum imputationem suæ justitiæ, contulit; partim *Elohim Spiritus*, qui tanquam Spiritus dei, vel lucis, noctem peccaminosarum tenebrarum dispulit, & diem gratiæ, vel Veniæ peccatoribus attulit, imò tanquam Spiritus Gratiae, veniam omnem per verbum contulit.

15. *Secundaria Causa* communiter est vel *Instrumentalis*, vel *Ministerialis*; *Instrumentalis* non unius generis dicitur, alia respectu Dei, alia respectu Hominis. Respectu Dei medium *δορυ*, erat *Evangelii Verbum*, quod omnem maledictionem Hominis in Serpentem transferebat, plenam indulgentiam lapsus Protoplastis ob Messiam conferebat, & poenitentes in fide Messiana, de

Secundaria

ria.

Instru-

mentalis.

de

de venia, vel remissione peccatorum certissimos reddebat, atque Verbum mortis, in Verbū vitæ convertibat. v. 20. *Respectu hominis, medium ληρωδῆς*, est vera fides, quæ quidem verbō tenus non allegatur, sed quoad rem ipsam indefinenter à Protoplastis usurpatur, siquidē omnia Verba Dei Protoplasti fide plena susceperūt, nec ullum dubium, de mysteriis summis, ipsi Deo revelanti moverunt, sed fide simplici cuncta crediderunt, & Messiam, peccatorumque veniam, sibi firmiter applicuerunt.

Ministerialis.

16. Nec Ministerialis prorsus negligitur causa, cum Adamus fuerit *primus Evangelii*, vel *Evangelice vitæ Præco*, sicut apparet ex v. 20. ubi primam *vite salutis professionem* instituit, Jam ubi *vita*, ibi peccatorum *Venia*: quamdiu peccatum hæret in Homine, tamdiu mortis, non vitæ Candidatus, primum autem per solam peccatorum veniam, vitæ promissionem, & exhibitionem, consequitur. Sic professio vitæ, professio peccatorum veniæ.

*Materia
Ex qua.
In qua.
Circa
quam.*

17. *Causa Materialis* nullas hic respuit Differentias, nam quoad *Materiam Ex qua*, Peccatum *Veniale* totum in Adamo constabat ex *Peccato culpabili*, & ex *Venia laudabili*. Quoad *Materiam in qua*, veniale peccatum erat, non in *Peccatoribus*, sed in *Pœnitentibus* Protoplastis. *Materia circa quam* versatur *Venia*, quoad *Objectum Personale* dicitur *Adam pœnitens*; quoad *Reale*, *Adami Lapsus*, circa cujus remissionem tum *Gratia Dei* versabatur.

Forma.

18. *Forma Venialis Peccati* consistit in vera *Pœnitentia*, quam Adamo, cum Eva, nullatenus denegare possumus, cum totus capitis tertii contextus, à v. 8. usque ad finem, nobis Protoplastes, tanquam verè pœnitentes exhibeat.

Finis.

19. *Finis* denique *Peccati Venialis*, Adamo fuit notissimus, nim. *Vita Peccatoris*, & *Hominis mortalis*, quam Adam, ut Doctor Ecclesiæ suæ, vel primus Theologus, clarissimis verbis, professus est, & quidem respectus habebatur, tum ad *vitam naturalem*, quia mater omnium viventium Eva dicitur; tum potissimum ad *vitam spiritualem*, quæ per peccatum amittitur, per *veniam*, vel *remissionem* peccatorum immediate restituitur, & tandem ad *vitam Gloriam*, quæ post vitam spiritualem, pœnitentibus in cælo promittitur, & post mortem conceditur, v. 19.

(343) 80
DISPUT. THEOL. POSITIVO-ADAMICÆ.
DE PECCATORUM VARIIS DIVISI-
ONIBUS.

CAPUT XIV.

HAtenus egimus de Peccato primo, Lapsu Protoplasto-
rum, & Non primo, quod ex lapsu promanat, sive penes
Protoplastos, sive penes alios homines inveniatur: de
Peccato Originali, & Actuali: sicut etiam de Peccato Mortali, & Ve-
niali; sed longe plures dantur Peccatorum Divisiones.

2. Nos in Annotat. ad Compend. Hutt. Loc. lxx. q. 3. Divisiones Varias
viginti cum una, produximus (1) Ratione Subiecti, dicitur aliud
Angelorum, aliud Hominum. (2) Ratione productionis, aliud Orig-
inale vocatur, aliud Actuale. (3) Ratione Eventus, vel Qualitatis,
juxta B. Hutter. in LL. Maj. p. 310. aliud est Mortale, aliud Veniale.
(4) Quoad actum designationis, aliud dicitur commissionis, aliud
omissionis. (5) Secundum modum durationis, aliud dicitur transi-
ens, aliud permanens. (6) Secundum statum obligationis, aliud di-
citur regnans, aliud non-regnans, vel, quod idem est, Dominans,
& serviens. (7) Quoad Statum Subiectorum, aliud dicitur Renato-
rum, aliud Non-renatorum. (8) Secundum reatus conducionem, a-
liud dicitur remissibile, aliud irremissibile. (9) Ratione operandi
modi, aliud contra conscientiam, aliud contra Scientiam. (10) Ra-
tione Obiecti personalis, aliud dicitur contra Deum, aliud contra
creaturam. (11) Ratione Obiecti divini, vocatur aliud in Filium ho-
minis, aliud in Spiritum Sanctum. (12) Ratione Creaturarum, a-
liud dicitur contra rationales, aliud contra irracionales creatu-
ras fieri, quia multis etiam modis, creaturis irrationalibus abu-
tendo, peccare solemus. (13) Ratione Creaturarum rationalium,
aliud committitur contra bonos Angelos, vitæ nostræ custodes,
aliud contra homines. (14) Respectu hominum, aliud committi-
tur contra nosmetipsos, aliud contra proximum, & quidem contra
superiores, equals, & inferiores, aut aliis modis. (15) Ratione Ob-
iecti realis, aliud committitur contra legem divinam, ejusque vel

Uu

Tabu

Disp.
xxxviii
Resp.
Johanne
Böhm,
Corona
Transyl-
vano.

Tabulam *primam*, vel *secundam*, circa hoc, vel illud *præceptum*, circa hanc, l. illam *Præceptorum virtutē*, &c. aliud contra *legem humanam*, in lege divina fundatam. Quo referri potest etiam *Distinctio*, quod aliud committatur *extra corpus*, aliud *in corpus proprium*, 1. Cor. VI. [18] *Ratione Voluntatis*, dicitur aliud *voluntarium*, aliud *involuntarium*. (17) *Ratione attributionis*, vocatur aliud *habituale*, aliud *actuale*. (18) *Ratione Qualitatis*, dicitur aliud *ignorantia*, aliud *scientia*, quod scienter committitur. (19) Aliud *infirmittatis*, aliud *malitia*. [20] *Ratione graduum*, aliud *leve*, aliud *grave*. (21) *Ratione Veritatis*, aliud *verum*, aliud *fictum*, &c.

Omissio-
nis.

3. In *Adami Theologia*, pleræque *Divisiones* Peccatorum, locum invenire dicuntur, sicut hoc distinctè de peccato primo, vel non primo, seu orto; de peccato Originali, & Actuali, Mortali, & Veniali, jam vidimus: nunc etiam alias divisiones ex textu sacro primitivo notabimus. Nam conspicitur in eo (a) *Peccatum* tum *omissionis*, tum *commissionis*; *Peccatum omissionis* varium in *Protoplastis* cernimus: nam mittebant gravissimo peccato divinæ voluntatis observationem, divinæ legis conservationem, amorem Dei, timorem Dei, honorem Dei, fiduciam erga Deum, & in universum alias virtutes, tum secundum primam, tum quoad alteram tabulam, & alia prorsus innumera peccata omissionis occurrebant, quæ notari possent: neq; minus *peccatorum commissionis* cumulus in *Protoplastis* observari potest, dum omnia *Decalogi præcepta* violarunt, & vitia quælibet horum præceptorum fundamentaliter commiserunt, & in mundum originaliter introduxerunt. Lapsus enim *Protoplastorum* est abyssus omnium peccatorum.

Commis-
sionis.

Transiens.

Perma-
uens.

4. (b) *Divisio* pariter, qua *Peccatum* in *transiens*, & *permanens* dispescitur, in historia lapsus invenitur. Nam ipse lapsus *Protoplastorum*, quatenus in manducatione vetiti fructus contra legem Dei consistebat, peccatum *transiens* erat: hoc momentaneum erat, quod delectabat, sed perpetuum, quod in conscientia, vel in tota vita cruciabat: Brevis erat dulcis serpentis cantilena, sed longissimū corruptionis, & condemnationis *Epi-*

pho;

phonema; brevis voluptas, longa sed infelicitas. Hinc permanens erat peccatum habituale, vel originale, quod in conceptione naturæ pessima consistebat: brevis erat imaginis divinæ transitus, sed longus, vel maxime durabilis imaginis Diabolicæ status, vel habitus, &c.

5. (c) *Divisio* peccati, quæ distribuitur in *regnans*, & non *regnans*, juxta Paulinam declarationem, *Rom. VI.* non equidem juxta cap. III. in Protoplastis reperitur, utpote qui vere poenitentes, verè credentes, & in omnibus obedientes extiterunt: multa proinde peccata suis in corruptelis, & infirmitatibus viderunt, dominium autem nullum iis concesserunt, sed per fidem peccata sua vicerunt, dum fides, quæ dicitur alias victoria, I. Joh. V. 4. talem etiam primis fidelibus victoriam attulit: sed regnantia peccata neutiqum in Adami vita, vel historia prorsus ignota fuerunt, quia talia regnantia peccata, maximo cum cordolio, proh dolor! in suo primogenito Caino, tum ante fratricidium, tum intra fratricidium, tum post fratricidium, deprehenderunt.

6. (d) *Quoad Statum Subjectorum*, dicitur peccatum aliud *Renatorum*, aliud *Irregeneratorum*: utrumq; genus Protoplastis fuit conspicuum. Nam & ipsi Protoplasti manserunt in statu regenerationis, una cum *Setho*, *Enos*, & aliis fidelibus posteris; & in his renatis Subjectis, tum peccatum originale, tum peccatum ignorantia, tum peccatum involuntarium, tum peccatum infirmitatis, tum peccata venialia, cum aliis deplorarunt: sed in *Caino*, sicut & in ejus posteritate, cum omnes in viam Cain abierint, *Jud. v. 11.* multiplicia peccata hominum irregeneratorum, & induratorum, tolerare necessum habuerunt, quæ postea successu temporis, locum etiam in Filiis Dei, vel posteris Patriarcharum, ex peccaminoso cum filiabus hominum consortio, I. conjugio, satis amplum invenerunt, *Gen VI. i. seqq.*

7. (e) *Distinctio*, qua peccatum aliud *Remissibile* dicitur, aliud *irremissibile* pariter Protoplastis non fuit ignorata: Nullum equidem peccatum sua natura, I. esse, vel dici posse, veniale cognoverunt, tum quia remissio peccatorum non est intrinseca, sed

sed extrinseca, non humanæ voluntatis, aut activitatis, sed divinæ gratiæ, vel benignitatis, non inhærens, sed imputatum, quia peccatum omne dicitur *ἀνομία*, divinæque legi contraria, quæ ratione post se trahit iram, non gratiam Dei; vindictam, non veniam; supplicium, non beneficium, &c. Interim bene noverrant, pœnitentibus peccatoribus, propter Messiam, sive Mulieris Semen promissum, contingere peccatorum remissionem, & omne peccatum, hoc respectu, dici posse remissibile, quod didicerunt, *ἢ* per Exemplum suum, quia lapsus erat gravissimum peccatum, & camarina, vel etiam confluxus peccatorum omnium, & tamen hujus lapsus remissionem consecuti sunt; *ἢ* per exemplum Abelis, qui coram Deo propter Messiam per sacrificium in fide, vel secundum fidem, humiliter oblatum, gratiam remissionis acceperat; *tum* per exemplum Sethi, Enos, & aliorum pœnitentium peccatorum, c. IV. 26. Sed Caini peccatum primum propter hypocrisin, mox propter peccatorum mortalium perseverantiam; denique propter desperationis culpam, & *ἀνομιὰ καὶ κρίσις*, v. 14. irremissibile fiebat, quia disertis verbis dicebat: *Major est iniquitas mea, quam ut mihi remittatur.*

Contra

*Scientiam
& Consci-
entiam.*

(8-) (f) Sic etiam quando peccatum distinguitur in peccatum contra Scientiam, & in peccata contra Conscientiam. Sic apud se Protoplasti viderunt plurima peccata contra Scientiam, dum cum Paulo confiteri necessum habebant, ex Rom. VII. 14. Scio, quia Lex spiritualis, Ego carnalis sum, venundatus sub peccato: quod enim operor malum, non approbo, non enim quod scio, seu volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio, & v. 18. Scio, quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum; Nam velle adjacet mihi, sed perficere bonum non invenio, &c. Protoplasti v. neutiquam, quoad fieri poterat, contra conscientiam peccare volebant, dum per totum caput III. coram Deo manebant, in conspectu Dei suas meditationes, & operationes instituebant, dum in Mulieris Semen, vel Messiam firmiter, & perseveranter credebant, & sic, quod de Enocho quoque dicitur, c. V. 22. coram Deo constantiter ambulabāt: sed in Caino vera peccata contra Consc., calidis-

lidis-

lidissimis lacrymis deplorabant, & in posteris ejus copiosissimis nihil aliud observabant.

9. (g) Qvoad *Objectum personale*, non ignorabant sua peccata *contra Deum* commissa, qvia per turpissimam apostasiam à Deo defecerunt, divinam veritatem in dubium vocaverunt, divinam justitiam, sanctitatem, perfectionem, & alia Deitatis axiomata pedibus conculcaverunt, & in omnibus infidelitatis, & ingratitude notam contraxerunt; nec ignorabāt sua peccata *contra bonos Angelos*, qvos, tanquam vitæ socios, tanquam sanctæ conversationis sodales, tanquam vitæ paradisiacæ commites, tanquam divinæ gratiæ, gloriæque perpetuos admiratores, & celebratores, pessime deseruerant. & lapsu gravissimo removerant, ac offenderant: *contra semetipsos*, dum imaginem divinam abjecerant, imaginem Satanicam attraxerant, naturam suam integram corruperant, mortem omnem, corporalem videl. spiritualem, & infernalem, loco vitæ, perperam elegerant, atq; nunc peccatū in totum mundum, i. omnē posteritatem derivare, & mortis pœnam in omnes posteros propagare necessum habebant, adeoque sic ultimo quoq; *contra Posteror.* *Posteros* omnes, nondum existentes, nondum viventes, nondum aliquid scientes, aut agentes, graviter deliquerunt.

10. (h) *Peccatum etiam*, qvoad aliam *Divisionem*, dicitur committi, vel in *Creatorem*, vel in *creaturam*. Multipliciter in *InCreatorem.* Deum certe peccavit Adam, qui Deum, ut *Creatorem*, non honoravit, qui Deum, ut *Conservatorem*, non amavit; qui Deum, ut *Benefactorem*, gratitudine non celebravit; qui Deum, ut *Gubernatorem*, ministerio non glorificavit; qui Deum, ut *Legislatorem*, obsequio continuo non observavit, Eundem, ut *Committentorem* mortis, non curavit; qui Deum, ut *judicem*, & *censores*, non consideravit; qui Deum ut *ultorem* nullius æstimavit, &c. Multipliciter etiam peccavit in *creaturas*, in *arborem Scientiæ boni, & mali* vetitam, quam violavit; in *fructum* hujus arboris, quem contra Dei voluntatem, & gravissimum interdictum, manducavit; in *arbores Paradisi reliquas*, quarum usu malitiosissime

fiffime fe privavit; in ipfum *Paradifum*, quo fe, pofterosq; fuos in æternum fpoliavit, &c.

In Patrē. 11. (i) *Peccatum* porro diffingvitur quoad *Objectum divinum*, & quidem tum contra *Patrem*, tum contra *Filium*, tum contra *Spiritum Sanctum*: fic *Adamus* peccavit in *Elohim Dicentem*, *Patrem*; peccavit in *Elohim Facientem*, *Filium*; denique peccavit in *Elohim Videntem*, *Spiritum Sanctum*: peccavit in *Patrem Creatorem*, vel *Creationis Confummatorem*, *Gen. II. 1. 2.* peccavit in *Filium Oratorem*, feu *Verbum*, aut *Benedictionis Collatorem*, in *Elohim*, & *Spiritum Sanctam*, *Sanctificatorem*, v. 3.

Angelos. 12. (k) *Peccatum* etiam ratione *Creaturarum* committitur in *Angelos*, *Homines*, & alias *Dei Creaturas*. *Adam* peccavit in *Angelos bonos*, quia bonorum *Angelorū* mal. præfentiā, benevolentiam, custodiam, & alia fanctorum *Spirituum* ministeria prorfus repudiavit, & serpentis, vel aliorum *Angelorum* focietati fe turpiter affociavit: peccavit in *feipsum*, & omnes alios *homines*, dum imaginem divinam amisit, & larvam *Diabolorum* attraxit; integram naturam perdidit, corruptam admisit; peccavit in *reliquas creaturas*, dum earum dominium abiecit, & ipfarum iram, offenfionem, & oppugnationem, in fe traxit.

Homines. 13. [l] *Peccatum*, ratione *Hominum*, vel *creaturarum rationalium*, eft generis varii, vereque dicitur innumerabile: fic *Adam* in *feipsum* peccavit, dum legem divinam transgreffus, omnem *miferiam*, & *pœnam* ingreffus, & è *Paradiſo*, tum ad *mundum*, tum ad *infernum*, quoad peccati meritum digreffus, naturamq; fuam optimā, totali corruptione, violenter aggreffus eft: peccavit in *omnes homines*, & fuos quidem *Posteros*; quos in *culpam*, vel *pœnam*, in *malitiam*, & *miferiam*, in *mortem corporalem*, *ſpiritualem*, & *infernalem*, detrufit.

in poſte-ros. 14. (m) *Peccatum* aliud dicitur contra *legem divinam*, ratione *Tabule primæ*, & *ſecundæ*: porro quoque ratione *primi*, *ſecundi*, *terti*, *quarti*, *quinti*, *ſexti*, *ſeptimi*, *oſtavi*, *noni*, & *decimi* præcepti: fic *Adam* utramque *tabulam*, & utriusque *tabule ſingula præce-*

præcepta, præceptorumque singulorum *virtutes* quamplurimas gravissimo suo lapsu violavit.

15. (n) *Peccatum* aliud dicitur *voluntarium*, aliud *involuntarium*. *Adam* utriusque generis peccatum apud se vidit: *externum* lapsum *scienter*, & *volenter* commisit, & hac ratione *voluntarium peccatum* admisit: sed *involuntaria* plurima suis facultatibus internis, & membris externis immisit, inderuborem, & pudorem, præter suam voluntatem apud se vidit, & turpissimam nuditatem in corpore suo cognovit.

16. (o) *Peccatum* quoque vel est *liberum*, quod ex libera voluntate suscipitur, & *non liberum*, & *necessarium*, quod præter liberam electionem perficitur: sic *Adam* libere contra Dei legem, & interdictum, fructum arboris vetitæ comedit: & *non libere*, vel *necessario*, suæ naturæ corruptionem concepit.

17. (p) *Peccatum* est vel *internum*, vel *externum*. *Adam* certè deprehendebat & *intra se*, & *extra se* peccatum: *externum* peccatum in manducatione vetiti fructus perpetrabat: sed *intra se* varia peccata, tum in *mente*, tum in *voluntate*, tum in *appetitu*, per concupiscentiam pravam, observabat.

18. (q) *Peccatum* etiam aliud dicitur *ignorantia*, aliud *scientia*: illud ignoranter, hoc scienter committimus. *Adam* sciens contra Dei legem peccabat, & de fructu prohibito manducabat: sed innumera quoque peccata penes se, quæ sua scientia non penetrabat, sed ex *ignorantia*, contra divinam intentionem, & præceptionem, neque recusabat, neque recusare poterat, verum tanquam peccator lubens patrabat.

19. (r) *Peccatum* aliud dicitur *infirmittatis*, aliud *malitiæ*: noster Pater *Adam*, ex *malitiæ* Dei legem repudiabat; sed postea conversus, etiam in Dei præsentia, gratia, pædagogia, energia, &c. quoad carnis vetustatem, *infirmittatis* apud se peccata notabat: prohi dolor! etiam peccata malitiæ penes *Cainum*, sed *infirmittatis* delicta, penes *Abelem* fidelem observabat.

20. (s)

Habituale
Actuale.

20. (s) *Peccatum* alias quoque dicitur *habituale*, vel tantum *actuale*: Sic *Adam* primum *actuale* peccatum, in manducatione fructus interdicti committebat, & semel tantum id faciebat: sed ex hoc peccatum *habituale*, vel *originale* procedebat, dum habitualiter totam simul naturam corrumperebat. Sic in *Abele* quædam *actualia* peccata deprehendebat, sed in *Caino* peccatorum habitum cernebat.

Nativum.
Ingenitum.

21. (t) *Peccatum* aliud dicitur *nativum*, vel *ingenitum*, quod ab ipsa nativitate peccatoribus semper inhaeret; vel *activum*, quod homo peccator actu malis actionibus vitæ committit: sic *Adam* cognoscebat peccatum *nativum*, quia *Sethum* non ad integram imaginem Dei, i. secundum naturam integram, sed secundum imaginem suam, i. naturam corruptam, generabat, c. V. 3. sed & ipse cum *Eva* sua, per omnem vitam peccata faciebat, & in liberis suis ejusmodi peccata *activa* deprehendebat.

Gravia.
Levia.

22. (u) *Distinctio* *Peccatorum* in peccata *gravia*, & *levia* pariter *Adamo* non fuit incognita: Nam tum apud se, tum apud *Evan* conjugem, tum apud *fideles Posteris* peccata *levia* cernebat; sed *gravissima* pariter peccata, tum in *hypocrisi Caini*, tum in ejus *iracundia*, tum in ipsius *impenitentia*, tum in *fratricidio*, tum in ejus *desperatione* &c. deprehendere necessum habebat, & in *Cainitarum* pessimis moribus illa pariter & videbat, & audiebat.

Solitarium.
Socium.

23. (x) *Peccatum* quoque distinguitur in *solitarium*, & *socium*: *Cain* certe *solitarium* peccatum in *fratricidio* perpetrabat, quia simile peccatum antea non erat auditum, nec alius de *fratricidio* participabat; sed ipse lapsus erit peccatum *socium*, & communicatum, atque communicabile; sicut etiam *Cain* *pessimos* suos mores in *posteris* propagabat.

Personale.

24. (y) *Peccatum* aliud est *personale*, quod aliquis ratione suæ personæ committit, sicut lapsus *actualis* *personale* *Protoplastorum* peccatum erat: dum ipsi soli vivebant in *paradiso*, ipsi soli de vitato fructu comedere poterant; sed peccatum *naturale* fuit tota naturæ corruptio, quam *Adam* in *liberos* universo: & singulos suos propagavit.

Naturale.

Angelorum.
Humanum.

25. (z) *Peccatum* ratione sub *ectis* dicitur vel *Angelorum*, vel *Humanum*; & hanc *Adamus* divisionem optime cognoscebat, per *Serpentis* mendacium, nim. & *homicidium* illud cognoscebat, & *humanum* quoque peccata: *perfecta* semper habebat, &c.

DISPUT. THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ.
DE LIBERO ARBITRIO, seu VIRIBUS
PECCATORIS HOMINIS IN CON-
VERSIONE.

CAP. XIV.

Diss.

XXXIII

Resp.

Matthia

Stenlofio.

Holfato.

Homo primus Peccator, ratione naturæ totius, & omnium virium *Partitio*
pesime corruptus, & ad omne bonum prorsus ineptus,
multominus ad veram sui conversionem, seu restitutionem,
proportionatus erat, nec id ipsum Adamus, in Theologia sua, post
Lapsum ignorabat. Nos igitur modo, quoad hanc Doctrinam,
Theologum Adamum contemplabimur, ejusque vires ad omne bo-
num, cum primis reversionis ad Deum, ineptas meditabimur.

2. Ut autem ordine procedamus, Impotentiam illam consi-
derabimus, (1) ratione totius Hominis. (2) Ratione potissimum fa-
cultatum, quas modo tamen cum homine toto jungemus.

3. Quod attinet Hominem totum, plenariam ad bonum inepti- *Totus Ho-*
tudinem, & ad malum promptitudinem, cernimus; partim in Ada- *mo ineptus*
mo; partim in Eva; partim in Caino; partim in toto Genere Humano.
Nam his respectibus Theologus, Adamus, Hominem ad sui resti-
tutionem non modo difficile, sed etiam impossibileprehendit.

4. Sic igitur Adamus se totum corruptum, & ad conversionem *Adam*
prorsus nullum deprehendit, (a) Ex ipsa transgressione, quæ consistit
in aversa; ubi verò datur aversa, ibi pariter datur avertia; ubi non
est observatio legis, ibi datur violatio divinæ voluntatis. Ubi re-
peritur violatio divinæ voluntatis, ibi læditur divina Justitia;
ubi læditur divina justitia, vel offenditur ipse Deus, ibi datur re-
sistentia Dei, & omnis Religionis abjectio. (b) Ex Imaginis Divi-
nae privatione, quia, post commissum peccatum, Adam statim I-
maginis divinæ defectum apud se deprehendebat; Imago verò
divina hucusque principium omnis boni, vel etiam appropin-
quationis, ad Deum fuerat: sublato verò Principio, tolluntur
Principiata, quæ ratione Pater Adam ad Deum non accedere,
sed potius recedere volebat. (c) Ex Imaginis corruptæ positione, quæ

bonum omne tantum aufert, & malum omne confert, adeoque nullam ad Deum accessionem admittit. (d) *Ex Oculorum apertione*, quia post lapsum statim Adamus se corruptum videbat, & male sibi conscius, post factum sapiebat, & per malam conscientiam turbatus, mente cognoscebat, se graviter peccasse; & in facultatibus animæ, corporisque partibus, monstruosam corruptionem deprehendebat: nam quamdiu; persuasus ab Eva, circa veriti fructus manducationem occupabatur, cæcus erat, nec mentis, nec corporis oculis peccati gravitatem cernebat, sed statim post commissum peccatum, tum Lex divina, tum mala conscientia, tum bonorum amissorum memoria, tum malorum admissorum præsentia, tum multiplex miseria, tum ipsa caco-dæmonis *ταρχαπειραξία*, late satis oculo eidem aperiebant, ut nihil voluntatis, nihil facultatis, ad DEum redeundi, penes se reperiret. (e) *Ex probrosa nuditatis cognitione*, quia se, cum Eva, turpissima nuditate jam expositum videbat, & peccati deformitatem exinde cognoscebat. (f) *Ex Dei Creatoris oblivione*, quia nec Creatorem, nec creationem suam cogitabat, nec auxilium ab offenso DEo sperabat. (g) *Ex inepti consilii, protegenda turpitudine sue nuditatis, electione*, quia consilio prorsus inepto folia ficus assumebat, inde perizomata necebat, ac nuditatem hanc probrosam obtegere volebat; sed stultum consilium, stultum parit factum, dum, propter hæc tegumenta, peccatum abominabile DEum latere nequit. (h) *Ex fuga susceptione*, quia nihil apud se consilii, nihil apud DEum auxilii sibi promittebat, vel promittere poterat, ideo desperationis ultimum Præsidium arripiebat, & fuga sibi consulere volebat. Sed & hoc consilium ineptum est, dum immensum DEum fugere, & ab Omnipræsenti Numine discedere velle, meræ stoliditatis est.

5. Nec Eva melioris erat conditionis, utpote, quæ tota pariter corrupta, sicut enim in prævaricatione Mariti socia, imò non tantum socia, sed etiam causa fuerat, sic etiam in corruptione consors manebat. Et hæc omnia, quæ de Marito Th. præc. prolata sunt, de Marita pariter intelligenda veniunt, dum in pari culpa, secundum justitiam, etiam par sequitur poena.

§. De-

6. Deinde quod attinet *Hominis facultates*, earum potissimas saltem allegabimus, & juxta textum, ad nostrum institutum, accommodabimus, quia ratione demonstrabimus (1) *Impotentiam intellectus*, (2) *Impotentiam voluntatis*, (3) *Impotentiam libertatis*, (4) *Impotentiam consilii*, (5) *Impotentiam decreti*, vel *electionis*, (6) *Impotentiam omnis activitatis*.

7. *Intellectum* quod attinet ad veram conversionem *Adamus* nullum prorsus advertibat, quod patet (a) *ex oculis peccaminosis, & corruptis*, dum oculi fuerunt aperti, non ad bonum, sed ad malum, utpote qui nihil boni, tum in *Microcosmo*, vel *Homine* penitus depravato, nihil etiam in *Macrocosmo*, quoad omnes Creaturas, à Creatore contra Peccatorem armatas, cernebant, adeoque nihil ad bonum conferre poterant. [2] *Ex nuditate probrosa, vel ignominiosa*, quæ nihil nisi ruborem, pudorem, turpitudinem, deformitatem, & alia mala post se trahebat, & hac ratione totum Hominem peccatorem, cum primis autem peccaminosam mentem confundeat, ut propter plenariam confusionem, nihil nisi malum cogitare, bonum omne prorsus ignorare posset. (c) *Ex intellectu tenebricoso*, quia post lapsum, omnem lucem concreatam peccator totaliter amiserat, & meras tenebras attraxerat, tum post lapsum, sumus tenebra, Eph. V. 8. & in vanitate sensus, propter intellectum tenebris obscuratum alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ est in Peccatoribus, propter cæcitatem cordis, ambulamus, Eph. IV. 18. (d) *Ex consilio corrupto*, quia Protoplasti post lapsum consuunt folia ficus, & perizomata sibi faciunt, ineptissimo consilio, cum oculi Dei perspicacissimi sint, dum nulla creatura dicitur in conspectu ejus invisibilis, omnia autem nuda, & aperta divinis oculis, Hebr. IV. 13. (e) *Ex corrupto facto*, quia perizomata facere, nihil aliud est, quam peccatū prode, sicut aliàs semetipsum *forex* prodit, quod etiam Adamo post nuditatis professionem, & exceptionem Deus ipsemet objecit: *quis indicavit tibi, quod nudus esses, nonne quo ex ligno, de quo praeceperam tibi, ne comederes, comedisti?* v. 11. (f) *Ex suscepta fuga*, nam si quicquam, vel effugii, vel consilii, vel remedii, peccatores, ratione suæ mentis, invenire potuissent, aut ad sui restitutionem

nem, in viribus suis proportionati fuissent, hac plenaria fuga non opus habuissent. (g) *Ex timore peccaminoso*, dum Adam, Peccator ipse, coram Deo iudice profitetur v. 10. *Vocem tuam, Domine, audiui in Paradiso, & timui, quia nudus eram, & abscondi me*: hic timor itidem totum peccatorem occupaverat, & mentem ejus totam valde turbaverat, ut nihil quicquam boni, quod faceret ad sui restitutionem, invenire potuerit.

*Corruptio
Volunt.*

8. Neque melius *Voluntas Peccatoris* erat comparata, sed ad omne malum revera parata, quod probatur (1) *ex malo Principio*, quia ducebatur, & dirigebatur à serpente Paradisiaco pessimo, sub cujus tyrannide nunc post lapsum erat. (2) *Ex malo motivo*, quod erat mendacium diabolicæ seductionis, & pessimæ deductionis medium, quod non poterat voluntatem ad malum non commovere. (3) *Ex malo Subjecto*, quod erat Homo peccator, qui totus totus in corruptione nunc vivebat, jam, quæ Subjectum, tale pariter Adjunctum; peccator pessimus erat Subjectum, pessimus igitur ejus erat Adjunctum, imò corrupta, vel malis omnibus repleta voluntas. (4) *Ex malo Objecto*, quia, sicut antea juxta voluntatem divinam, perfectus Homo tantum Objectum bonum respiciebat; sic etiam nunc post lapsum corruptus Homo, juxta voluntatem Diabolicam, tantummodo malum Objectum attendebat; jam ubi malum, ibi certe bonum nequiquam locum habere potest. (5) *Ex malo Statu*, quia Peccator tunc in statu meræ corruptionis hærebat; sic etiam voluntas peccatoris, in veræ, meræque corruptionis statu, solummodo malum expetebat. (6) *Ex malo actu*, quia peccatores Homines, post ingressum ad statum corruptionis, mala tantum volebant, & faciebant; dum malè folia ficus, ex consilio stulto, consuere. pejus perizomata vana sibi conficere, coram oculis DEI pessime Deum ipsum fugere studebant, quod maximæ desperationis est. Nam qui Medicum fugere, Medicinam, & omnem salutem abjicere cupit, is ad morbum nihil boni conferre novit. Deus autem hic solus his Medicus esse poterat, in hac totius generis humani Panoletria.

Corruptio

9. *Libertas* porro corrupti *Hominis* penitus erat depravata, nulla *Libertatis* liqve bono spiritali, coram DEO proportionata, sicut apparet

[a] *Ex*

(a) *Ex libera vetiti fructus contra Dei prohibitionem manducatione,* quæ succum, & sanguinem coinquinaverat, ab omni bono removerat, pessimisque malis repleverat. (b) *Ex libera divina Legi transgressione,* nam, si Protoplasti voluissent, liberè divinam Legem custodire potuissent, neque serpens ullam coactionem iis adferre, vel inferre valuisset; liberrimè proinde legem Dei violavit, liberrime sibi pariter *ἀνομιαν* appropriavit, & in hac *ἀνομία*, liberrime corruptionem hujus nobilissimæ facultatis, quæ libertas vocatur, & Deum *ἀντιθέτου* æmulatur, sibi conciliavit. (c) *Ex libera vanorum consiliorum Electione,* quia consilium inventionis propriæ, consilium cogitationis vanæ, consilium nuditatis tegendæ, consilium foliorum ficus, consilium frustraneorum perizomatium, & alia perperam, imò pessime per ipsos Protoplastos eliguntur, malæque libertatis, vel potius licentia, documenta certissima dicuntur. (d) *Ex libera Dei aversatione,* quia, dum audiunt Domini vocem, ei sua libertate neutiqvam appropinquare, aut informationem ab eodem expectare, aut remedium suæ nuditatis, & corruptionis ab eo desiderare, vel ipsius voluntati se humiliter accommodare volunt, sed potius ex corrupta libertate Vocem Dei negligunt, & rejiciunt. [e] *Ex libera timoris servilis admissione,* qui tantus fuit in Protoplastis, ut præ confusione, neque mens, neque voluntas, neque manus, neque pedes, suum ritè facerent officium, dum prorsus, vel obliiti sui, vel extra se rapti, pedem firmum nusquam figere poterant, sed in fugam se conjiciebant. (f) *Ex libera, sed stulta fugæ susceptione,* quia corrupta libertas eligebat fugam, sed infinitum non poterat fugere Jehovah. (g) *Ex libera occultatione,* dum iterum, & stulto libertatis consilio, s. proposito, se coram eo student occultare, qui πανόρατος est, & totus, totus oculus, juxta Cyrillum, Hierosol. Cat. dum ejus oculi vident omnia, *Sirac. XLIII, 8.* cum primis autem Oculi ejus super vias Hominum, & omnes eorum gressus, videt, non sunt tenebra, & non est umbra mortis, ut abscondantur ibi, qui operantur iniquitatem.

10. *Appetitus denique Protoplastorum totaliter erat corruptus, Corruptio ut nihil boni post Lapsum desideraret, omne vero malum per Appetitus.*

concupiscentiam pravam exoptaret, quod facile demonstratur:

(1) *Ex appetitu mentis*, dum intellectus corruptus, præ veris, falsa; præ veriloquiis, mendaciis; præ sanis, male sanis; præ bonis, mala; præ commodis, incommoda; præ fructuosus, noxia, &c. sapit, sibi quæ propria facit. [2] *Ex appetitu corruptæ voluntatis*, quæ per Lapsum ad mala tantum inclinabatur, movebatur, declinabatur, & accommodabatur, dum cum Paulo, Rom. VII. non bonum, sed malum volebat. (3) *Ex appetitu aurium*, dum tentationem, & seductionem serpentis Eva, & persuasiones, ac illecebras conjugis Adam, faventibus auribus expetebat, & excipiebat. (4) *Ex oculorum corruptorum appetitu*, dum Mulier vidit aspectu merè corrupto fructum illicitum, & pro bono malum aspexit, quod itidem Adam fecit. [5] *Ex appetitu corrupto manuum, faucium, & aliorum membrorum*, ad manducationem destinatum.

*Corruptio
Affectuum*

11. *Ex Affectus corrupti libertate*; naturales equidem Affectus, propter imaginis divinæ bonitatem in Homine fuerunt integri, & perfecti, nec ad malum proni, sed per venenum serpentis seductionis ita turbati, vel inclinati fuerunt, ut non amplius ad bonum, sed ad malum tantummodo se, motibus illicitis, accommodaverint; & tanta quidem nunc est affectuum depravatorum lepra, ut à tanto malo, nulla Medicina, per hanc vitam mortalem, liberari possint, sed indefinenter ad mala ferantur, & rapiantur, rectæque rationis præscripta semper transgrediantur, secundum illud Poetæ: *Video meliora, probos, deteriora se quo.*

*Corruptio
Motuum.*

12. *Ex corruptione corruptorum motuum*; nam quales affectus, tales pariter sunt actus: jam affectus Hominum peccatorum sunt mali, vel illegales, tales igitur etiam sunt Hominis sibi relicti motus, dum hi suam ex affectibus originem trahunt, & ex turbatis fontibus sic turbati rivuli, seu fluvii promanant.

*Corruptio
Actuum.*

13. Actus etiam tum interni, tum externi, neque sunt, nec esse possunt alius, quam corruptæ conditionis, unde conqueritur David, quod omnes Homines corrupti sint, & abominabiles facti suis in studiis; neque sit qui faciat bonum, dum omnes declinaverunt, simul inutiles facti sint, neque sit qui faciat bonum, nec usque ad unum, Ps. XIV. 3.

14. *Ex*

14. Ex quibus omnibus patet, quod apud *Protoplastos*, per *Lapsum*, corruptio totalis inventa sit, ita quidem, ut nulla facultas anime, nulla pars corporis, ad bonum proclivis, sed ad mala tantum facilis extiterit, qua de causa DEus ipse vidit, atque dixit, quod cor Homines tantummodo sit malum, & quod omne figmentum, vel cogitatum cordis solummodo sit malum omnibus diebus, omnibus horis, omnibus momentis, *Gen. VI. 5.* ubi neque semel dicitur, quod tota terra, i. omnes Homines in terra, corruptione pleni fuerint, v. 11. *corrupta est tota terra coram Deo, & repleta est iniquitate, vidit Deus terram esse corruptam, dum omnis caro corruperat viam suam super terram, v. 12.*

15. Si nunc à *Protoplastis* tractationis pedes promovemus, *Corruptio* & vitam primogeniti, *Caini*, conferimus, atque perpendimus, nihil nisi veram, meram, & omnimodam corruptionem, deprehendimus. Nam *Cain* corruptus erat (a) quoad divinam Doctrinam, quia Doctrinæ sinceritatem, à Parentibus traditam, cum Abele, conservare nolebat, sed adversus eam varia movebat, & tandem prorsus ab Ecclesia vera, i. ejus doctrina recedebat, & peculiarem viam, vel religionem inveniebat, receptaque doctrinæ præferebat, *Judæ v. 11.* (b) Quoad corruptam vitam, quia sinceræ pietatis studiosus non erat, sed meram hypocrisis præ se ferebat; pius videri volebat, sed in rei veritate talis non erat, & pro forma tantum, i. ex consuetudine sacrificia quædam offerebat. (c) Quoad corruptam Latrariam, quia, quoad Corpus, quidem in Ecclesiæ conventibus comparebat, externis cultibus Religionis, quos præ se ferebat, Domino de fructibus terræ sacrificium offerebat, sed intus, & in cute, nihil minus, quam verè religiosus erat. (d) Quoad corruptam Homilian, quia licet primogenitus *Protoplastorum* esset, & parentum vitam præcunctis aliis liberis, imitari debuisset, tamen eorum vestigia prorsus deseruit, & omne vitiorum genus, excusso pietatis studio, turpiter excerit; nihil quoque fraternæ dilectionis apud se habuit, sed perpetuam iram, vatianirum odium fovit, quotidianas persecutiones, adversus fratrem Abelem instituit, neque prius odium implacabile cessare potuit, donec primo fratricidio, justissimum

Aditum Abelem, se modis omnibus meliorem de medio tolleret. (c) Qvoad schismaticam, & Hæreticam consequentiam, dum & ex conspectu Dei. & ex Ecclesiæ cœtu, vagus, & profugus in terra factus, v. 14. & Patriarcha Sæctiorum, ac Hæreticorum, ex instinctu Cacodæmonis, evasit. Qvoad de Caino dictū, de Caini tamen omnibꝫ qvoad doctrinam, & vitam hujus Patriarchæ, dicendum est; qvā ratione nihil ad sui conversionem conferre, sive debuerunt, sive potuerunt, sive voluerunt.

16. Deniqꝫ qvoad *Gires Hominum naturalium*, in toto genere humano, ad resurrectionem, & veram conversionem, corruptæ, veræqꝫ nullæ sint, confirmatur haud difficultè, tum ex totius Humani Generis ante diluvium, consideratione, Gen. VI. tum ex omnibꝫ statuum externorum corruptione, quia corruptus erat, partim *Status Ecclesiasticus*, v. 3. ubi Dominus ipse dicit: Non judicabit Spiritus meus amplius in Homine, quia caro est; partim *Status Politicus*, quia Gigantes erant super terram in diebus illis, potentes à seculo, viri famosi, v. 4. qui regimen omne corrumpabant, & civilem conversationem, atqꝫ gubernationem invertebant, v. 4. partim *Status Oeconomicus*, quia varix libidines in conjugio regnabant, dum videntes filii Elohim, I Dei, filias Hominum, qvoad essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant, & in aliis omnem Oeconomiam corrumpabant, si proinde tot aberrationes in Statibus, & rebus externis locum invenerunt, multo magis in rebus spiritualibus; & internis, nihil quicquam præstare valuerunt; tum ex Dei contemplatione, vel consideratione, quia vidit Elohim, qvoad multa malitia hominum esset in terra: jam ubi malitia, ibi nulla reperitur ad bonum spirituale vel potentia, vel efficacia; tum ex universali cordis Humani conditione, dum omne figmentum cordis humani tantummodo dicitur malum, diebus omnibus, l. etiam omnibus momentis, jam ex primis cordis motibus, & inclinationibus malis, non possunt non oriri tantum actiones malæ, tum internæ, tum externæ, cum omnes actiones ejusmodi non aliunde promanent, quam à prima cordis inclinatione. Qvails Origo, talis originati conditio, si proinde, cunctæ tam inclinationes, tum motibꝫ, tum actiones, tam internæ, quam externæ tantummodo malæ sunt, firmiter inde colligitur, qvoad Homo naturalis suis propriis viribus, nihil in spiritualibus sentire, l. præstare qveat; tum ex totius terræ corruptione, v. 11. terra verò significat h. l. terrestres, & naturales Homines, adeoque sic propter naturam corruptam, universalis malorum operatio demonstratur; tum ex plenaria iniquitatis repletione, quia tota terra dicitur iniquitate repleta, v. 11. 12. tum ex totale Viscerum detorsione, v. 12. dum omnis caro corruerat viam suam super terram, jam in homine carnali dantur *Via corruptæ mentis*, & corruptæ voluntatis, & libertatis, dantur viæ corruptorū affectuum, appetituum, & malorum motuum; dantur viæ corruptæ cordis, & aliorum Viscerum, in omnibus suis operationibus: dantur viæ corruptæ pariter externorum sensuum, dū corruptæ sunt viæ, tum oculorum, tum aurium, tum Organorum gustus, olfactus, & tactus, deniqꝫ dantur viæ membrorum externorum, manuum, pedum, & aliorum, ut sic verè dicatur, qvoad omnis, & tota caro, l. Homo carnalis, viam suam corruerit; tum ex Noachi memorabili oppositione, quia de hoc dicitur, Naha gratiam invenit coram Domino, Qvicquid ergo boni penes Noachum reperitur, non est ipsi proprium, sed à Deo communicatum, non est naturæ, sed divinæ Gratiæ, non est naturalium Virium, sed potius supernaturalium dotium, non est carnalis generationis, l. conditionis, sed spiritualis regenerationis, & renovationis, non est humana libertatis, sed divinæ bonitatis, & benignitatis, non est proprii ingenii, sed divinæ Verbi, &c.

DISPUTATIO THEOLOGICÆ POSITIVO-ADAMICÆ,
DE VERA PECCATORIS HOMINIS
RESTITUTIONE.

CAP. XVI.

Disp. XVI
Joh. Go-
dofredo
Warden-
burg ,
Gedan.

Consideravimus *præcedenti Disputatione*, quod Homo Pec-
cator, suis *virtutibus naturalibus*, ad sui *restitutionem*, & *conversi-*
onem, nihil quicquam afferre, vel conferre possit; proxi-
mum igitur est, ut in Adami Theologia dispiciamus, unde resti-
tutio talis suos ducat natales, quod satis claris, & multis indiciis,
in Historia Paradisiaca, nobis ostenditur. Hinc notabimus I. *Re-*
stitutionis Veritatem, vel *Existentiam*, quam clarissima produnt do-
cumenta, (a) *Gratiosa peccatoris ex fuga Revocatio*, quia Jehova E-
lohim ipsemet Peccatorem vocavit, & Adamum ex luto corrup-
tionis revocavit. [b] *Gratiosa Peccatoris à tenebris absconditis re-*
tractio, quia Peccator per semetipsum, neque potuisset, neque
voluisset ad DEi conspectum, quem semel ex interno mentis
consilio fugerat, redire, nisi divina Gratia, virtute verbi fugitivum
retraxisset, juxta pronunciatum Christi, Joh. VI. 44. nemo potest
ad me venire, nisi Pater traxerit eum. (c) *Gratiosa Peccatoris ex po-*
testate Serpentis educio, quia per lapsum, Protoplastos vinculis
peccatorum Serpens ligaverat, & neutiquam ligatum dimisisset,
nisi vis DEi superior illud effecisset, & Hominem in restitutionis
viâ deduxisset. (d) *Gratiosa Peccatorum examinatio*, quam neuti-
quam Deus iratus, fulmine maledictionis, quod Serpenti con-
tingebat, v. 14. sed blandissimis verbis informationis, quam ex le-
ge præscripta suscipiebat, instituit; quæ ratione, tum paterno al-
loquio, tum paterno eloquio, tum paterno colloquio, misericordissi-
mum affectum, & animum, Jehova Elohim prodebat, & futuræ
restitutionis indicium faciebat. (e) *Gratiosa maledictionis circa ho-*
minem omisso, vel *suspensio*, quia Peccator Homo, propter pecca-
tum, sub maledictionis, & condemnationis pœna jacebat, Deus
tamen nullum maledictionis verbum, erga seductum Hominem pro-

Restituti-
onis Exi-
stentia
probat
ex Gen. III

ferebat, sed omnem maledictionem quasi suspendebat, & sic argumentum restitutionis, jam jam præsentis, eidem offerebat. (f) *Gratiosa maledictionis translatio*, nam maledictionem, quam Homo suo lapsu promeritus erat, ab Homine seducto statim in serpentem seductorem transferebat atque sic maledictum ejus statum augebat. Nam Diabolus jam antea per suum lapsum maledictionis, & condemnationis pœnam à Deo, tanquam justo Judice, statim acceperat, adeoque nulla nova, quoad propriam Apostasian, maledictione, serpens opus habebat; hæc igitur maledictio nova, loco Hominis seducti, serpenti seductori graviter infligitur, & sic ad restitutionem gratiosam peccator deceptus quadantenus manuducitur. (g) *Gratiosa Hominis peccatoris consolatio*, quæ per Protevangelium, vel Messiae promissionem, instituitur, dum novus Heros sistitur, adversarius serpentis constituitur, ad pugnam gravissimam producitur, & in victoria sanguinolenta, vereque mortifera, serpentis Victor efficitur. (h) *Gratiosa inimicitarum contra Serpentem positio*, dum victi peccatores, contra serpentem victorem, animantur, & armantur, ut cum Promacho suo, Semine mulieris, pugnam aggredi, feliciter in eadem progredi, & felicissime, cum Heroe triumphatore, victoriam plenam sibi promittere possint.

*Restitutio-
nis gratio-
sanatura.
Efficiens
Jehova E-
lohim.*

2. II. *Restitutionis Naturam, vel Essentiam*, quæ potissimum in *Causis* exhibetur, adeoque, juxta Theologiam Adamicam, notamus (I) *Causam Efficientem*, eamque tum *primariam*, quæ non est serpens, omnis destitutionis, & corruptionis faber, & nihil nisi Peccatoris mortem spirituales, atque corporalem attendens, ac Mortem infernalem intendens; nec Homo corruptus, omni bono destitutus, & ad spirituales restitutionem prorsus ineptus, à DEo profugus, & omnis bonæ conversationis inimicus; sed solus Jehova Elohim, qui per totum caput tertium, tanquam agens, & efficiens, introducit. Refertur autem negotium restitutionis ad *Jehovam Elohim*, (1) *quod dicitur*, cum sit opus *essentiale*, siquidem DEus ad extra, per essentiam agit omnia, & omnes actiones, circa restitutionem occurrentes, ad Deum creatorem, & reparatorem referuntur.

3. (2) ὑποστατικῶς, qva ratione *causaliter* opus restitutionis, ὑποστατικῶς juxta Textum, pertinet, (a) ad *Jehovam Elohim Patrem*, partim, καὶ qvia dicitur *Ejus affectus paternus*; partim, qvia non aliq est *miser- Dens Pa-*
recordia paterna, quam obtulit miseris peccatoribus, cum ipse sit *ter.*
Pater misericordiarum, II. Cor. I.3. partim, qvia Patris est, ceu Crea-
 toris, *Gratia* peculiaris erga Creaturas, etiam inobedientes, & re-
 sistentes, cum Pater sit *Deus omnis Gratiae*, I. Pet. V. 10. partim, qvia
 dicitur Patris singularis prudentia, quam, nunc in restitutione
 miserorum peccatorum, Protoplastis exhibere constituerat: par-
 tim, qvia *paterna* dicitur ejus apparitio, *paterna* pariter accessio,
paterna per hortum Paradisi deambulatio; *paterna* filiorum ne-
 quam inquisitio, *paterna* fugitivorum revocatio, *paterna* legis
 repetitio, *paterna* juxta legem examinatio, *paterna* Peccatorum
 convictio, *paterna* per legem objurgatio, *paterna* per legem pec-
 catorum manifestatio, *paterna* cordium peccaminosorum per
 legem contritio; *paterna* restitutionis insinuatio, *paterna* Media-
 toris promissio, *paterna* Filii, tanquam Mediatoris, & Redempto-
 ris, donatio, &c. qvæ cum aliis, omnino satis evidentibus docu-
 mentis, beneficium restitutionis DEo Patri proprium faciunt.

4. (B) Ad *Jehovam Elohim filium*, qui pariter, tanquam *Autor Deus Fie-*
restitutionis primarius, introducitur; partim, ratione *mediatoriae sa-*
lutaris, quia tanquam λόγος, Gen. I.3. & *sapientia Patris*, Prov. IIX. 1.
 in mediationem inter *justitiam* divinam Dei, propter legem, Gen. II.
 17. promulgatam, & inter Patris misericordiam, jam miseris pec-
 catoribus destinatam, medias, vel mediatorias partes suscipere
 voluit, cum Unus, & aternus ipse sit *Mediator*, I. Tim. II. 5. adeoq; verè
paradisæ etiam *Mediator* extitit; partim, ratione *mediatorii Con-*
silii, qvia Patris misericordissimi *Consiliarius* est, Es. IX. 6. qvi *Consi-*
lium de salute peccatorum dedit, & *Salutis auxilium tulit*, neq;
 Pater misericordissimus in Paradiso, circa restitutionem Pecca-
 torum gratiosam *sine consilio* I. æterno suo *Consiliario*, quicquam
 fecit, aut facere voluit; partim, ratione *mediatoriae exhibitionis*,
 qvia semetipsum, per misericordiã Patris, ejusq; misericordissi-
 mam pollicitationem offerri peccatoribus curavit; partim rati-
 one

one Mediatorie incarnationis, quia propter restitutionem peccatorum, Semen mulieris, & consequenter verus Homo factus est, ut quomodo pueri carnem, & sanguinem habent, ita pariter ipse particeps utriusque fieret, quo morte sua destrueret mortem, & eum, qui mortis habebat Imperium, i.e. Diabolum, l. serpentem Paradisiacum; Heb. II. 14. partim, ratione mediatorie passionis, quia per mortiferum morsum serpens ei contritus erat calcaneum, & per latiferam calcanei vulnerationem, mortem ipsam Eidem, tanquam nostro Redemptori vicario, per varias persecutiones, & passiones, illaturus erat; partim, ratione mediatorie militiae, quia tum inimicitias nostras, respectu Dei irati, respectu mundi turbati, vel Creaturarum, peccatores, propter peccata persecventium; respectu Diaboli, de Peccatoribus triumphantis, & gloriantis, &c. suscepturus & omnem militiam fortiter, & feliciter gesturus erat; partim, ratione mediatorie victoriae, quia caput serpentis totaliter contriturus, & cuncta spolia, tum vite, tum Gratiae, tum Iustitiae, tum Gloriarum, &c. plenissime restitutus, &c.

Deus Spi-
ritus San-
ctus,

5. (γ) Ad *Jehovaram Elobim Spiritum S.* utpote, qui, meris in Peccatorum, & miseriarum, tenebris, tanquam Spiritus diei, vel lucis, introducit, & omne *restitutionis applicatricis* opus perficere dicitur, cum *sine Spiritus Numine nihil sit in Peccatore Homine*, tum quoad *restitutionis intelligentiam*, dum animalis Homo nihil percipit eorum, quæ sunt Spiritus Dei, quæ mera ipsi sunt *stultitia*, 1. Cor. II. 14. tum quoad *restitutionis Sapientiam*, quia Peccator sapit tantum ea, quæ sunt *Mundi*, non quæ *DEi*, quæ verè sunt Peccati, vel maleficii, non quæ sunt divini beneficii; quæ sunt naturæ corruptæ, non restitutæ; quæ sunt mala, non quæ bona, &c. tum quoad *restitutionis Voluntatem*, quia Deus solus dat velle, Philipp. II. 13. tum quoad *restitutionis concupiscentiam*, quia penes peccatorem tantum concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & concupiscentia superbiæ, i. bonorum mundanorū invenitur, 1. Job. II. 16. tum quoad *restitutionis eloquentiam*, quia peccator, de Thesauris cordis malo, tantum mala proferre novit, Matt. XII. 35. tum quoad *restitutionis energiam*, quia Spiritus Sanctus in omni-

bus omnia dicitur operari, 1. Cor. XII. 6. Hæc omnia satis evidenter notari possunt in *restitutionis Protoplastorum Historia*, quia *Spiritus dei*, *Gratia* diem accendit in mentibus, *Lumen salutifera veritas* incendit, in *cordibus* ipsorum domicilium ponit, ex iis *Voluntatem* mover, atque regit, *facultates* omnes ad bona spiritualia convertit, *fidem* per Verbum gignit, *charitatem*, instar doni, suggerit, & ad omnem restitutionem, per Verbum suæ *Virtutis*, & *salutis*, eos potentissimè deducit.

Instru-
mental.

6. *Secundaria Causa*, vel dicitur *Organica*, nim. ipsum Dei Verbum, quod solummodo Medium est gratiosæ restitutionis, (a) tanquam Verbum *Gratia*, Act. XIV. 3. (β) tanquam Verbum *Virtutis*, & *Energie*, quod est ipsa Dei *Potentia* salutifera, Rom. I. 16. Dei *Virtus*, 1. Cor. I. 18. (γ) tanquam Verbum *fidei*, Rom. X. 8. (δ) tanquam Verbum *salutis*, Act. XIII. 26. (ε) tanquam *verbum vite*, Joh. VI. 63. [ζ] tanquam *verbum æternæ vite*, v. 67. Ubi notandum, quod Verbum *restitutionis* in Paradiso consideretur, partim ratione *Subjecti*, vid. *Peccatoris*, qui totus totus depravatus, & per Verbum legis, corrigendus erat, tum per peccatorum agnitionem, quia per legem agnitio peccati, Rom. III. 20, tum per cordis contritionem, quia lex iram operatur, e. IV. 15. & vere, tanquam malleus mysticus, peccaminosa corda percutit, & conterit; tum per peccatorum detestationem, ut veram homo consequatur penitentiam: & ratione *Objecti*, quod est *Restitutio*, dum peccator per *verbum Evangelii* potenter erigendus, ad fidem deducendus, ut in Messia Satisfactore, & Redemptore, salutem omnem consequeretur.

6. Vel Causa *Ministerialis*, aut *Diaconica*, quia primus restitutionis *Oeconomus*, vel *Diaconus*, ad minimum, quoad *verbi vite repetitionē*, Adā factus est, Gen. III. 2. siquidē *Ministri* sunt *Legati reconciliationis*, II. Cor. V. 8. ubi Paulus disertis verbis testatur, quod *ministerium reconciliationis* Hominibus à Deo sit datum, quod in iis posuerit Verbum *reconciliationis*, & quod propterea *legatione reconciliationis* fungantur, DEO per ipsos ad *reconciliationem* exhortante, v. 20. vereque sunt *penitentia*, vel *conversionis* *Præcones*, testes, & collatores, sicut idem Paulus, coram Agrippa Rege, testatur,

Y y 3

tur,

tur, *Astor. XXVI. 29. & seqq. se Gentibus annunciasse, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Hac ratione non tantum ipse Pater Adam, Subjectivè conversus est, veramque pœnitentiam egit, sed etiam à Deo, tanquam Præco pœnitentiæ, s. spiritualis vitæ, ad Ministerium vocatus, & primus Oeconomus divinarum Mysteriorum, qui titulus 1. Cor. IV. 1. Verbi Ministris imponitur, constitutus, ac Messæ Vicarius effectus est, quæ de causa studiosè professionem Theologiæ, vitæque pœnitentialis, vel spiritualis prædicationem, in Paradiso statim inchoavit, Gen. III. 20. quam ministerialem curam etiam in Scholis privatis, & congregationibus Ecclesiæ publicis, liberis continuavit, c. IV. 5. & seqq. Imo Deus ipse pœnitentiale præconium continuum, atque perpetuum, eidem Epanorthosi gravissima commendavit, c. III. 22. cum hæc verba minime sint ironica, quæ Deum neutiquam decent, sed potius ad Pœnitentiam Epanorthoticam referenda sunt, prout sapius à nobis demonstratum.

Materia

Ex qua.

7. Causam Efficientem excipit *Materia* restitutionis, veræque conversionis, & hæc suas etiam hic admittit *Differentias*, quoad *Materiam*, tum ex qua, tum in qua, tum circa quam. *Materia ex qua*, propriè loquendo, neutiquam hic datur; analogicè tamen neque desideratur, cum primis quando restitutionis, & conversionis opus, tanquam analogicè totum consideratur. Sic [α] ratione divinarum attributorum, vel motivorum, totum restitutionis negotium constat partim ex Operibus iustitiæ, v. 8. & seqq. partim ex operibus gratiæ, v. 15. & seqq. (β) Ratione Divinarum verborum, partim constat ex restitutione legali, v. 9. & seqq. quæ quidem non tam Energetica, quam Padagogica nuncupatur, cum Lex sit Padagogus ad Christum, Gal. III. 24. & potissimum conspiciatur, tum in Legali Peccatoris citatione, v. 9. tum in legali examinatione, v. 10. & seqq. tum in Legali de Peccato convictione, v. 11. tum in legali ad agnitionem peccati, Rom. III. v. 20. manu ductione, tum in legali divinæ iræ patefactione, cum Lex iram operetur, Rom. IV. 15. tum in legali cordis contritione, cū Lex verè sit malleus Dei, Jerem. XXIII. 29. tum in legali confusione, v. 9. & seqq. partim ex restitutione Evangelica, v. 15. &

17. & seqq. tum quoad *Evangelium lucis*, v. 15. cum *Messias*, vel *Semen Mulieris* sit *Lux*, quoniam illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum, *Job*. 1. 9. tum quoad *Evangelium crucis*, v. 16. cum vexatio crucis det intellectum, *Esa.* XXII. 19. tum quoad *Evangelium vite*, & salutis, *Gen.* III. 20. (7) Ratione partialium actuum, dum ad totalem restitutionem refertur, tum partialis *Gratie* vocatio, v. 9. tum partialis *Gratie* correctio, v. 11 & seqq. tum partialis pena malefactionis in seductorem translatio, v. 14. tum partialis *Messie* promissio, & exhibitio, v. 15. tum gratiosa poenarum in crucem mutatio, v. 16. tum partialis mortis in vitam commutatio, v. 9 & 20. tum partialis vestium sacrificialium induitio, & iustitia tum imputatio, tum applicatio, v. 21. tum continua vera poenitentiae communicatio, &c.

In qua.

8. Materia in qua, vel Subjectum restitutionis, dupliciter consideratur, (a) tanquam actuum, quod est *Jehova Elohim*, *Deus Pater*, *Filius*, & *Spiritus S.* in quo beneficium, vel opus restitutionis, fuit ab æterno, ratione mentis, quoad gratiosam restitutionis consilium; Ratione Voluntatis, quoad gratiosam restitutionis decretum: in tempore pariter active non fuit in alio Subjecto, quam in *Jehova Elohim*, partim ratione manifestationis, dum ore suo gratuitam restitutionis beneficium manifestavit; partim, ratione ipsius operationis, dum *Jehova Elohim*, per *Filium Mediatorem*, & *Redemptorem*, totum negotium Restitutionis *Hominibus* comparavit; partim, ratione spiritualis applicationis, dum per *Spiritum dei*, vel *lucis*, v. 8. peccatoribus omnem restitutionem per Verbum accommodavit; (b) tanquam Passivum, sic Restitutionis Subjectum est vel denominationis, seu Logicum, sic omnis *Homo* de jure deberet esse restitutionis Subjectum, dum totus *Mundus* dicitur per *Christum* reconciliatus, *II. Cor.* V. 19. à qua reconciliatione nullus *Homo* simpliciter excluditur, dum *Protoplastis*, & in iis omnibus posteris, meritum Restitutionis, in *Messia* promissum, & verbum Reconciliationis, & Restitutionis, omnibus pariter destinatum; vel inhesionis, five Physicum, idque rursum dicitur esse geminum. tum ut Quod, totus *Homo*, quod vel est mediatum, quoad primam restitutionem. Sic *Adam*, & *Eva*, statim in *Paradiso*, per *Dei Gratiā*, restituti fuerunt; vel medi-

atum;

atum, sic omnes posteriq; quoque *Subiecta Restitutionis* fieri, vel esse, debuerunt; tum ut *Quo*, sic in *Adamo*, quoad animam facta, partim *Restitutio mentis*, dum Spiritus dei tenebricosas Protoplastorum, propter peccatum, mentes, mystica luce replevit, & illuminavit; partim *Restitutio Voluntatis*, quia tunc ne utiq; amplius serpentē, ejusq; mendacium sequi, sed potius ducentem misericordissimum Jehovah Elohim prosequi volebant, quemadmodum ad serpentem minime redierunt, sed in omnibus operationibus divinis, constanter coram Deo permanserunt; partim *Restitutio Libertatis*, quia sua restituta libertate, non amplius serpentis Verbum fallax, sed benefactoris restituentis Verbum verax eligeant, & in eo persistebant; partim *Restitutio Cupiditatis*, quia sic per gratiosam Dei restitutionem immutabantur, ut cum Deo potius omnis generis dolores, & angores, vel labores, & sudores, v. 17. & 19. mortem in ipsam, it. v. 19. per verbi Gratiā expeterent, quam pulcherrimum ante, per seductionem serpentis, fructum, in horto voluptatis, desiderarent. Quoad *Corpus* autem, omnium quoque sensuum, & partium, facta restitutio, quia quoad oculorum Visum, non amplius Diabolum, & vetitum, ex ejus instinctu, fructum, sed potius Deum ipsum, & ejus sacrificium, v. 21. suis oculis intuebantur; quoad auditum, suis auribus, non amplius Sophisticationes, & tentationes Diabolicas; sed revelationes, & restitutiones divinas audiebant, & cum voluptate percipiebant; quoad tactum, non amplius fructum vetitum, ad serpentis placitum, sed potius sacrificium, & in eo Messiam, juxta Dei beneplacitum, tenebant, & apprehendebant; quoad gustum, ore suo non amplius illicitum, atq; prohibitum fructum gustabant, sed potius spiritualiter, juxta monitum, & præceptum Davidis, gustate, & videte, quam suavis sit Dominus, Psal. XXXIV. 9. in Verbo syavitatis mysticam Dei, gratiose peccatores restituentis, dulcedinem gustare studebant; quoad Os, & Linguam, modo ne utiq; vel cum serpente, vel inter sese verbum falsitatis, & mortis, sicut in damnabili colloquio factum erat, v. 2. & seqq. sed potius verbum veritatis, & vite, juxta manuductionem Jehovah Elohim

him, v. 20. tractabant, atque sonabant; quoad *Pedes*, ne utiquam
eos ad serpentem dirigebant, sed ad Benefactorem, & Reparato-
rem eos movebant, coram eo non modo stabant, sed etiam in
ipsius virtute, ad *arumnas*, & *dolores*; ad *labores*, & *sudores*, & ad ip-
sam *mortem*, ambulabant, ac in Spiritu fortiter ad hæc mala pro-
perabant, ut ex ejus *Gratia* hinc *vitam*, v. 20. & cum ea bonum co-
mune, per veram *fidem* reportarent.

9. *Materia circa quam, vel Objectū Restitutionis*, sic vel aliud dicitur esse *Personale*, quod consideratur, juxta contextum, (1) *Negative*, sic *Objectum Restitutionis* non erat (a) *Serpens Paradisiacus*, utpote qui peccaverat ex propriis, *Job. lix. 44.* suaque sponte primam in Deo concreatam Originem, & originalem bonitatem non servaverat, *Jud. v. 6.* seqq. propter astutiam pessimā, & callidissimā malitiam, quia *Creaturam Dei* nobilissimā, *Hominē*, seduxerat, eumque in consortium pravitatis traxerat, sic prorsus omni restitutione se fecerat indignū. (b) *Nec alii Spiritus Diabolici*, qui per *Semen Serpentis*, v. 5. notantur, & indicantur, cum hi primipilo suo, neque meliores, neque digniores extiterint, sed in omni peccatorum genere penitus immersi fuerint. (c) *Nec alia, præter Hominem, Dei Creatura, vel irrationalis, vel inanimata*, quia juxta *Paradisiacam Historiam*, nulla creaturarum istarum lapsa fuerat, adeoque nec restitutione quadam opus habebat.

10. Manet igitur, quod solus Homo divine restitutionis sit proprium Objectum (1) non quidem ex naturali proprietate, siquidem omnem suam propriam perfectionem Homo per lapsum amisit, adeoque nec eam possidere, nec ipsam adhibere poterat; (2) nec ex proprietate accidentali, vel acquisita, siquidem prorsus Homo corruptus erat, nihil sua propria facultate, quod ad sui restitutionem faceret, vel acquirere, vel conferre noverat; imo nec suam restitutionem per intellectum corruptum sciebat, neque per depravatam voluntatem expetebat, adeoque nulla ratione talem promovetebat, (3) sed potius ex aliena, vereque gratuita Dei benignitate, cum Deus in omnibus velle dederit, & perficere. Phil. II. 13. Consideratur autem hoc Objectum, (1) Ratione Quidditatis

Circa
quans
negativæ

Affirmative
Solus Homo
Objec-
Etum per-
sonale.

tatis, sic verus Homo, qvoad *naturam*, sed non perfectus Homo, qvoad integritatem concreatam, dicitur *restitutus*, sed potius Homo per *Lapsum corruptus*; nam si per *Diaboli seductionem* totalem corruptionem non admisisset, neutiquam *divina restitutionis totalis Objectum* conveniens extitisset. Ubi non datur *destitutio*, ibi non datur *restitutio*, cum vera *restitutio* veram etiam *destitutio-nem* ante se requirat, totus igitur Homo peccator bonis destitutus, penitusque nudus erat, v. 10. postliminio proinde amissa bona, per restitutionem divinam, recuperanda fuerunt. (2) Qvoad *Identitatem*, dum idem Homo, qui primitus à Deo creatus, & Imagine pulcherrima Virtutum condecoratus erat, ac idem, qui per seductionem diabolicam deformatus, & imagine peccatorum turpissima depravatus fuerat, nunc etiam in hac *Identitate subjectiva*, divinæ restitutionis Objectum fieri debebat. (3) *Ratione Qualitatis*, qvia qualitate non bonus, sed malus, non integer, sed corruptus; non Creatoris amicus, sed inimicus; non sui factoris opificium, sed sui seductoris mancipium, non felicitate, sed infelicitate, vel miseria, non gloria, sed ignominia plenus, &c. gratuita restitutionis Objectum esse debebat. (4) *Ratione Quantitatis*, sic omnis Homo, sive sint primi, sive orti, sive masculi, sive foemellæ, &c. per infinitam Dei misericordiam, restitutione tali gaudere poterant, adeoque prorsus Universale tale dicitur *Objectum*, à qua latitudine, per absolutum *Decretum*, nullus Hominum removendus, vel excludendus est, sed quam latè patet Diaboli malum, tam latè se protendit Dei bonum, quam latè per serpentem extenditur *morbis*, tam latè per *Messiam* extenditur *restitutionis salus*, &c.

*Objectum
Reale.*

II. Aliud *Reale*, sic notandum est, qvoad *Objectum Restitutionis*, non tam sit *externum*, quam *internum*; neque tam *naturale*, quam *Spirituale*, neque tam *mundi visibilis*, quam *invisibilis*; siq videm notum, qvoad *Paradisus Protoplastis* non sit *restitutus*, sed potius *totaliter denegatus*, prout patet ex v. 22. 23. imò prorsus tunc *Paradisus Protoplastis* clausus, & per excubias Cherubinas munitus, atqve custoditus, & omnis in *Paradisum* reditus, cunctis prohibi-

hibitus, non equidem [a] ratione *Divina Gratia*, siquidem hæc longe meliorem, & majorem, atque feliciorem, Paradisum pœnitentibus peccatoribus aperuit, non in *Paradiso* quodam Regni potentia bonorum naturalium, & externorum; sed potius in *Paradiso*, tum Regni gratia bonorum spiritualium, & interiorum; tum regni Gloriam bonorum cœlestium, & æternorum, per fidem obtulit. (β) Neque ratione *Meritum Messie*, cum hæc sint plenissima, perfectissima, & ad omnia bona reparanda sufficientissima. (γ) Neque ratione *Virtutum*, & operum *Spiritus dei*, quasi *Spiritus S.* talia nobis bona neutiquam dare, vel applicare, potuerit, utpote qui *Spiritus est Omnipotens*, omnia prospiciens, & efficiens, Sap. VII. 13. Sed (δ) ratione corruptæ nostræ naturæ, quæ nec *Paradisi* bonitatem, nec arborum jucunditatem, nec fructuum savoritatem, voluptatem, & utilitatem, propter peccaminosam impotentiam, & miseriam ferre poterat, unde juxta Senat9 consultū divinum (*Ecce adam quasi ung ex nobis fact9 est, sciens bonum, & malum; nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vite, & comedat, & vivat in æternum.*) ē *Paradiso* statim dimittendus, & per omnem vitam nunquam recipiendus erat. *Defectus* autem externorum bonorum a Deo multitudine bonorum interiorum permutatus est, dum Peccatores pœnitentes, per *internum Paradisum*, vid. Ecclesiam, in statu Viatorum, bonis internis, & *Spiritualibus* cumulantur, ut sub Deo viam omnem facere, & perficere, ac ad *Paradisum æternæ Gloriam*, pervenire queant. Sic etiam *naturalis Imago DEI*, totaliter neutiquam est restituta, cum omnibus *naturalibus* perfectionibus, quas natura Peccatrix, atque mortalis, propter impotentiam, & inconstantiam suam, nullatenus admittere, vel intime possidere poterat, dum simpliciter implicat, esse simul destitutum, & restitutum; esse corruptum, & integrum, habere divinam Imaginem, & larvam Diabolicam, mortalem, & immortalem esse, &c. Hac de causa, non ratione naturæ, sed gratiæ; non ratione *Adami primi*, sed *secundi*; non ratione mundi, sed *Christi*, non ratione *Subjeeti*, sed *Verbi*; non ratione *medii proprii*, sed *veræ fidei*, &c. dicitur omnis facta restitutio, ut

proinde restitutio hæc, potius sit *supernaturalis*, quam *naturalis*, magis *spiritualis*, quam *animalis*, vel *corporalis*, magis *in Deo*, quam *in Mundo*; magis *communicata*, quam *propriu*; magis *imputata*, quam *inhabita*; magis *relativa*, quam *absoluta*, &c. Hac ratione neutiquam Peccatores, tam ad *presentem*, quam ad *futurum mundum*, restituntur, & *mediis divinis*, instruuntur, nim. temporibus primis facta, tum *verbo*, tum *sacrificiis*, sed nostris partim *Verbo*, partim *Sacramentis*, quæ media sunt divinitus ordinata, & ad restitutionem perficiendam destinata, sed non omnimodo restitutionem efficere queunt, cum *actio* non tam recipiatur per *modum agentis*, quam per *conditionem recipientis*; unde restitutio dicitur quoad *Subiectum*, alia *fidei*, alia *operis*; Quod attinet *restitutionem fidei*, ea tota *Messia*, cum fides nostra, quoad veram pœnitentiam, juxta *B. Lutherum*, sit *incarnata*, semperq; secū habeat *Messiam*, & sic plenā resipiscens peccatoribus offerat, & afferat restitutionem salutis. Sed *Restitutionem Operis*, atq; *charitatis* quod concernit, illa minime perfecta, cum Homo nullatenus istiusmodi *Perfectionis* sit capax, qua ratione hæc in hoc mundo tantum inchoatur, in altero vero consummatur, *I. Cor. XIII. 12.*

Forma
Restitu-
tionis.

12. Pergimus jam ad *Formam*, quæ pariter propriè non datur, cum ipsa *Restitutio*, seu *conversio Peccatoris*, per se *Formam* inferre videatur, siquidem vera *Restitutio* formaliter in restituendo, vel *gratiosa Peccatoris Restitutione* consistere dicitur; Analogicè vero, si *Formam* hanc notare, vel explicare volumus, accuratè loquendo potius, illā prorsus latere, quam patere, deprehenditur, quia magnum est *divina veritatis*, & *Christiana pietatis Mysterium*. *Mysteria* vero, juxta vetus illud *Ecclesiæ dictum*, sunt ὡπὲρ νοῦν, ὡπὲρ λόγον, ὡπὲρ πάσαν κατανόησιν posita, adeoque transcendunt & humanum intellectum, & rationis statum, & omnis mentis conceptum, multo magis corruptum intellectum fugiunt, & nullam ei mysteriorum intelligentiam concedunt. Credimus igitur veram gratiosæ restitutionis formam, sed accuratius eam exponere non valemus, sicut aliàs de *Mysteriis Christianæ Religionis* communiter dicitur: *Rem credimus, Modum nescimus*; vel simplici fide *divinæ restitutionis Mysterium* per verbum creditur, sed ejus *For-*

ma, nulla ratione nostra percipitur, aut cognoscitur; interim, quia, juxta Verbum, cuncta Myſteria, cumque his, Myſterium etiam Reſtitutionis Gratioſe credimus. *Vestigia revelati verbi*, non absque cauſa ſimpliciter legimus, ut, juxta revelationis Methodum, quadantenus aliquid de modo, ſeu forma, concipere queamus. Notum autem eſt, quod in eminentiſſimis Myſteriorum Objectis, intellectus noſter, per, & propter ſuam imbecillitatem, ſimul, & ſemel, rem integram concipere, vel cognoscere nequeat, adeoque non parum eidem eſt adiumento, ſi per partes quaſi procedatur, aut forma per negationem, & affirmationem, juxta verborum poſitum, inquiratur, quod artificium quoque modo noſtrum faciemus.

Negative
declaratur

13. Conſiſtit igitur *Forma*, juxta *Negativam declarationem*, (1) non in humana mentis inventione, quia mens Protoplaſtorum totaliter erat corrupta, denſisque tenebris obſcurata, ne utiquam ad lucem veritatis, vel gratioſe reſtitutionis accommodata, cum hic valeat illud: *animalis Homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei, ſtultitia ſunt ipſi, & non poteſt talia percipere*, 1. Cor. II. 14. Jam autem *Reſtitutio divina*, citra dubium, inter ea, quæ ſunt Spiritus DEi, reſertur. [2] Nec in voluntatis expetitione, quia voluntas pariter eſt depravata, nec quicquam ad reſtitutionem, vel ſuam, vel totius Hominis conferre valet, ſicut patet ex Protoplaſtorum exemplis, qui, ſicut nihil de reſtitutione ſua, propter intellectum perturbatum noverant, ita propter voluntatem, à Deo prorsus averſam, hanc etiam ſui reſtitutionem minime volebant, ſed DEum potius, & omnem ejus converſationem, atque ſui reſtitutionem in totum fugiebant, & in abditis latere cupiebant. [3] Nec in libera reſtitutionis electione, quia libertas etiam totaliter per lapſum ad malum inclinata fuerat, ut liberè ſaltem peccatores omne malum, boni vero nihil, eligerent. (4) Nec in virium naturalium Applicatione, quia totus peccator natura filius non gratiæ, ſed iræ, tunc exiſtebat, Eph. II. 3. ſuasque vires, juxta corruptæ naturæ ſtatum, & impetum, tantum ad mala, ſeu carnalia, dirigebat, & applicabat, nihil autem ſui reſtitutionis, hiſce naturalibus vi-

ribus

ribus obtinere studebat. (5) Nec in *totius Hominis operatione*, quæ pariter sua perfectione spoliata per lapsum erat, & nihil ad *Homini*s integritatem, & restitutionem, vel tentare, vel præstare poterat. Homini's quidem fuerat destitutio, vel naturæ pessima corruptio, sed neutiq̃uam Humani laboris, & operis, erat perfecta restitutio; nam imperfectum quod est, perfectum opus, vel promovere, vel producere neq̃vit; nec *quicquam* perfectionis aut est, aut esse potest in effectu, quod non antea fuerit in causa. (6) Nec *quicquam aliud* erat in Homine, quod vel ad *Restitutionis productionem*, vel ejus *constitutionem*, concurrere potuisset. (7) Nec *Angelicæ* vel *Scientiæ*, vel *potentiæ*, vel *efficientiæ*, restitutio talis erat, nec ullius alijs Creaturæ, quia frater fratrem, vel Creatura Creaturam redimere, vel etiam restituere prorsus neq̃vit, *Psal.* XLIX. 8.

Affirma-
tive.

14. Secundum *affirmativam declarationem*, restitutio Peccatoris DEi solius opus est, prout superius est demonstratum, adeoque formaliter, juxta divinæ revelationis textum, in actionibus Dei partialibus, ad restitutionem gratiosam concurrentibus, consistere dicitur; non equidem ratione DEi, qui, tanquam agens infinitum, infinite saltim agit, simul, ac semel opus suum perficit, per partes, vel actus partiales nullatenus agit; nec ratione *rei*, dum restitutio realiter in se tantum unica, vel unicū Mysteriū, & nullas, ratione suæ summæ perfectionis, partes agnoscit; sed ratione convenientis *omnino omnia*, & nostræ *paragoria*, cum imbecillitas nostra facilius, & felicius restitutionem divinam, per explicationes partiales, concipiat, & cognoscat. Consistit igitur hæc gratiosa restitutio peccatoris (α) *ingratiosa decreti divinæ restitutionis executione*; nam quod DEus ab æterno constituerat firmissimo decreto, illud nunc in tempore, juxta divinam suam veritatem, & voluntatem, exsequi volebat, ut nim. bonum restitutionis in Homine convenienter incharetur. (β) *ingratiosa verbi destinatione*, quia DEus hoc, non alio medio, juxta beneplacitum suum, restitutionem Homini's promovere, & perficere volebat, utpote quod in omnibus gratiosis operibus DEi solitarium dicitur Organum, & hoc non saltem Vox Domini de-

am.

ambulantis in Paradiso, nostris Protoplastis insinuabat, v. 8. sed etiam os Domini, per verbum explicitum, miseris peccatoribus evidenter indicabat, v. 9. & seqq. nam verbum Domini non tantum *חַיִּי* *חַיִּי*, restitutionis opera, tanquam causa, mediū, efficit, sed etiam *חַיִּי* *חַיִּי*, restitutionem ipsam in Homine constituit, cum sit *verbum vite*, Phil. II. 16. *verbum iustitie*, Esa. XLIV. 2. *verbum fidei*, Rom. X. 8. *verbum salutis*, Act. XIII. 26. quæ singula nostram restitutionē ingrediuntur. (γ) in Paterna Peccatoris Vocatione, & è latibulis serpentis revocatione, v. 9. quæ vocatio per verbum, & Spiritum, & vitam restitutioni contulit, & peccatoribus indidit. (δ) in Peccatoris correctione, vel contritione, quæ fit per verbum legis, v. 10. & seqq. ubi Deꝝ rigorosum peccatoris examen instituit, eū ad agnitionem peccati deduxit, & veram in ejus corde detestationem produxit; nam ubi peccatum non agnoscitur, & abjicitur, ibi restitutionis bonum non recipitur; peccatum nidus est Satanæ, vel, juxta Chrysostomum, magnum quoddam dæmonium, quod nullum Deo, vel ejus restitutioni locum concedit, quamdiu propriam in Homine mansionem consequitur. Hominis autem per legem consternatio, vel seria peccati detestatio, nihil aliud est, quam subjectiva Peccatoris præparatio, & viarum Domini complanatio, sicut primus N. T. præco pœnitentialis, *Johannes Baptista*, vox clamantis in deserto fuit, viamque Domino parare debuit, prout Marcus, c. I. 2. ex *Malachia*, & *Esaia*, vaticinia repetit; Ecce ego mitto Angelum meum, (Baptistam) ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te; vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas ejus, vid. El. c. XL. 3. Mach. III. 1. (ε) in *Messia*, vel *Seminis Mulieris appropriatione*, quia Deꝝ Pater ita Semen Mulieris Peccatoribꝯ appropriavit, ut vere proprius ipsorum esset, & *Messia* vita, peccatorum vita, Joh. XIV. 6. *Messia* iustitia, Peccatorum iustitia, *Messia* Sapientia, Peccatorū Sapientia, &c. 1. Cor. I. 30. foret. [ζ] In *Messia judiciali receptione*, quia sic peccatoribꝯ *Messias* per fidem receptꝯ, ut *Messias*, ceu Vicarius, in Peccatore deservitus, imò Vermis, & non-Homo, opprobrium Hominum, & abjectio plebis, PLXXII. 7. Peccator autem in

Mes.

74 DE VERA PECC. HOMINIS RESTITUTIONE.

Messia restitutus, & filius DEI fieret: quotquot enim receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri, his, qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neq. ex voluntate carnis, neq. ex voluntate Viri, sed ex Deo nati sunt, Joh. I. 12. 13. (1) in Messia Redemptoris possessione, quia Semen mulieris Protoplasti, non per externum tantum sonum in auribus, sed per internam fidem in cordibus receperunt, sibi-que proprium fecerunt, cum Protevangelium ipsis fuerit fidei, om. X. 8. vitagz, Philipp. II. 16. Verbum, quod evidenter Mater viventium, Eva, nobis exponit, dum ad Protevangelium, vel Seminis Mulieris promissum respiciens, confidenter dixit: Possedi virum Jehovah, nim per divinae promissionis, c. III. 15. fiducialem communicationem, & operationem. (2) in vite spiritualis appropriatione, dum Adam, una cum Eva, vite spiritualis possessores, & confessores erant, & Eva, hujus vite Symbolum, tanquam nomen proprium gerebat, v. 20. (3) in justitie sacrificialis, & sacerdotalis applicatione, ejus documenta clarissima fuerunt tunica pellicea, peccatoribus accommodata, quae brutorum Sacrificialium fuerant exuviae, simulque peccatoribus, ratione mortis, in Messia, vicarii Mediatores, & ratione vite novae, vel imputatae justitiae, spirituales testes, & obsides erant (4) in quotidiana, vel poenitentiali renovatione, quae fit per continuam peccatorum memoriam, & sinceram de peccatis poenitentiam, ac viatoris in viis exilii, vel peregrinationis, poenitentialē vitam, quae studiosa bonorum operum semper est, aut esse debet, juxta monitum Salvatoris, Apoc. II. 5. esto memor, unde excideris, & age poenitentiam, ac prima fac opera.

Finis.

5. *Finis denique Restitutionis, variis etiam modis, atque respectibus considerari potest, cum alius restitutionis finis, juxta revelationem paradisiacam detur, ratione Deinimirū; tum suborinatus, manifestatio Gratiae, l. misericordiae, tum ultimus, ipsa DEI Gloria; alius ratione Christi, seu DEI Filii nim. Peccatorum immutatio, & in mysticum Corpus translatio, vel perpetua cum Peccatoribus poenitentibus, vereque credentibus communio, &c. alius respectu Subjecti, nim. Hominis Peccatoris Justificatio, & Salvatio, &c.*